



Samenleven met verschillen in Amersfoortse wijken

Kruiskamp, Koppel,
Liendert en Zielhorst

Ron van Wonderen
Erik van Marissing

Samenleven met verschillen in Amersfoortse wijken

Kruiskamp, Koppel, Liendert en Zielhorst

Ron van Wonderen
Erik van Marissing

September 2011

Inhoud

Samenvatting en conclusies	5
1 Achtergrond en doelstelling van het onderzoek	11
1.1 Achtergrond	11
1.2 Doelstelling	11
1.3 Onderzoeksvragen	12
1.4 Uitvoering van het onderzoek	12
2 Resultaten	15
2.1 Is in wijken sprake van spanningen tussen bevolkingsgroepen?	15
2.2 Aard en oorzaken van spanningen	17
2.3 Aanwezigheid in wijken van risico- en beschermingsfactoren	20
2.4 Match problematiek en beleid	23
2.5 Wijkoverstijgende bevindingen beleidsinzet	28
2.6 Samenvattende conclusies	31
3 Uitgebreide resultaten per wijk	33
3.1 Resultaten Kruiskamp en Koppel	33
3.2 Resultaten Liendert	43
3.3 Resultaten Zielhorst	53
Bijlagen:	
1 Afbakening onderzoekswijken	61
2 Onderwerpen bewoners enquête	65
3 Aankondigingsbrief bewonersenquête	67
4 Responsverantwoording	69
5 Overzicht van spanningen en voor-vallen in de wijk	75
6 Scores op risico- en beschermings-factoren in de wijk	79
7 Informatiebrief aan professionals	87
8 Van Achteruit Naar Voren	89
Literatuur	93

Samenvatting en conclusies

Dit rapport geeft de samenvatting en belangrijkste conclusies van het verkennend onderzoek naar samenleven en eventuele spanningen tussen verschillende bevolkingsgroepen in de Amersfoortse wijken Kruiskamp (Columbusweg en omgeving), de Koppel (Meridiaan), Liendert (Liendertseweg en omgeving en de Horsten), en Zielhorst. Dit onderzoek is uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut in opdracht van de gemeente Amersfoort. Het onderzoek is bekostigd vanuit de decentralisatie-uitkering van het ministerie van BZK voor verkennend onderzoek naar polarisatie en radicalisering.

Achtergrond en doelstelling

Tegenstellingen in wijken kunnen leiden tot onderlinge irritaties tussen bewoners, vermijding en gevoelens van vervreemding. In Amersfoort zijn deze spanningen tot nu toe over het algemeen beperkt (gebleven). Tegelijkertijd houdt de gemeente er rekening mee dat door externe prikkels de condities in de huidige context kunnen veranderen. Ook zouden door het groot aantal etniciteiten en levensbeschouwingen zich in wijken spanningen kunnen voordoen langs etnische en religieuze lijnen. De beleidsafdelingen staan vooral voor de vraag hoe het beleid op dit terrein zo effectief mogelijk kan worden ingezet.

Niet altijd is duidelijk welke oorzaken tot fricties tussen bewoners kunnen leiden. Ook is behoefte aan meer kennis of al ingezette preventieve en curatieve interventies goed aansluiten op de aard en oorzaken van spanningen. Doen we de goede dingen en doen we die dingen goed? Het onderzoek kent twee hoofddoelen:

1. Inzicht krijgen in de mate waarin sprake is van spanningen in wijken, wat de aard is van deze spanningen en hoe deze verklaard kunnen worden.
2. Een verkenning van de match van de geconstateerde problematiek met het ingezette beleid gericht op het bevorderen van de sociale cohesie.

Uitvoering van het onderzoek

Het verkennend onderzoek bestond uit de volgende deelonderzoeken:

- Bewonersenquête onder bijna 500 bewoners van de onderzoekswijken.
- Interviews en groepsbijeenkomsten met professionals die werken in de wijken.
- Groepsbijeenkomsten met bewoners.

- Vaststelling van de ‘match’ tussen de aard/oorzaken van de spanningen en de preventieve en curatieve acties die de gemeente en samenwerkingspartners inzetten (‘doet de gemeente het goede?’).

Samenvatting resultaten per onderzoeksvraag

Is in wijken sprake van spanningen tussen bevolkingsgroepen?

In alle onderzoekswijken is sprake van een redelijke mate van sociaal vertrouwen. Zo voelt de meerderheid van de bewoners in alle onderzoekswijken zich thuis bij de mensen die in hun buurt wonen. Desalniettemin geeft een aanzienlijke minderheid van de bewoners in De Meridiaan en Liendertseweg en omgeving aan dat er in hun buurt bevolkingsgroepen wonen waar zij niet zo positief over denken. In zowel de Meridiaan, de Liendertseweg en omgeving, de Horsten en de Columbusweg en omgeving door een aanzienlijk aantal bewoners wel eens spanningen ervaren met buurtgenoten die uit een andere cultuur afkomstig zijn. Het percentage bewoners dat vaak of soms spanningen ervaart varieert van bijna 20% in de Horsten en ruim 30% in de Meridiaan, tot 40% in de Columbusweg en de Liendertseweg. Ter vergelijking: in de referentiewijk Zielhorst rapporteert slechts 4% van de bewoners wel eens spanningen te ervaren met buurtgenoten uit een andere cultuur.

Wat zijn de aard en oorzaken van de genoemde spanningen?

Spanningen in de onderzochte Amersfoortse wijken zijn voornamelijk gerelateerd aan overlast van jongeren en verschillen in opvattingen over het schoonhouden van de buurt. Zo geven bijvoorbeeld twee op de drie bewoners in de Meridiaan en de Liendertseweg aan dat er wel eens spanningen zijn in hun buurt door *overlast van jongeren uit andere bevolkingsgroepen*. In de Horsten en de Columbusweg is dit volgens ongeveer een op de drie bewoners het geval.

Het percentage bewoners dat aangeeft dat in de buurt wel eens spanningen zijn als gevolg van *verschillende opvattingen tussen bevolkingsgroepen over het schoonhouden van de buurt*, varieert van ruim 30% in de Columbusweg en in de Horsten, tot ruim 40% in de Meridiaan en bijna 50% in de Liendertseweg.

Hiernaast is in de onderzoekswijken relatief veel sprake van botsende normen en waarden over wat wel en niet kan in de buurt; en verschillende opvattingen over het opvoeden en toezicht houden op kinderen (het toezicht op kinderen schiet tekort volgens veel buurtbewoners, vooral volgens bewoners van de Meridiaan en Liendertseweg). Veel minder bewoners geven aan dat in de buurt wel eens spanningen zijn tussen bevolkingsgroepen als gevolg van *sterke verschillen in religieuze achtergrond*.

Buurtspecifieke risico- en beschermingsfactoren

In de wetenschappelijke literatuur zijn verschillende factoren te identificeren die in wijken een rol spelen bij het ontstaan of juist voorkomen van spanningen. Deze risico- en beschermingsfactoren waren opgenomen in de vragenlijst in de bewonersenquête. Samengevat kan worden geconstateerd dat bepaalde buurtkenmerken in zowel Kruiskamp (Columbusweg), Koppel (Meridiaan), Liendertse-

weg als De Horsten een risicofactor zijn voor het kunnen ontstaan van spanningen tussen bevolkingsgroepen. Dit zijn in het bijzonder:

- jongerenoverlast;
- gevoel van onveiligheid;
- schelden en brutaal gedrag van kinderen en jongeren;
- mensen die op straat worden lastig gevallen;
- botsende leefstijlen (conflicterende opvattingen over het schoonhouden van de buurt en over wat wel en niet kan in de buurt, in Columbusweg is deze risicofactor minder aanwezig).

In de Koppel (Meridiaan) en Liendertseweg en omgeving is bovendien overlast van kinderen tot 14 jaar een risicofactor voor de verhoudingen tussen bevolkingsgroepen. Verschillen in herkomst of religieuze achtergrond van bewoners blijken in dit verband een veel geringere rol te spelen dan dagelijkse zaken als ervaren overlast en botsende opvattingen over wat wel en niet kan in de buurt.

Bewoners die positiever oordelen over het gemeentelijk beleid in de buurt, denken gemiddeld positiever over andere bevolkingsgroepen en ervaren minder vaak spanningen met andere bevolkingsgroepen.

In de Koppel (Meridiaan) is het gunstige oordeel over het optreden van de politie een beschermende factor, en in de Liendertseweg en omgeving is het minder gunstige oordeel over het optreden van de politie een risicofactor.

Match problematiek en beleid

De laatste twee onderzoeksvragen hebben betrekking op de 'match' die bestaat in de onderzoekswijken tussen problematiek en beleid. De onderzoeksvragen zijn:

- *Welke activiteiten die de gemeente al inzet/subsidieert om het sociaal vertrouwen te bevorderen dragen effectief bij aan het voorkomen en tegengaan van spanningen in wijken?*
- *Hoe kan het beleid nog effectiever worden ingezet om polarisatie in wijken tegen te gaan en het sociaal vertrouwen te borgen in wijken waar het goed gaat?*

Uit het bewonersonderzoek kwam naar voren dat het gevoerde beleid in de wijken door gemeente en partners, en door de politie, relevant is bij het vergroten van vertrouwen en het voorkomen van spanningen. Een positiever oordeel over het beleid hangt samen met meer sociaal vertrouwen en positiever samenleven tussen bevolkingsgroepen in de buurt. In de verschillende onderzoekswijken lijkt er, samengevat, in redelijke tot goede mate een match te zijn met het beleid. Bewoners oordelen overwegend positief over projecten zoals de Buitenkast, wijktafel veiligheid, SRO sportbus, de Dag van de Dialoog, sportactiviteiten, Buurttoezichtteam, AV teams, opvoedondersteuning, buurtvaders, et cetera. Bovendien sluiten de projecten wat betreft doelstellingen aan bij risicofactoren die aanwezig zijn in de wijken.

Vooraf in Kruiskamp/Columbusweg is sprake van een goede match. *Kruiskamp* is een wijk waar veel speelt, waar veel risicofactoren aanwezig zijn, maar waar op dit moment een match lijkt te zijn van beleid (activiteiten) en onderliggende problematiek. In *De Koppel (Meridiaan)* is de match tussen problematiek en beleid minder optimaal. Niet alleen worden de projecten iets minder positief beoordeeld dan in Kruiskamp; ook is de problematiek indringender dan in Kruiskamp. Er is relatief veel sprake van jongerenoverlast en opvoedingsproblematiek. Kinderen zijn bijvoorbeeld tot laat op straat, soms zonder toezicht van ouders, en er is sprake van slecht voorbeeldgedrag van jongeren

die brutaal zijn en zich pleintjes en speelplekken toe-eigenen. Ook lijken bewoners van huur- en koopwoningen langs elkaar heen te leven binnen een klein gebied.

De indicatoren voor sociaal vertrouwen in *De Horsten* zijn betrekkelijk gunstig te noemen, maar bewoners ervaren ook spanningen die te maken hebben met verschillende opvattingen over het schoonhouden van de buurt en over het opvoeden van kinderen. De meest gevoelde spanning is die tussen jongeren en volwassenen. Het ervaren van overlast door omwonenden scoort hoog. In de *omgeving van de Liendertseweg* komt een wat zwaardere problematiek naar voren dan in De Horsten. De buurt kent problemen op het gebied van toezicht en handhaving: er is jongerenoverlast (ook groepen jongeren), criminaliteit en overlast van verslaafden. Ook maken de bewoners veel opmerkingen over negatief gedrag van kinderen.

In Zielhorst is nauwelijks sprake van spanningen tussen bewoners. Ook het sociaal vertrouwen tussen bewoners is in Zielhorst positief. Er is dus sprake van saamhorigheid, maar dit bestaat vooral op een laag schaalniveau ('we lopen de deur niet bij elkaar plat, maar we kunnen wel bij elkaar terecht').

Voor de verschillende wijken worden in dit rapport specifieke thema's beschreven waarbij problematiek en beleid niet helemaal 'matchen'; voor een verdere uiteenzetting hierover verwijzen we naar de paragrafen over de betreffende wijken in hoofdstuk 2. Er spelen daarnaast 'over de wijken heen' óók enkele thema's waarbij de match tussen problematiek en beleid nog niet helemaal optimaal is. Inzet in de wijken voor deze thema's kan problematiek op het gebied van samenleven in de wijken verminderen.

We lichten deze thema's hieronder kort toe:

Zet niet alleen in op sport: Sport verbindt, en is een middel om samen te leren spelen en talentontwikkeling te bevorderen. Sportgerelateerde voorzieningen zijn echter voor maar een deel van de jongeren belangrijk, want niet alle jongeren houden van sport. Met creatieve activiteiten, talentontwikkeling, en dergelijke kunnen jongeren worden bereikt die nu nog niet worden bereikt. Deze activiteiten worden nu nog minimaal georganiseerd.

Activiteiten voor meisjes (en vrouwen): Meisjes worden in de wijken volgens betrokkenen (te) weinig bereikt, omdat het aanbod in de wijk meer op jongens is gericht (bijvoorbeeld het huidige sportwerk).

Opvoedondersteuning: Er is in de wijken, gezien de risicofactoren, behoefte aan opvoedondersteuning en achter de voordeur initiatieven, zoals de "aanspreken- en vooruithelpen aanpak" (AV-teams). Tegengaan van overlast in de buurt is vaak een opvoedkwestie. Door bij mensen binnen te komen kan beter worden gesignaleerd wat er aan de hand is in een gezin en met opvoedondersteuning kunnen mensen gestimuleerd worden en leren om met hun eigen problemen en sociale omgeving om te gaan.

Taalachterstanden: Etnische diversiteit is vaak geen directe aanleiding voor spanningen, eerder gaat het om verschillen tussen jong en oud, opleidingsniveau en andere sociaaleconomische factoren. Een belangrijk aandachtspunt in dit verband is problemen die veroorzaakt worden door *taalachterstanden*. Taalachterstand vormt een directe aanleiding voor verdere vervreemding tussen bewoners en beperkt de kans op aansluiting van wijkbewoners.

Bezuinigingen: Door de bezuinigingen zullen in de nabije toekomst activiteiten voor bewoners mogelijk meer verspreid (wat betreft locaties) over de wijken worden aangeboden, in plaats van in

een centrale locatie. De vrees bestaat in de wijken dat als activiteiten straks verspreid worden in de wijk de ontmoetingen zullen afnemen. Ook is het denkbaar dat sommige mensen alleen nog zullen deelnemen aan de activiteiten dichtbij huis.

Activeren van bewoners: Actieve inzet van buurtbewoners bij een leefbare en veilige wijk is belangrijk. Bewoners in de verschillende onderzoekswijken zijn bereid om zich in te zetten voor de leefbaarheid in de buurt, men weet echter vaak niet goed hoe. Buurtbewoners kunnen ook niet goed inschatten of ze op elkaar kunnen rekenen als het erop aan komt. Voor effectieve en blijvende inzet door bewoners lijkt ruggensteun in een of andere vorm door instanties/professionals een voorwaarde. Burgers moeten het gevoel hebben dat ze gesteund worden door het middenveld, zonder dat taken volledig worden overgenomen. Een sleutel om bewoners te kunnen activeren in de wijk is nabijheid en kleinschaligheid te creëren door bewoners rond concrete thema's te organiseren die aansluiten bij zaken die mensen direct raken. En door aan te sluiten bij verbanden die er al zijn in de wijk, waar mensen elkaar al (min of meer) kennen. Deze benadering van kleine eenheden is intensief. Projecten gericht op het verbinden van bevolkingsgroepen zijn alleen zinvol als deze gecombineerd worden met een strikte aanpak van overlastgevend gedrag. Dit is vereist omdat voor dialoog en contact een basis van vertrouwen nodig is.

Samenwerking in de wijk tussen professionals zelf. In de onderzoekswijken menen professionals elkaar goed en eenvoudig te kunnen vinden. Tegelijkertijd geven professionals aan niet altijd op de hoogte te zijn van elkaars activiteiten en is men niet altijd op de hoogte van gebeurtenissen en nieuwe ontwikkelingen in de wijk. Hierdoor worden signalen niet altijd met elkaar gedeeld.

Samenvattende conclusies

- In alle onderzoekswijken is sprake van een redelijke mate van sociaal vertrouwen. Desalniettemin zijn er in de Meridiaan, de Liendertseweg en omgeving, de Horsten en de Columbusweg en omgeving wel eens spanningen tussen bevolkingsgroepen. De meeste problematiek op het gebied van samenleven tussen bevolkingsgroepen wordt aangetroffen in de Meridiaan en de Liendertseweg en omgeving.
- Spanningen zijn voornamelijk gerelateerd aan *overlast van jongeren* en *verschillen in opvattingen over schoonhouden van de buurt*. Hiernaast is in de onderzoekswijken relatief veel sprake van *botsende normen en waarden over wat wel en niet kan in de buurt*; en *verschillende opvattingen over het opvoeden en toezicht houden op kinderen* (het toezicht op kinderen schiet tekort, vooral in de Meridiaan en Liendertseweg). Veel minder spanningen zijn er tussen bevolkingsgroepen als gevolg van *sterke verschillen in religieuze achtergrond*.
- Zowel in de Meridiaan, de Liendertseweg, de Horsten en de Columbusweg zijn buurtkenmerken aanwezig die een risicofactor zijn voor het kunnen ontstaan van spanningen tussen bevolkingsgroepen. Dit zijn in het bijzonder: jongerenoverlast, gevoel van onveiligheid, schelden en brutaal gedrag van kinderen en jongeren, mensen die op straat worden lastig gevallen en botsende leefstijlen. In de Meridiaan en Liendertseweg is bovendien overlast van kinderen tot 14 jaar een risicofactor voor de verhoudingen tussen bevolkingsgroepen. Een belangrijke beschermende factor in de Meridiaan is het functioneren van de politie.
- *Kruiskamp* is een wijk veel risicofactoren aanwezig zijn, maar waar op dit moment een goede match lijkt te zijn van beleid (activiteiten) en onderliggende problematiek. Het beleid in deze wijk is een belangrijke beschermingsfactor. Belangrijk lijkt om deze 'match' te continueren,

want er bestaat in Kruiskamp een risico op ‘terugval’ in het samenleven tussen bevolkingsgroepen (aangezien de onderliggende risicofactoren (botsende leefstijlen, opvoedingsproblematiek, et cetera) nog niet zijn verdwenen).

- In *de Meridiaan* en *de Liendertseweg* is de match tussen problematiek en beleid minder optimaal. Niet alleen wordt het beleid minder positief beoordeeld; ook is de problematiek indringender dan in Kruiskamp en de Horsten. Belangrijke aangrijpingspunten voor beleid in deze wijken zijn meer toezicht in de openbare ruimte (ook door bewoners), extra aandacht voor kinderen en ondersteuning bij opvoed- en achter de voordeur problematiek.
- Er spelen daarnaast ‘over de wijken heen’ ook enkele thema’s waarbij de match tussen problematiek en beleid nog niet helemaal optimaal is. Inzet in de wijken voor deze thema’s kan problematiek op het gebied van samenleven in de wijken verminderen. Voorbeelden hiervan zijn: ‘zet niet alleen in op sport’, activiteiten voor meisjes (en vrouwen), opvoedondersteuning, taalachterstand aanpakken, activeren van bewoners en informatie-uitwisseling tussen wijkprofessionals.

1 Achtergrond en doelstelling van het onderzoek

Dit rapport geeft de samenvatting en belangrijkste conclusies van het verkennend onderzoek naar samenleven en eventuele spanningen tussen verschillende bevolkingsgroepen in een aantal Amersfoortse wijken. Dit onderzoek is uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut in opdracht van de gemeente Amersfoort. Het onderzoek is bekostigd vanuit de decentralisatie-uitkering van het ministerie van BZK voor verkennend onderzoek naar polarisatie en radicalisering.

1.1 Achtergrond

Tegenstellingen in wijken kunnen leiden tot onderlinge irritaties tussen bewoners, vermijding en gevoelens van vervreemding. In Amersfoort zijn deze spanningen tot nu toe over het algemeen beperkt (gebleven) en doen conflicten zich niet vaak voor. Tegelijkertijd houdt de gemeente er rekening mee dat door niet tot nauwelijks beïnvloedbare externe prikkels de condities in de huidige context kunnen veranderen, en ertoe kunnen leiden dat het sociaal vertrouwen afneemt. Ook zouden door het groot aantal etniciteiten en levensbeschouwingen zich in wijken spanningen kunnen voordoen langs etnische en religieuze lijnen. Daarbij speelt dat er in de periode 2006 t/m 2009 extra geld beschikbaar was voor de uitvoering van specifiek integratiebeleid (beleidsnota 'bouwen aan binding'). In 2010 en 2011 is daar fors op bezuinigd, ook vanuit de idee dat mensen meer eigen initiatief moeten nemen en een groter beroep zal worden gedaan op de kracht van de samenleving.

Daarnaast is er de komende jaren minder budget voor wijkontwikkeling voorhanden. De beleidsafdelingen staan vooral voor de vraag hoe je met de bezuinigingsdoelstellingen het beleid op dit terrein toch zo effectief mogelijk kan inzetten. Meer inzicht in het samenleven van bevolkingsgroepen in wijken, in de factoren die prettig samenleven bevorderen of juist bedreigen, en in het effect van de ingezette preventie- en interventiemethodieken, helpt om de wijkaanpak en het integratiebeleid goed te kunnen blijven vormgeven en uitvoeren om het leefklimaat prettig te houden.

1.2 Doelstelling

Niet altijd is duidelijk welke oorzaken aan ongemakkelijk samenleven in de buurt ten grondslag liggen of op welke wijze en onder welke omstandigheden deze tot fricties tussen bewoners kunnen leiden. Ook is er behoefte aan meer kennis of al ingezette preventieve en curatieve interventies goed aansluiten op de aard en oorzaken van spanningen. Doen we de goede dingen en doen we die

dingen goed? Evaluatieonderzoek is waardevol als het onderzoek niet alleen de huidige situatie (succesfactoren en knelpunten) in kaart brengt, maar ook zoekt naar aanknopingspunten voor de toekomst. Het onderzoek kent daarmee twee hoofddoelen:

1. Inzicht krijgen in de mate waarin sprake is van spanningen in wijken, wat de aard is van deze spanningen en hoe deze verklaard kunnen worden.
2. Een verkenning van de match van de geconstateerde problematiek met het ingezette beleid gericht op het bevorderen van de sociale cohesie.

1.3 Onderzoeksvragen

In het onderzoek worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

1. Zijn er in Amersfoort wijken waar bewoners (onevenredig) vaak ervaren dat de onderlinge verhoudingen tussen de bevolkingsgroepen niet optimaal zijn, of waar sprake is van spanningen of irritaties tussen bevolkingsgroepen?
2. Wat is de aard van de spanningen of irritaties, hoe uiteten deze zich en tussen welke bevolkingsgroepen doen deze zich voor?
3. Wat zijn de achterliggende oorzaken voor de spanningen? Zijn het religieuze of sociaal-culturele/ sociaaleconomische tegenstellingen, verschillen in leefstijlen, of spelen nog andere factoren een rol?
4. Zijn er buurtspecifieke karakteristieken die de polarisatie kunnen aanwakkeren of juist tegengaan? Welke karakteristieken zijn dit en zijn deze anders dan in vergelijkbare wijken (wat betreft samenstelling bevolking, type woningen, sociaaleconomische situatie) waar minder spanningen zijn?
5. Welke activiteiten die de gemeente al inzet/subsidieert om het sociaal vertrouwen te bevorderen dragen effectief bij aan het voorkomen en tegengaan van spanningen in wijken?
6. Hoe kan het beleid (nog) effectiever worden ingezet om polarisatie in wijken tegen te gaan en het sociaal vertrouwen te borgen in wijken waar het goed gaat?

1.4 Uitvoering van het onderzoek

Het verkennend onderzoek bestond uit de volgende deelonderzoeken:

- Selectie van wijken en bewonersenquête.
- Interviews en groepsbijeenkomsten met professionals die werken in de onderzoekswijken.
- Groepsbijeenkomsten met bewoners.
- Vaststelling van de 'match' tussen de aard/oorzaken van de spanningen en de preventieve en curatieve acties die de gemeente en samenwerkingspartners inzetten ('doet de gemeente het goede?').

Selectie van wijken

Gekozen is om het onderzoek uit te voeren in Kruiskamp (Columbusweg en omgeving), Koppel (Meridiaan), Liendert (Liendertseweg en omgeving, De Horsten) en Zielhorst (Muziekbuilt Zuid,

Vlinderbuurt, Architectenbuurt Zuid). Kruiskamp en Liendert, omdat daar sprake is van een overver-
 tegenwoordiging van niet-westerse allochtonen en omdat er relatief veel mensen met een lagere
 sociaaleconomische status wonen. In deze wijken leeft een groot aantal bevolkingsgroepen van
 verschillende etnische herkomst samen, met een grote diversiteit aan religies, tradities en sociaal-
 culturele opvattingen. Liendert scoort op dit moment het slechtst op samenleven in de buurt.
 Interessant is dat Kruiskamp een grote sprong vooruit heeft gemaakt tussen 2007 en 2009. Kruiskamp
 scoorde in 2007 nog het slechtst op samenleven, maar doet het nu een stuk beter. In Kruiskamp
 vinden bewoners bijvoorbeeld dat het contact prettiger geworden is en dat zij zich meer thuis
 voelen in hun buurt. In Liendert geven bewoners aan dat het op deze aspecten achteruit is gegaan.
 Het beleid van de afgelopen jaren, dat is gericht op samenleven, is in Kruiskamp kennelijk effectie-
 ver geweest dan in Liendert.

In Liendert zien we zelfs een achteruitgang op deze aspecten. In Kruiskamp zet de gemeente
 veel acties in om ontmoeting, dialoog en meedoen te stimuleren en isolatie en conflicten te voorko-
 men; Liendert blijft daarbij achter. Zielhorst is uitgekozen als onderzoekswijk, omdat het in veel
 opzichten een heel andere wijk is dan Liendert en Kruiskamp. Het is een nieuwbouwwijk waar niet
 bovengemiddeld veel niet-westerse allochtonen wonen (rond de 10%). Zielhorst is geen prioriteits-
 wijk. De bewoners van Zielhorst vinden echter relatief vaak dat de buurt er in het afgelopen jaar op
 achteruit is gegaan (bron: Monitor Leefbaarheid en Veiligheid, 2009).

Bewonersenquête

De bewonersenquête is uitgevoerd in de periode december 2010-februari 2011. De enquête is bij de
 bewoners aangekondigd door een huis aan huis verspreide brief van de gemeente (bijlage 3).

De enquêtes zijn huis aan huis afgenomen. Om de respons op de enquête zo representatief
 mogelijk te maken, hebben de enquêteurs op verschillende dagdelen (ochtend, middag en avond)
 geënquêteerd (zie bijlage 1 voor de specifieke afbakening binnen de wijken). In totaal hebben 498
 bewoners deelgenomen aan de enquête. Verdeeld over de wijken was de respons als volgt:

Tabel 1 Aantallen respondenten per wijk

Kruiskamp / Columbusweg e.o.	80
Koppel / Meridiaan	80
Liendert / Liendertseweg e.o.	80
Liendert / De Horsten	112
Zielhorst	146
Totaal	498

Interviews en groepsgesprekken professionals

Face-to-face interviews zijn afgenomen met professionals die in de wijk werken. Zoals opbouwwerk,
 jongerenwerk, sportbuurtwerk, corporatie, wijkagent, opvoedondersteuning, ABC School en kinder-
 werk (Buitenkast). Ook is gesproken met wijkmanagers en wijkcoördinatoren van de gemeente.

Hiernaast hebben in de onderzoekswijken groepsbijeenkomsten met wijkprofessionals plaatsgevonden waarin de resultaten van de bewonersenquête zijn teruggekoppeld en besproken, en waarin de match tussen problematiek in de wijk en beleid is besproken.

Groepsgesprekken bewoners

In de onderzoekswijken zijn groepsbijeenkomsten georganiseerd met bewoners waarin de resultaten van de enquête zijn teruggekoppeld en nader geïnterpreteerd en verdiept.

Analyse match problematiek en bestaand beleid

Op grond van de uitkomsten van de deelonderzoeken is de match vastgesteld tussen de problematiek in de wijken en de preventieve en curatieve acties die in de wijken worden ingezet.

2 Resultaten

In het onderzoek is in de vijf onderzoekswijken (Kruiskamp, Koppel, Liendertseweg, De Horsten en Zielhorst) allereerst vastgesteld hoe bewoners met elkaar samenleven, of er sprake is van eventuele spanningen tussen bevolkingsgroepen, en welke risico- en beschermingsfactoren in de wijken hiermee samenhangen. Vervolgens is de vraag beantwoord welke activiteiten die de gemeente al inzet of subsidieert, bijdragen aan het voorkomen en tegengaan van spanningen in de wijken. Wat is de match tussen de problematiek in de wijken en het bestaande beleid?

2.1 Is in wijken sprake van spanningen tussen bevolkingsgroepen?

De eerste onderzoeksvraag betreft de vraag of er in Amersfoort wijken zijn waar bewoners (onevenredig) vaak ervaren dat de onderlinge verhoudingen tussen de bevolkingsgroepen niet optimaal zijn, of waar sprake is van spanningen of irritaties tussen bevolkingsgroepen.

Om een antwoord te kunnen geven op deze onderzoeksvraag zijn in het bewonersonderzoek enkele vragen voorgelegd die betrekking hebben op het samenleven tussen bevolkingsgroepen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen enerzijds *sociaal vertrouwen* en anderzijds *ongemakkelijk samenleven* om de aanwezigheid van eventuele fricties of spanningen tussen bevolkingsgroepen te kunnen duiden.

Sociaal vertrouwen

Sociaal vertrouwen betreft aspecten zoals thuisvoelen in de buurt, vertrouwen tussen bevolkingsgroepen en prettige omgang tussen bevolkingsgroepen.

Om het sociaal vertrouwen in de buurt te meten (zoals thuisvoelen in de buurt, prettige omgang tussen bevolkingsgroepen) zijn aan de bewoners de volgende stellingen voorgelegd. Bewoners konden aangeven of ze het eens of oneens zijn met de stellingen.

Stellingen sociaal vertrouwen

- In deze buurt gaan mensen uit verschillende bevolkingsgroepen op een prettige manier met elkaar om.
- Als ik op vakantie ga dan durf ik mijn huissleutel aan de burens toe te vertrouwen.
- Ik heb evenveel vertrouwen in buurtgenoten die mijn cultuur delen als in buurtgenoten die uit een andere cultuur afkomstig zijn.
- Ik woon in een gezellige buurt waar veel saamhorigheid is.
- Ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen.
- Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in deze buurt.

In alle vijf onderzoekswijken is bij bewoners sprake van een redelijke mate van sociaal vertrouwen. Zo voelt de meerderheid van de bewoners in alle onderzoekswijken zich thuis bij de mensen die in hun buurt wonen; en hebben de meeste bewoners evenveel vertrouwen in buurtgenoten die uit andere culturen komen dan in buurtgenoten afkomstig uit de eigen cultuur. Als we de wijken onderling vergelijken dan blijkt dat het sociaal vertrouwen tussen bewoners structureel het hoogst is in Zielhorst.

Ongemakkelijk samenleven

Ongemakkelijk samenleven tussen bevolkingsgroepen (fricties of spanningen tussen bevolkingsgroepen) is in de wijken gemeten aan de hand van verschillende thema's. Deze thema's kunnen worden gerelateerd aan cognitie (hoe denken bevolkingsgroepen over elkaar), attitude/emotie (zijn er wel eens fricties of spanningen tussen bevolkingsgroepen) en gedrag (zoals vermijdingsgedrag tussen bevolkingsgroepen).

Om eventueel 'ongemakkelijk samenleven' en eventuele gespannen verhoudingen tussen bevolkingsgroepen in de buurt te meten, zijn aan de bewoners de onderstaande stellingen voorgelegd. Bewoners konden aangeven of men het eens of oneens is met de stellingen.

Stellingen ongemakkelijk samenleven en spanningen

- In deze buurt wordt over sommige bevolkingsgroepen niet zo positief gedacht.
- In deze buurt wonen bevolkingsgroepen waar ik niet zo positief over denk.
- Ik voel wel eens spanningen met buurtgenoten die uit een andere cultuur dan ikzelf afkomstig zijn.
- Overlast van jongeren uit andere bevolkingsgroepen zorgt voor spanningen in deze buurt.
- Sterke verschillen in religieuze achtergronden van bevolkingsgroepen in deze buurt zorgen voor spanningen.
- Verschillen in opvattingen tussen bevolkingsgroepen over het schoonhouden van deze buurt zorgen voor spanningen.
- Het geeft mij een onprettig gevoel dat er in deze buurt bevolkingsgroepen wonen met andere normen en waarden.
- Het geeft mij een onprettig gevoel dat er in deze buurt bevolkingsgroepen wonen met andere omgangsvormen.
- Spanningen tussen bevolkingsgroepen in deze buurt zorgen ervoor dat mensen uit verschillende bevolkingsgroepen contact vermijden.
- Spanningen tussen bevolkingsgroepen in deze buurt zorgen ervoor dat ik contact met mensen uit andere bevolkingsgroepen vermijdt.

Uit de onderzoeksresultaten blijkt het volgende (zie bijlage 5 voor een overzicht van de scores op alle stellingen):

- In zowel de Meridiaan, de Liendertseweg en omgeving, de Horsten en de Columbusweg en omgeving worden door een aanzienlijk aantal bewoners wel eens spanningen ervaren met buurtgenoten die uit een andere cultuur afkomstig zijn. Het percentage bewoners dat vaak of soms spanningen ervaart varieert van bijna 20% in de Horsten en ruim 30% in de Meridiaan, tot 40% in de Columbusweg en de Liendertseweg. Hiernaast geeft een kleiner percentage van de

bewoners (10% tot 18%) aan dat ze als gevolg van ervaren spanningen met andere bevolkingsgroepen het contact met deze bevolkingsgroepen vermijdt.

- Ter vergelijking: in de referentiewijk Zielhorst rapporteert slechts 4% van de bewoners wel eens spanningen te ervaren met buurtgenoten uit een andere cultuur en vermijdt slechts 2% contact met deze bevolkingsgroepen.
- Tussen de 20% en 30% van de bewoners in de Meridiaan, de Liendertseweg en omgeving, de Horsten en de Columbusweg denkt niet zo positief over bepaalde bevolkingsgroepen in hun buurt. Bewoners is gevraagd om aan te geven over welke bevolkingsgroepen men niet zo positief denkt. Het vaakst worden (Marokkaanse) jongeren genoemd.

2.2 Aard en oorzaken van spanningen

De tweede en derde onderzoeksvraag zijn: ‘*Wat is de aard van de spanningen of irritaties, hoe uiten deze zich en tussen welke bevolkingsgroepen doen deze zich voor?*’ en ‘*Wat zijn de achterliggende oorzaken voor de spanningen? Zijn het religieuze of sociaal-culturele/ sociaaleconomische tegenstellingen, verschillen in leefstijlen, of spelen nog andere factoren een rol?*’

De aard en achterliggende oorzaken voor spanningen in de buurt blijken nauw aan elkaar gerelateerd te zijn. We beantwoordden beide onderzoeksvragen daarom gezamenlijk.

- De belangrijkste oorzaken voor het ervaren van spanningen zijn overlast van jongeren uit andere bevolkingsgroepen en verschillen tussen bevolkingsgroepen in opvattingen over schoonhouden van de buurt.
- Volgens twee op de drie bewoners in de Meridiaan en de Liendertseweg zijn er wel eens spanningen in de buurt als gevolg van *overlast van jongeren uit andere bevolkingsgroepen*. In de Horsten en de Columbusweg is dit volgens ongeveer een op de drie bewoners het geval. In Zielhorst bevestigt slechts 8% van de bewoners dit.
- Het percentage bewoners dat bevestigt dat in de buurt vaak of soms spanningen zijn als gevolg van *verschillende opvattingen tussen bevolkingsgroepen over het schoonhouden van de buurt*, varieert van ruim 30% in de Columbusweg en in de Horsten, tot ruim 40% in de Meridiaan en bijna 50% in de Liendertseweg. In Zielhorst zegt 11% van de bewoners wel eens spanningen te ervaren met buurtgenoten uit een andere cultuur.
- Veel minder bewoners geven aan dat in de buurt wel eens spanningen zijn tussen bevolkingsgroepen als gevolg van *sterke verschillen in religieuze achtergrond*. Het vaakst wordt religie als achtergrond voor spanningen genoemd door mensen die wonen aan of rondom de Liendertseweg (door 25% van de bewoners). In de Meridiaan, Columbusweg en de Horsten worden verschillen in religieuze achtergrond genoemd door 12% tot 18% van de bewoners (Zielhorst: 5%).

Spanningen tussen specifieke bevolkingsgroepen

Aan de bewoners is daarnaast de vraag voorgelegd of er tussen specifieke bevolkingsgroepen in hun buurt wel eens spanningen zijn. De resultaten op de vraag tussen welke specifieke bevolkingsgroepen wel eens spanningen zijn in de buurt, bevestigen de resultaten voor wat betreft de eerder genoemde oorzaken van spanningen in de buurt.

De meest genoemde specifieke groepen waar tussen wel eens spanningen zijn, zijn 1) jongeren en volwassenen, en 2) mensen die verschillend denken over het schoonhouden van de buurt. Ook geven de bewoners relatief vaak aan dat er in de buurt wel eens spanningen zijn tussen mensen die andere normen en waarden hebben over wat wel en wat niet kan in de buurt; en tussen mensen die verschillend denken over het opvoeden en toezicht houden op kinderen.

Spanningen tussen jongeren en volwassenen

- Spanningen tussen jongeren en volwassenen worden gerapporteerd in alle onderzoekswijken. In Meridiaan en Liendertseweg en omgeving geeft een op de vijf bewoners aan dat er in hun buurt vaak spanningen zijn tussen jongeren en volwassenen. In deze wijken geven hiernaast twee op de vijf bewoners aan dat er soms spanningen zijn tussen jongeren en volwassenen.
- In de Horsten en Columbusweg is sprake van lagere percentages: ongeveer een op de tien bewoners stelt dat er vaak spanningen zijn tussen jongeren en volwassenen. Volgens 45% van de bewoners van de Horsten en 32% van de bewoners van Columbusweg zijn er soms spanningen tussen jongeren en volwassenen. In Zielhorst signaleert vrijwel niemand vaak deze spanningen, desalniettemin zegt 35% van de respondenten uit Zielhorst dat er soms spanningen zijn tussen jongeren en volwassenen.

Spanningen tussen mensen die verschillend denken over het schoonhouden van de buurt

- In alle onderzoekswijken worden spanningen gerapporteerd tussen mensen die verschillend denken over het schoonhouden van de buurt. In de wijken Liendertseweg en Meridiaan constateert bijna 30% van de bewoners vaak deze spanningen, en een kleine 30% van de bewoners in deze wijken constateert soms zulke spanningen. Het percentage bewoners dat van mening is dat er in hun buurt vaak spanningen zijn als gevolg van verschillend denken over het schoonhouden, ligt nadrukkelijk lager in de andere drie onderzoekswijken (De Horsten 16%; Columbusweg 11%; Zielhorst 3%). In deze drie onderzoekswijken variëren de percentages op soms van 30% in Zielhorst tot 45% in Columbusweg.

Spanningen tussen mensen die andere normen en waarden hebben over wat wel en wat niet kan in de buurt

- Bewoners van zowel Liendertseweg, Meridiaan, Columbusweg als de Horsten constateren spanningen als gevolg van verschillende normen en waarden over wat wel en wat niet kan in de buurt. Het hoogst hierop scoren Liendertseweg en Meridiaan: 18% respectievelijk 15% van de bewoners is van mening dat er vaak (30% respectievelijk 40% soms) spanningen zijn als gevolg van verschillende normen en waarden over wat wel en wat niet kan in de buurt. In de Horsten en Columbusweg liggen deze percentages op 11% en 7% (vaak) en 32% en 45% (soms). Zielhorst scoort op deze indicator voor spanningen veel lager (3% vaak en 19% soms).

Spanningen tussen mensen die verschillend denken over het opvoeden en toezicht houden op kinderen

- Voor wat betreft spanningen die het gevolg zijn van verschillend denken over het opvoeden en toezicht houden op kinderen zien we een veel grotere differentiatie tussen de onderzoekswijken dan op de eerder genoemde indicatoren. De wijken Meridiaan en (in mindere mate) Liendertseweg scoren met voorsprong het hoogst op zulke spanningen. Van de bewoners in de Meridiaan

geeft bijna 20% aan dat er *vaak* (en ruim 40% dat er *soms*) spanningen zijn die het gevolg zijn van verschillend denken over het opvoeden en toezicht houden op kinderen. In Liendertseweg liggen deze percentages op 17% (vaak) en 30% (soms). In de andere onderzoekswijken ligt het percentage bewoners dat *vaak* zulke spanningen signaleert onder de 10%.

Voor andere specifieke bevolkingsgroepen waarvan bewoners aangeven dat in hun buurt wel eens spanningen zijn, zien we soms grote verschillen tussen de wijken. Deze benoemen we hieronder.

- Spanningen tussen mensen met verschillende religieuze achtergronden: relatief veel genoemd door bewoners in de wijken Columbusweg (6% vaak; 32% soms) en Liendertseweg (6% vaak; 22% soms).
- Spanningen tussen mensen met verschillende opvattingen over hoe burens met elkaar omgaan: relatief veel genoemd door bewoners in de wijken de Horsten (5% vaak; 32% soms) en Liendertseweg (4% vaak; 31% soms).
- Spanningen tussen scholieren in de buurt en buurtbewoners: relatief veel genoemd door bewoners in de wijken Meridiaan (14% vaak; 26% soms) en Liendertseweg (4% vaak; 20% soms).

Conclusies per buurt

- Liendertseweg en de Horsten: ongemakkelijk samenleven tussen bevolkingsgroepen in deze wijken is primair gerelateerd aan
 1. overlast van jongeren;
 2. het verschillend denken over het schoonhouden van de buurt;
 3. botsende normen en waarden over wat wel en niet kan in de buurt;
 4. verschillende opvattingen over het opvoeden en toezicht houden op kinderen (het toezicht op kinderen schiet tekort volgens veel buurtbewoners).
- Meridiaan: ongemakkelijk samenleven tussen bevolkingsgroepen in deze buurt is primair gerelateerd aan
 1. verschillende opvattingen over het opvoeden en toezicht houden op kinderen (het toezicht op kinderen schiet tekort volgens veel buurtbewoners);
 2. overlast van jongeren;
 3. het verschillend denken over het schoonhouden van de buurt;
 4. botsende normen en waarden over wat wel en niet kan in de buurt;
 5. opvallend hoog in de Meridiaan is het percentage bewoners dat aangeeft dat er wel eens spanningen zijn tussen buurtbewoners en scholieren.
- Columbusweg: ongemakkelijk samenleven tussen bevolkingsgroepen in deze wijken is primair gerelateerd aan
 1. het verschillend denken over het schoonhouden van de buurt;
 2. botsende normen en waarden over wat wel en niet kan in de buurt;
 3. overlast van jongeren;
 4. verschillende opvattingen over het opvoeden en toezicht houden op kinderen.
 5. opvallend hoog in Columbusweg is het percentage bewoners dat aangeeft dat er wel eens spanningen zijn tussen mensen met verschillende religieuze achtergronden.

- Zielhorst: in deze buurt komt ongemakkelijk samenleven tussen bevolkingsgroepen veel minder vaak voor. Voor bewoners die dit ongemakkelijk samenleven wel ervaren is dit primair gerelateerd aan
 1. overlast van jongeren;
 2. het verschillend denken over het schoonhouden van de buurt;
 3. botsende normen en waarden over wat wel en niet kan in de buurt.

2.3 Aanwezigheid in wijken van risico- en beschermingsfactoren

De vierde onderzoeksvraag betreft de vraag of *er buurtkarakteristieke factoren in de wijken aanwezig zijn die spanningen kunnen aanwakkeren of juist tegengaan.*

In de wetenschappelijke literatuur zijn verschillende factoren te identificeren die in wijken relevant zijn voor het sociaal vertrouwen tussen bewoners, of juist een rol spelen bij het ontstaan van spanningen. In onderstaand overzicht staan deze factoren beschreven.

Tabel 2 risico- en beschermingsfactoren (zie bijlage 10 voor literatuuropgaven per theorie)

	Factor	Voorspelling op basis van theorie	Achterliggende theorieën/ literatuur
1.	Etnische diversiteit	In buurten met een grote etnische diversiteit, is meer kans op laag vertrouwen / en meer kans op spanningen tussen bewoners.	Sociale identificatie theorie Realistische conflict theorie Conflicttheorie Constricttheorie Publieke familiariteit
2.	Ervaring fysieke en sociale overlast, jeugd-criminaliteit, subjectieve onveiligheid	In buurten waar bewoners minder overlast, criminaliteit en onveiligheid ervaren, in het bijzonder zichtbare en terugkerende overlast door jongeren, is meer kans op hoog vertrouwen / en minder kans op spanningen tussen bewoners.	Social disorganisation theory Collective efficacy theory
3.	Botsende opvattingen over gedrags-regels in de buurt	In buurten met minder ongelijkgerichte opvattingen over de (ongeschreven) regels, is meer kans op hoog vertrouwen / en minder kans op spanningen tussen bewoners.	Theorie normen en leefstijlen in buurten Publieke familiariteit
4.	Oordeel over functioneren van de politie in de buurt	In buurten waar bewoners het functioneren van de politie meer waarderen, is meer kans op hoog vertrouwen / en minder kans op spanningen tussen bewoners.	Policing paradox
5.	Sociaal-economische status	In buurten met een lagere sociaal economische status, is meer kans op laag vertrouwen / en meer kans op spanningen tussen bewoners.	Realistische conflict theorie Etnocentrisme Wijkoriëntatie
6.	Beleid	In buurten waar bewoners het buurtbeleid van de gemeente en partners meer zichtbaar vinden en waarderen, is meer kans op hoog vertrouwen / en minder kans op spanningen.	
7.	Ervaren discriminatie of achterstelling	In buurten waar meer bewoners zich achtergesteld voelen bij anderen, het idee hebben minder kansen te krijgen dan anderen, of zich gediscrimineerd voelen, is minder kans op hoog vertrouwen / en meer kans op spanningen.	Etnische competitie theorie Theorieën over krenking en discriminatie

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden is als eerste bekeken in welke mate de beschreven risico- en beschermingsfactoren aanwezig zijn in de wijken; en in de tweede plaats in hoeverre deze samenhangen met de aan- of afwezigheid van ongemakkelijk samenleven (eventuele spanningen) in de wijken.

Etnische diversiteit

De buurten Columbusweg en omgeving, Meridiaan, De Horsten en Liendertseweg worden gekarakteriseerd door een hoge etnische diversiteit. De bevolking naar etnische herkomst is in deze vier buurten goed vergelijkbaar. De referentiebuurt Zielhorst heeft een nadrukkelijk lagere etnische diversiteit; de bevolkingsopbouw van Zielhorst is vergelijkbaar met die van de gehele gemeente (zie tabel 3).

Tabel 3 Etnische diversiteit¹

	Columbusweg e.o.	Meridiaan	Liendertseweg e.o.	De Horsten	Zielhorst	Amersfoort
Autochtonen	48%	43%	48%	48%	82%	78%
Overig westers	8%	7%	8%	7%	9%	9%
Turks	19%	17%	18%	16%	3%	4%
Marokkaans	10%	18%	11%	8%	2%	3%
Surinaams	2%	2%	2%	4%	1%	1%
Antilliaans	2%	2%	2%	3%	1%	1%
Overig niet westers	11%	11%	11%	14%	4%	4%

Fysieke en sociale overlast en (jeugd)criminaliteit

De beleving door bewoners in de buurt van fysieke en sociale overlast en (jeugd)criminaliteit is de eerste risicofactor die onderzocht is. Indicatoren van deze risicofactor die relatief vaak voorkomen in zowel Liendertseweg, Meridiaan, De Horsten en de Columbusweg, zijn:

- overlast van groepen jongeren;
 - schelden en brutaal gedrag en jeugdcriminaliteit;
 - en in mindere mate mensen die op straat worden lastig gevallen en overlast door omwonenden.
- Voor de overige indicatoren zien we enkele opvallende verschillen tussen de onderzoekswijken.
- Overlast van kinderen tot 14 jaar wordt ervaren door *relatief veel* bewoners van de Meridiaan.
 - Overlast van alcoholisten en verslaafden scoort relatief *hoog* in de Columbusweg en de Liendertseweg.
 - Bekladding van gebouwen scoort opvallend *laag* in de Columbusweg.

1 Bron: Wijkatlas prioriteitswijken 2009; Amersfoort in cijfers, 2010. De bevolkingsopbouw heeft betrekking op de wijken waarvan de onderzoeksgebieden deel uitmaken. Columbusweg e.o. valt binnen buurt 72 (Columbusweg); Meridiaan valt binnen buurt 61 (Meridiaan); De Horsten is buurt 102 (De Horsten); Liendertseweg e.o. valt binnen de wijken 100 (Liendertsedreef) en 101 (Vinkenbaan).

Veiligheidsbeleving

De bewoners is gevraagd om een cijfer te geven voor de veiligheid in hun wijk. Uit de resultaten komt naar voren dat de veiligheid in zowel de Columbusweg en omgeving, de Meridiaan, de Horsten en de Liendertseweg gemiddeld een cijfer nabij de 6 krijgt; in Zielhorst krijgt de veiligheid in de buurt een 7.3.

Botsende opvattingen over hoe te gedragen in de buurt

Hieronder vatten we de resultaten op de indicatoren voor de risicofactor botsende leefstijlen en gedrag in de buurt samen. In de Meridiaan is deze risicofactor het sterkst aanwezig, in Columbusweg en Zielhorst het minst.

- Het te vroeg buiten zetten van vuilnis door bewoners of het achterlaten van rommel op straat komt relatief vaak voor in alle wijken. De Meridiaan scoort op deze indicator echter het hoogste.
- De Meridiaan scoort tevens relatief het hoogst voor wat betreft meningsverschillen tussen bewoners over het gezamenlijk gebruik van pleinen, veldjes en speelvoorzieningen in de buurt.
- Op alle drie indicatoren scoort de Columbusweg en omgeving nadrukkelijk beter dan de Liendertseweg, de Meridiaan en de Horsten. Ook scoort de Columbusweg beter voor wat betreft het gezamenlijk onderhouden en schoonhouden van portieken en trapruimten en het gezamenlijk gebruik van pleinen, veldjes en speelvoorzieningen in de buurt.

Oordeel over functioneren van de politie in de buurt

Bewoners van de Meridiaan zijn gemiddeld het meest positief over het optreden van de politie in hun buurt: 46% van de bewoners beoordeelt de politie positief, tegenover 20% die niet positief oordeelt. Ook in de Columbusweg en omgeving, De Horsten en Zielhorst zijn er meer bewoners die over de politie positief oordelen dan die negatief oordelen. Liendertseweg en omgeving scoort relatief minder goed als het gaat om de beoordeling van het politieoptreden; 33% van de bewoners heeft hierover weliswaar een positief oordeel, maar hier staat tegenover dat 30% het politieoptreden niet positief beoordeelt.

Oordeel over beleid in de buurt

De bewoners is naar hun mening gevraagd over het beleid van de gemeente in hun buurt.

- In de meeste onderzoekswijken hebben meer bewoners een positief oordeel dan een negatief oordeel over de vraag of de gemeente voldoende aandacht heeft voor de problemen in de buurt. Alleen de bewoners van de Liendertseweg en omgeving vinden in meerderheid dat de gemeente hiervoor te weinig aandacht heeft.
- Op de indicator '*Heeft de gemeente voldoende aandacht voor het goed samenleven van verschillende bevolkingsgroepen in de buurt*' zien we geen grote verschillen tussen Columbusweg, Meridiaan, Liendertseweg en Horsten. Het aantal positieve en negatieve antwoorden op deze vraag houden elkaar min of meer in evenwicht. Alleen in Zielhorst beantwoorden meer bewoners deze vraag positief dan negatief.

Door middel van regressie analyse hebben we vastgesteld hoe de aanwezige risico- en beschermingsfactoren in de wijken samenhangen met de aan- of afwezigheid van spanningen in de buurt. In onderstaande tabel vatten we de aanwezigheid van risico- en beschermingsfactoren samen per onderzoekswijk.

Tabel 4 Aanwezigheid risico- en beschermingsfactoren in de onderzoekswijken

	Risicofactor	Columbusweg e.o.	Meridiaan	De Horsten	Liendertseweg	Zielhorst
1.	Etnische diversiteit	++	++	++	++	-
2.	Beleving van fysieke en sociale overlast en jeugdcriminaliteit	- / +	++	+	++	-
3.	Botsende leefstijlen en verschillende opvattingen over gedrag in de buurt	- / +	++	+	++	-
4.	Sociaaleconomische status	++	- / +	- / +	+	-
5.	Ervaren discriminatie of achterstelling	++	+	+	- / +	-
Beschermingsfactor						
6.	Oordeel over functioneren van de politie in de buurt	+	++	+	- / +	+
7.	Oordeel over beleid	+	- / +	+	- / +	++

Bij factoren 1, 2, 3 en 4: ++ Risicofactor nadrukkelijk aanwezig; + Risicofactor aanwezig; +/- Risicofactor enigszins aanwezig; - Risicofactor nauwelijks aanwezig

Bij factoren 5 en 6: ++ Beschermingsfactor nadrukkelijk aanwezig; + Beschermingsfactor aanwezig; +/- Beschermingsfactor enigszins aanwezig; - Beschermingsfactor nauwelijks aanwezig

2.4 Match problematiek en beleid

De laatste twee onderzoeksvragen hebben betrekking op de 'match' die bestaat in de onderzoekswijken tussen problematiek en beleid. De onderzoeksvragen zijn:

- *Welke activiteiten die de gemeente al inzet/subsidieert om het sociaal vertrouwen te bevorderen dragen effectief bij aan het voorkomen en tegengaan van spanningen in wijken?*
- *Hoe kan het beleid nog effectiever worden ingezet om polarisatie in wijken tegen te gaan en het sociaal vertrouwen te borgen in wijken waar het goed gaat?*

Uit het bewonersonderzoek kwam naar voren dat het gevoerde beleid in de wijken door gemeente en partners, en door de politie, relevant is bij het vergroten van vertrouwen en het voorkomen van spanningen. Een positiever oordeel over het beleid en over het functioneren van de politie hangt samen met meer sociaal vertrouwen en positiever samenleven tussen bevolkingsgroepen in de buurt. Hieronder geven we, op basis van gesprekken met professionals en buurtbewoners, per buurt een samenvatting van geconstateerde buurtproblematiek, van het gevoerde beleid, en van de 'match' tussen beiden.

Kruiskamp en de Koppel

Kruiskamp is een wijk waar veel speelt, waar veel risicofactoren aanwezig zijn, maar waar op dit moment een match lijkt te zijn van beleid (activiteiten) en onderliggende problematiek.

In *De Koppel/Meridiaan* is de problematiek indringender dan in Kruiskamp. De problematiek laat zich als volgt samenvatten: Er zijn kinderen (tot laat) buiten op straat, soms zonder toezicht van ouders, onder de begeleiding van broertjes of zusjes die zelfs nauwelijks ouder zijn. Er is sprake van lage betrokkenheid van ouders en opvoedingsproblematiek. Een deel van de ouders heeft bijvoorbeeld geen benul van wat hun kinderen buiten uitspoken. Daarnaast is er slecht voorbeeldgedrag in de buurt van oudere kinderen op jonge kinderen. Kinderen uit de koop- en huurwoningen in de buurt mengen niet goed. Kinderen en jongeren van de koopwoningen worden bijvoorbeeld niet altijd getolereerd op de speelplekken. Op een ontmoetingsplek als het Boogschutterplein vormen zich groepjes bewoners die zich onderscheiden naar bevolkingsgroep.

Uit het onderzoek doemt een beeld op van bewoners van koopwoningen en huurwoningen (flats) die binnen een klein gebied langs elkaar heen leven. Het zijn (te) gescheiden werelden; in de openbare ruimte in de buurt is geen ontmoeting of er is sprake van negatieve ontmoeting of uitsluiting. Ten slotte hebben ook de verschillende bevolkingsgroepen die wonen in de huurflats onderling weinig contact met elkaar. Het betreft dan niet alleen Nederlandse huurders en allochtone huurders, maar zeker ook allochtone groepen onderling.

Welke activiteiten die de gemeente al inzet/subsidieert om het sociaal vertrouwen te bevorderen dragen effectief bij aan het voorkomen en tegengaan van spanningen in wijken?

In *Kruiskamp* is veel beleid ingezet, veelal gericht op veiligheid, op leefbaarheid en op ontmoetingen tussen buurtbewoners. Een project als de Buitenkast wordt door bewoners gekend en gewaardeerd. Bovendien bereikt het project veel (allochtone) moeders, een moeilijk te bereiken groep. Behalve het bieden van spelmogelijkheden aan kinderen, draagt de Buitenkast ook bij aan ontmoetingen tussen buurtbewoners, het bevorderen van correctie en samenspelen van kinderen, signalering van problemen en het doorgeven van deze signalen. Ook projecten als de wijktafel veiligheid, de Dag van de Dialoog, sportactiviteiten, Buurttoezichtteam, AV teams en opvoedondersteuning worden gewaardeerd door bewoners en professionals, en sluiten bovendien aan bij de aanwezige problematiek in de buurt.

In *De Koppel/Meridiaan* wordt het optreden van de politie door de buurt gezien en gewaardeerd. Het actieve optreden van de wijkagent heeft een *positieve* (beschermende) relatie met sociaal vertrouwen en positief samenleven tussen bevolkingsgroepen. Het buurtvaderproject en de SRO sportbus worden als belangrijk voor de buurt genoemd en sluiten goed aan bij de in de buurt aanwezige risicofactoren.

Hoe kan het beleid (nog) effectiever worden ingezet?

In *Kruiskamp* is sprake van een match tussen problemen en beleid in de wijk. In de *Meridiaan* lijkt deze match nog niet optimaal te zijn. Samengevat is in de *Koppel / Meridiaan* volgens bewoners en professionals (nog meer) behoefte aan het volgende:

- Een sleutel ligt bij de kinderen. Samenspel en sport komt niet voldoende spontaan op straat tot stand. Er is behoefte aan het bevorderen van samenspelen tussen kinderen, dat ze zich houden aan regels, en aan talentontwikkeling van kinderen.
- Projecten gericht op ontmoeting zijn belangrijk, maar begeleide sport- en spelactiviteiten, toezicht en veiligheid lijken de grootste match te hebben met de problemen in de buurt. Meer toezicht op kinderen door ouders is belangrijk.

- Meer betrokkenheid van kinderen bij het schoonhouden van de buurt.
- Specifieke activiteiten voor meisjes en vrouwen.
- De Buitenkast wordt in de Meridiaan minder gewaardeerd dan in Kruiskamp. De gekozen locatie in de Meridiaan is onvoldoende zichtbaar en bereikt minder kinderen dan in bijvoorbeeld Kruiskamp. De Buitenkast, mits op een goede (zichtbare) plek in de Koppel, heeft de potentie om net zo succesvol te zijn en zo veel te kunnen bereiken voor kinderen en moeders, en voor het samenleven in de buurt. De Buitenkast lijkt namelijk een goede match te hebben met veel van de problematiek in de Koppel/Meridiaan, zoals toezicht, overbrugging (tussen kinderen verschillende bevolkingsgroepen; kinderen koop en huur; ouders verschillende bevolkingsgroepen); kinderen leren zorg te dragen voor de buurt. Het is echter niet zo dat door de Buitenkast alles in een keer goed komt omdat er toezicht is. Een effectieve rol van de Buitenkast bij toezicht in de buurt is mogelijk, indien er nauw contact zou zijn met bijvoorbeeld de buurtvaders en opvoedondersteuning.
- Er zijn extra zorgen om de groep kinderen 11-15 jaar. Voor hen is er weinig, voor de speelplaatsen zijn ze te groot. Het is een groep die veel sturing en aandacht nodig heeft, wat ze thuis vaak missen. Speelplekken, kunstgrasveld, en dergelijke voorzieningen zijn aanwezig en belangrijk. Maar sport gerelateerde voorzieningen zijn voor maar een deel van de leeftijdsgroep belangrijk. Ook activiteiten, zoals muziek, dans, talentontwikkeling en huiswerkbegeleiding, zijn volgens betrokkenen belangrijk maar worden nu nog minimaal georganiseerd.
- Dat is ook een manier om meer *meisjes* te kunnen bereiken, die worden weinig bereikt. Aanbod in de wijk is meer op jongens gericht (bijvoorbeeld het huidige sportwerk).

Liendertseweg en omgeving en De Horsten

De problematiek die zich in *De Horsten* manifesteert, is te karakteriseren als een samenlevingsvraagstuk. De indicatoren voor sociaal vertrouwen zijn betrekkelijk gunstig te noemen, maar er zijn ook tekenen van ongemakkelijk samenleven. In de Horsten ervaren de bewoners vooral spanningen die te maken hebben met normen en waarden: ze hebben verschillende opvattingen over het schoonhouden van de buurt en over het opvoeden van kinderen. De meest gevoelde spanning is die tussen jongeren en volwassenen. Het ervaren van overlast door omwonenden scoort hoog. Dat is niet onbegrijpelijk, omdat in De Horsten mensen erg dicht op elkaar leven. Bewoners hebben bovendien vaak weinig contact met elkaar. In combinatie met verschillende opvattingen over het samenleven in de buurt leidt dit soms tot onduidelijkheden, irritaties en zelfs spanningen.

In de *omgeving van de Liendertseweg* komt een wat zwaardere problematiek naar voren dan in De Horsten. De buurt kent problemen op het gebied van toezicht en handhaving: jongerenoverlast, criminaliteit en overlast van verslaafden. Er is sprake van overlast door (groepen) jongeren en ook over negatief gedrag door kinderen wordt door bewoners veel opgemerkt. Meer algemeen gesteld, gaan overlast en spanningen in de buurt vaak gepaard met onbewuste toe-eigening van de openbare ruimte, onder meer door jongeren (speelveldjes)

Welke activiteiten die de gemeente al inzet/subsidieert om het sociaal vertrouwen te bevorderen dragen effectief bij aan het voorkomen en tegengaan van spanningen in wijken?

De Horsten is een buurt waarin de behoefte zich concentreert op stevig beheer in combinatie met sociale activiteiten die de kwaliteit van het samenleven moeten waarborgen. Beiden zijn in De

Horsten in voldoende mate aanwezig. Wel zou nog specifiek op buurtniveau kunnen worden bekeken welke interventies en projecten prioriteit hebben. In De Horsten zijn bewoners meer tevreden over het politieoptreden dan in Liendertseweg en omgeving. Hetzelfde geldt voor de aandacht van de gemeente voor de problemen in de buurt. De Liendertseweg lijkt meer inzet te vereisen dan De Horsten.

De bewoners in beide wijken zijn redelijk tot goed op de hoogte van activiteiten en structurele inzet van professionals en waarderen de inzet ook positief. Samengevat vinden zowel de bewoners van De Horsten als Liendertseweg dat de meeste activiteiten in hun buurt bijdragen aan meer contacten en een goede sfeer tussen bewoners uit verschillende culturen. Uit de reacties van bewoners over het beleid zien we opnieuw terug dat in De Horsten vooral sprake is van een sociale cohesie problematiek. In het bijzonder de Buitenkast, de buurtvaders en sportactiviteiten voor de jeugd worden door bewoners goed gewaardeerd. In de Liendertseweg en omgeving hechten bewoners vooral aan de correctie van ongewenst gedrag. De bewoners ervaren extra inzet van politie, extra toezichthouders en (in mindere mate) de buurtvaders als belangrijk. Ondersteunend dragen volgens bewoners sportactiviteiten, buurtbudgetten, Buitenkast en de buurt- en schoolmoestuyn bij aan meer contacten en een goede sfeer tussen bewoners.

Hoe kan het beleid (nog) effectiever worden ingezet?

Samengevat lijkt in de Liendertseweg en omgeving de match tussen problematiek en beleid minder optimaal dan in De Horsten. In beide wijken, maar vooral in Liendertseweg, is volgens bewoners en professionals (nog meer) behoefte aan de volgende zaken.

- Activiteiten om meer *meisjes* te kunnen bereiken.
- Meer structuur voor kinderen en jongeren.
- Er is een gebrek aan toezicht in de buitenruimte en omwonenden weten vaak niet hoe ze kinderen en jongeren moeten aanspreken of durven dat niet.
- Jongerenoverlast is een probleem van de Liendertseweg. De aanpak is primair een taak van de politie, maar er zijn weinig middelen om jongeren te verbaliseren. Voornamelijk omdat de meeste overtredingen door agenten geconstateerd moeten worden. Het probleem zou beter beheersbaar zijn, als minder handhaving nodig is, als bewoners het zelf kunnen oplossen (conform het sturingsmodel 'Van Achteruit naar voren', zie bijlage 9 voor een nadere toelichting hierop). In ieder geval geldt dat de wijk niet zonder handhaving kan. Een appél op de burger is alleen mogelijk, wanneer ook handhaving is geregeld. In Liendert hebben veel bewoners nu nog vaak het idee dat de politie te weinig doet of minder zichtbaar is, activering van bewoners is dan lastiger.
- Voor een deel is overlast van jongeren te relateren aan het niet aansluiten van vraag en aanbod. Jongeren lijken behoefte te hebben aan een laagdrempelige voorziening en ook opbouwwerkers zijn hierbij gebaat, omdat ze de jongeren dan beter in zicht hebben.
- Achter de voordeur in beide wijken zijn veel problemen, zoals schulden en taalproblemen. Het signaleren en aanpakken van deze problemen is een aanknopingspunt voor preventief beleid.
- Opvoedondersteuning.

Zielhorst

Zielhorst is een wijk die weinig van zich doet spreken, zowel in positieve als negatieve zin. Er is nauwelijks sprake van spanningen tussen bewoners. Het sociaal vertrouwen tussen bewoners is in Zielhorst positief. Er is sprake van saamhorigheid op een laag schaalniveau ('we lopen de deur niet bij elkaar plat, maar we kunnen wel bij elkaar terecht'). Daar waar wel spanningen gevoeld worden, gaat het vooral om spanningen tussen jongeren en volwassen buurtbewoners en tussen mensen die anders denken over het schoonhouden van de buurt.

Bewoners benoemen jongerenoverlast als voornaamste probleem. Het gaat bijvoorbeeld om lawaai, terwijl de kinderen moeten slapen. Aanspreken van de jongeren is moeilijk, want bewoners weten vaak niet wie de jongeren zijn. Sommige bewoners hebben de indruk dat het ook jongeren van buiten de wijk zijn.

Welke activiteiten die de gemeente al inzet/subsidieert om het sociaal vertrouwen te bevorderen dragen effectief bij aan het voorkomen en tegengaan van spanningen in wijken?

Bewoners zijn tevreden over het functioneren van de politie en vinden ook dat de gemeente voldoende aandacht heeft voor de buurt. Activiteiten in de buurt zijn redelijk tot goed bekend, vooral straatfeesten, het buurtbudget en het circus. Bewoners vinden dat dit soort activiteiten bijdraagt aan meer contacten en een goede sfeer. De interviews met bewoners maken hiernaast echter duidelijk dat de bewoners moeite hebben om zelf dit soort activiteiten te organiseren.

Hoe kan het beleid (nog) effectiever worden ingezet?

In het algemeen lijken vraag en aanbod in Zielhorst goed op elkaar afgestemd. Er lijkt wel een behoefte te zijn bij bewoners voor meer focus van activiteiten op kinderen en jongeren en op activiteiten die de betrokkenheid tussen de buurtbewoners bevorderen.

De wijk kenmerkt zich door een sterke mate van 'leven en laten leven' en door relatief weinig zelfredzaamheid. Hiermee wordt bedoeld dat veel bewoners weliswaar zichzelf goed weten te redden, maar ondersteuning nodig hebben als ze iets meer willen (bijvoorbeeld iets organiseren). Bewoners zijn met name gericht op het straatniveau. Er zijn niet veel plekken waar vanzelfsprekende ontmoetingen plaatsvinden. Bewoners kennen elkaar niet zo goed en zijn vaak niet bij machte om zelf iets op te zetten. Bewoners hebben in het bewonersonderzoek aangegeven dat ze graag meer onderling contact zouden willen hebben, maar dat ze hun vraag niet goed kunnen articuleren. Ook zijn bewoners gewend om naar de gemeente of een andere instantie te wijzen als er iets moet gebeuren. Dit geldt ook voor jongeren: zij zijn zelf niet altijd goed in staat om aan te geven wat zij willen en wie of wat zij daarvoor nodig hebben. Het beleid in Zielhorst lijkt voor de bewoners eerder reactief dan proactief te zijn.

2.5 *Wijkoverstijgende bevindingen beleidsinzet*

Met betrekking tot de onderzoeksvraag *'Hoe kan het beleid (nog) effectiever worden ingezet om polarisatie in wijken tegen te gaan en het sociaal vertrouwen te borgen in wijken waar het goed gaat?'* valt op dat bepaalde voorbeelden van 'mismatch' tussen problematiek en beleid in alle wijken terugkomen. Illustraties hiervan zijn: 'niet alleen inzetten op sport', activiteiten voor meisjes (en vrouwen), opvoedondersteuning, taalachterstanden, activeren van bewoners, informatie-uitwisseling tussen wijkprofessionals.

Niet alleen inzetten op sport

Sport verbindt, en is een middel om samen te leren spelen en voor talentontwikkeling. Sportgerelateerde voorzieningen zijn echter voor maar een deel van de jongeren belangrijk, niet alle jongeren houden van sport. Met creatieve activiteiten, talentontwikkeling en dergelijke kunnen andere jongeren worden bereikt, die nu nog niet worden bereikt. Deze activiteiten worden nu nog minimaal georganiseerd. Ook voor hen dragen (net zoals bij sport) begeleide activiteiten (muziek, spel, et cetera) bij om in teams te leren samenwerken.

Activiteiten voor meiden

Meisjes worden in de wijken volgens de betrokkenen (te) weinig bereikt. In gesprekken over activiteiten in de wijken gaat het vaak over (activiteiten voor) de jongens, maar zelden over de meiden. Maar de meisjes vervelen zich ook. Waarschijnlijk is er meer aandacht voor jongens omdat het vaak jongens zijn die overlast veroorzaken. Meisjes zijn bovendien moeilijker te bereiken dan jongens. Aanbod in de wijk is meer op jongens gericht (bijvoorbeeld huidige sportwerk). Een andere suggestie die meermalen is genoemd is meer gebruik van vrouwelijke medewerkers / stagiaires.

Opvoedondersteuning

Er is in de wijken gezien de risicofactoren ook behoefte aan opvoedondersteuning en AV-teams. Door bij mensen binnen te komen kan beter worden gesignaleerd wat er aan de hand is in een gezin, en worden mensen gestimuleerd om te gaan met hun eigen problemen. Dit heeft ook invloed op hoe ze met de omgeving omgaan. Als mensen zich beter voelen en minder problemen hebben, gaan ze zorgvuldiger en actiever met hun omgeving om. Passiviteit van bewoners voor wat betreft inzet voor de buurt komt deels doordat sommige mensen al genoeg op hun eigen bordje hebben, die kunnen (nog) geen energie steken in de problemen van de buurt als geheel. Als burgers minder energie in hun eigen problemen hoeven te steken (doordat ze bijvoorbeeld opvoedondersteuning of hulp bij schulden krijgen), hebben ze meer energie voor het oplossen van problemen in de buurt.

Het tegengaan van overlast in de buurt is ook een opvoedkwestie. In de wijken spelen sommige kinderen tot laat buiten. Door het bieden van opvoedondersteuning kunnen ouders zich ervan bewust worden dat als hun kinderen laat gaan slapen, ze dan moe naar school gaan. Daardoor brengen ouders hun kinderen eerder naar bed, en hebben buurtbewoners ook minder last van tot laat buiten spelende kinderen.

Voor veel ouders is het bedreigend om opvoedondersteuning in huis te halen. Het werkt beter om daarheen te gaan waar de moeders zijn. In de Koppel kan de Buitenkast een centrale plek in de buurt worden, en van daaruit kan bijvoorbeeld opvoedondersteuning worden georganiseerd. Met

opvoedondersteuning is een pilot gedaan bij de Buitenkast in Liendert - 'dan zie je dat als ouders je kennen, ze ook naar je toe komen met vragen over hoe ze problemen met kinderen kunnen oplossen.'

Taalachterstanden

Etnische diversiteit is vaak geen directe aanleiding voor spanningen, eerder gaat het om verschillen tussen jong en oud, opleidingsniveau en dergelijke. Een belangrijk probleem in dit verband is *taalachterstand*. Dit vormt een directe aanleiding voor verdere vervreemding tussen bewoners en beperkt de kans op aansluiting van mensen in de wijk.

Bezuinigingen

Door de bezuinigingen zullen in de nabije toekomst activiteiten voor bewoners mogelijk meer verspreid (wat betreft locaties) over de wijken worden aangeboden, in plaats van in een centrale locatie. Bewoners kunnen de meeste activiteiten die thans worden aangeboden blijven doen in hun wijk, maar dat ze moeten er wel extra voor lopen/fietsen/rijden of wellicht meer voor betalen. Bovendien bestaat het gevaar dat minder mensen worden bereikt met informatie: 'Niet alle mensen zijn gewend om in boekjes te bladeren en roosters te lezen'. Samengevat bestaat de vrees dat ontmoetingen tussen bewoners minder worden 'Het wijkcentrum is nu nog een locatie waar buurtbewoners elkaar ontmoeten, als activiteiten straks verspreid worden in de wijk zullen de ontmoetingen afnemen.' Ook is het denkbaar dat mensen alleen nog de activiteiten dichtbij huis gaan doen, maar ook dat mensen zich terugtrekken omdat ze het niet meer kunnen betalen.

Activeren van bewoners

Er is een landelijke tendens om steeds meer preventieve taken in de wijk bij bewoners te leggen (zoals in welzijn Nieuwe Stijl, evenals het betrekken van buurtbewoners bij een leefbare en veilige wijk). Ook in de onderzoekswijken bestaan verschillende activiteiten waarbij is gebleken dat betrokkenheid van bewoners succesvol kan zijn. Zoals een buurtfeest voor bewoners in de Koppel dat met hulp van jongeren uit de buurt is georganiseerd.

Uit de interviews met bewoners is op te maken dat in de verschillende onderzoekswijken er bereidheid is om zich in te zetten voor de leefbaarheid en het samenleven in de buurt. Men weet echter vaak niet goed hoe. Wat kunnen bewoners zelf doen om spanningen in de buurt te voorkomen? In de onderzochte wijken woont een grote diversiteit aan bevolkingsgroepen. In de wijken is er bij bewoners een gebrek aan gelijkgerichte opvattingen over opvoeding en de (ongeschreven) leefregels en omgangsvormen van de buurt. De onduidelijkheid kan zorgen voor permanente ergernis over van alles en nog wat, van het schoonhouden van portieken, het verkeerd aanbieden van huisvuil, tot het brutale gedrag van kinderen (tot laat in de avond) en het ontbreken van ouderlijk toezicht. Bewoners spreken elkaar op dit soort zaken niet aan, vaak uit onvermogen en onverschilligheid, maar ook uit angst voor vervelende reacties. Buurtbewoners kunnen ook niet goed inschatten of ze op elkaar kunnen rekenen als het erop aan komt. Daarom worden ook overlastgevende kinderen en jongeren niet gecorrigeerd.

Dit kan worden uitgelegd met de begrippen trust, distrust en mistrust (Sztompka, 1999). Trust (vertrouwen) en distrust (wantrouwen) spreken voor zich. 'Mistrust' beschrijft het probleem dat we onze buurman niet meer kunnen plaatsen, kunnen we hem nu vertrouwen of niet? Veel beleving van spanningen heeft te maken met mistrust: de anonieme verhouding van burgers tot elkaar en de

afwezigheid van verwachtingen van de ander. Mensen weten het niet meer en houden zich afzijdig. Het gevoel geen grip meer te hebben op de leefomstandigheden in de eigen buurt heeft een roep om meer veiligheid en controle als gevolg. Hierbij kijken bewoners naar overheid, politie en het maatschappelijk middenveld, en niet (meer) naar zichzelf. Bewoners eisen meer blauw en toezicht op straat. Die eis van meer blauw op straat is ongemakkelijk, ook omdat de politie over beperkte capaciteit beschikt. De opgave is hier: belast de politie niet met alle mogelijke problemen voortvloeiende uit mistrust. Bewoners, corporaties en andere organisaties kunnen, in nauwe samenwerking met buurtagenten, een belangrijke rol vervullen. Bewoners zijn te beschouwen als de eerste verdedigingslinie tegen onveilige situaties.

Voor effectieve en blijvende inzet door bewoners lijkt ruggensteun in een of andere vorm door instanties / professionals daarom een voorwaarde. De metafoor van het voetbalveld van Hans Boutellier (zie bijlage 9) helpt om de spelverdeling in wijken te visualiseren. Wijkorganisaties zijn tot nu toe vaak de voorhoede geweest bij activiteiten; er is veel gedaan voor de burgers en overgenomen van de burgers. Terwijl organisaties juist de burgers moeten versterken om het zelf te doen. Het probleem hierbij is vaak de bestendigheid: burgers moeten het gevoel hebben dat ze gesteund worden door het middenveld, maar taken volledig overnemen is ook niet goed - en dat doet men toch snel.

Professionals hebben niet altijd zicht op processen van verwijdering of spanningen in wijken zolang er geen incidenten gebeuren. Het zijn de bewoners zelf die het beste kunnen aangeven of in hun buurt spanningen bestaan tussen bevolkingsgroepen en waarom. Meer dan professionals kunnen bewoners in hun buurt 24 uur per dag situaties signaleren en overlastgevers ook aanspreken of ingrijpen. Alleen: burgers moeten zich daarin wel gesteund weten door de overheid en publieke instanties. Zonder dat diezelfde overheid bewonersinitiatieven overneemt en daardoor verstikt. Dit betekent dat de overheid initiatieven door bewoners én stimuleert én faciliteert. Het faciliteren van initiatieven die vanuit bewoners zelf komen heeft twee grote voordelen: draagvlak (het gaat om de problemen die bewoners zelf ervaren en men bedenkt zelf hiervoor de oplossing). Hiernaast hebben bewoners de ervaring zelf iets te kunnen doen, wat het gevoel van machteloosheid vermindert.

Een sleutel om bewoners te kunnen activeren in de buurt is nabijheid en kleinschaligheid. Het is belangrijk om bewoners organiseren rond concrete thema's. Dat betekent niet de wijk ingaan met een algemeen thema als veiligheid in de buurt, maar aansluiten bij thema's die mensen direct raken en bij verbanden die er al zijn in de wijk, waar mensen elkaar al (min of meer) kennen. Het meest effectief is hier dus het stimuleren van gezamenlijke initiatieven met thema's die culturele scheidslijnen overstijgen en die draaien rondom gemeenschappelijke belangen, zoals overlast, school en opvoeding, veiligheid, opvoeding, sport en speelmogelijkheden. Zo zijn ouders eerder te organiseren als het gaat om veiligheid rondom de school of veiligheid bij het buitenspelen; of flatbewoners voor een schone en veilige verdieping. Deze benadering van kleine eenheden vraagt een intensieve aanpak.

Bekendheid met elkaar (geen intensieve contacten maar losse verbanden) is belangrijk voor activering binnen kleine domeinen, want ook op een etage zijn mensen niet altijd bekend met elkaar. Als er nieuwe mensen komen, wordt er niet standaard met de burens kennisgemaakt, maar dat soort kleine dingen maken wel veel uit. Als voorbeeld is gegeven dat er één Turkse mevrouw is in een van de flats (in de Koppel) die dat wel doet en bijvoorbeeld een bloemetje gaat brengen als

er een kindje geboren is. In dat soort kleine dingen zit een stapeleffect. Kennismaking op het kleinste niveau is wat de meeste effecten heeft.

Projecten gericht op het verbinden van bevolkingsgroepen zijn alleen zinvol als deze gecombineerd worden met een strikte aanpak van overlastgevend gedrag. Dit is vereist omdat voor dialoog en contact een basis van vertrouwen nodig is, welke bij voortdurende overlast telkens gefrustreerd zou worden. Indien bijvoorbeeld sprake is van voortdurende overlast door jongeren, dan zijn initiatieven om meer contacten te bevorderen minder kansrijk. Vooraleerst dient een prettiger buitenklimaat te worden gerealiseerd door de aanpak van overlast en het tegelijkertijd aanbieden van activiteiten en meer speel- sport- en vrijetijdsvoorzieningen voor kinderen en jongeren.

Samenwerking in de wijk tussen professionals zelf

In de onderzoekswijken geven professionals aan elkaar goed en eenvoudig te kunnen vinden. Ook is er voldoende uitwisseling van informatie die nodig is om het werk in de wijk goed te kunnen uitvoeren. Samenwerking hoeft niet per se in formeel verband, het is voldoende als er af en toe 'gewoon contact' is en men elkaar belt als er iets aan de hand is in de wijk. Wel geven professionals aan niet altijd op de hoogte te zijn van elkaars activiteiten en is men niet altijd op de hoogte van gebeurtenissen en nieuwe ontwikkelingen in de wijk. Hierdoor worden signalen niet altijd met elkaar gedeeld. Sommige professionals missen een totaaloverzicht over waar mensen actueel mee bezig zijn - om te voorkomen dat er dingen dubbel gebeuren, of dat anderen iets kunnen toevoegen als ze weten van een initiatief.

2.6 Samenvattende conclusies

- In alle onderzoekswijken is sprake van een redelijke mate van sociaal vertrouwen. Desalniettemin zijn er zowel in de Meridiaan, de Liendertseweg en omgeving, de Horsten en de Columbusweg en omgeving wel eens spanningen tussen bevolkingsgroepen. De meeste problematiek op het gebied van samenleven tussen bevolkingsgroepen wordt aangetroffen in de Meridiaan en de Liendertseweg en omgeving.
- Spanningen zijn voornamelijk gerelateerd aan overlast van jongeren en verschillen in opvattingen over schoonhouden van de buurt. Hiernaast is in de onderzoekswijken relatief veel sprake van botsende normen en waarden over wat wel en niet kan in de buurt; en verschillende opvattingen over het opvoeden en toezicht houden op kinderen (het toezicht op kinderen schiet tekort volgens veel buurtbewoners, vooral volgens bewoners van de Meridiaan en Liendertseweg). Veel minder bewoners geven aan dat in de buurt wel eens spanningen zijn tussen bevolkingsgroepen als gevolg van *sterke verschillen in religieuze achtergrond*.
- Zowel in de Meridiaan, de Liendertseweg en omgeving, de Horsten en de Columbusweg en omgeving zijn buurtkenmerken aanwezig die een risicofactor zijn bij het kunnen ontstaan van spanningen tussen bevolkingsgroepen. Dit zijn in het bijzonder: jongerenoverlast, gevoel van onveiligheid, schelden en brutaal gedrag van kinderen en jongeren, mensen die op straat worden lastig gevallen en botsende leefstijlen. In de Meridiaan en Liendertseweg en omgeving is bovendien overlast van kinderen tot 14 jaar een risicofactor voor de verhoudingen tussen bevolkings-

groepen. Een belangrijke beschermende factor in de Meridiaan is het functioneren van de politie.

- Vooral in Kruiskamp/Columbusweg is sprake van een goede match tussen problematiek en beleid. Het beleid in de wijk is een belangrijke beschermingsfactor. *Kruiskamp* is een wijk waar veel speelt, waar veel risicofactoren aanwezig zijn, maar waar op dit moment een match lijkt te zijn van beleid (activiteiten) en onderliggende problematiek. Belangrijk lijkt deze 'match' te continueren. Er bestaat in Kruiskamp een risico op 'terugval' in het samenleven tussen bevolkingsgroepen, aangezien onderliggende risicofactoren (botsende leefstijlen, opvoedingsproblematiek, et cetera) nog niet zijn verdwenen.
- In de *Meridiaan* en in de *omgeving van de Liendertseweg* is de match tussen problematiek en beleid minder optimaal. Niet alleen wordt het beleid minder positief beoordeeld; ook is de problematiek indringender dan in Kruiskamp en de Horsten. Belangrijke aangrijpingspunten voor beleid in de *Meridiaan* en de *Liendertseweg* en omgeving is meer toezicht in de openbare ruimte (ook door bewoners), extra aandacht voor kinderen, en ondersteuning bij opvoed- en achter de voordeur problematiek.
- Er spelen daarnaast 'over de wijken heen' ook enkele thema's waarbij de match tussen problematiek en beleid nog niet helemaal optimaal is. Inzet in de wijken voor deze thema's kan problematiek op het gebied van samenleven in de wijken verminderen. Voorbeelden hiervan zijn: 'zet niet alleen in op sport', activiteiten voor meisjes (en vrouwen), opvoedondersteuning, taalachterstanden, activeren van bewoners, informatie-uitwisseling tussen wijkprofessionals.

3 Uitgebreide resultaten per wijk

3.1 Resultaten Kruiskamp en Koppel

Resultaten bewonersenquête

Buurtproblemen

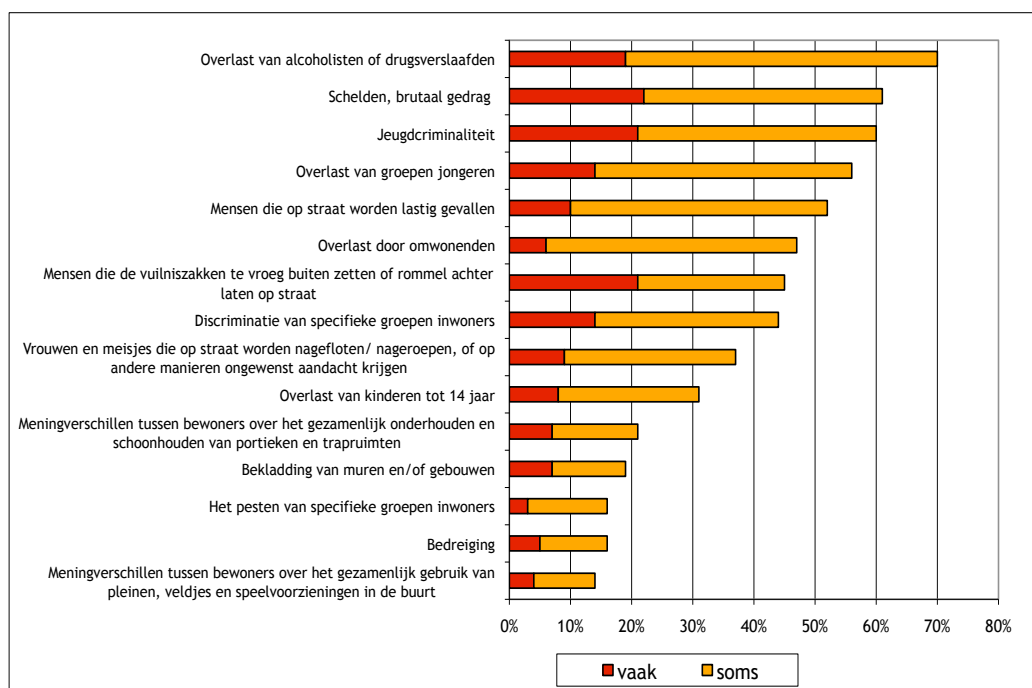
Buurtproblemen die relatief vaak voorkomen in zowel de Koppel (Meridiaan) als Kruiskamp (Columbusweg) zijn: overlast van groepen jongeren, schelden en brutaal gedrag en jeugdcriminaliteit; en in mindere mate overlast door omwonenden en mensen die op straat worden lastig gevallen. Overlast van kinderen tot 14 jaar wordt ervaren door relatief veel bewoners van de Meridiaan. Overlast van alcoholisten scoort relatief hoog in de Columbusweg.

Zowel in de Columbusweg en omgeving, als in de Meridiaan, kent sociaal vertrouwen en ongemakkelijk samenleven tussen bevolkingsgroepen voornamelijk een relatie met de volgende *problemen*:

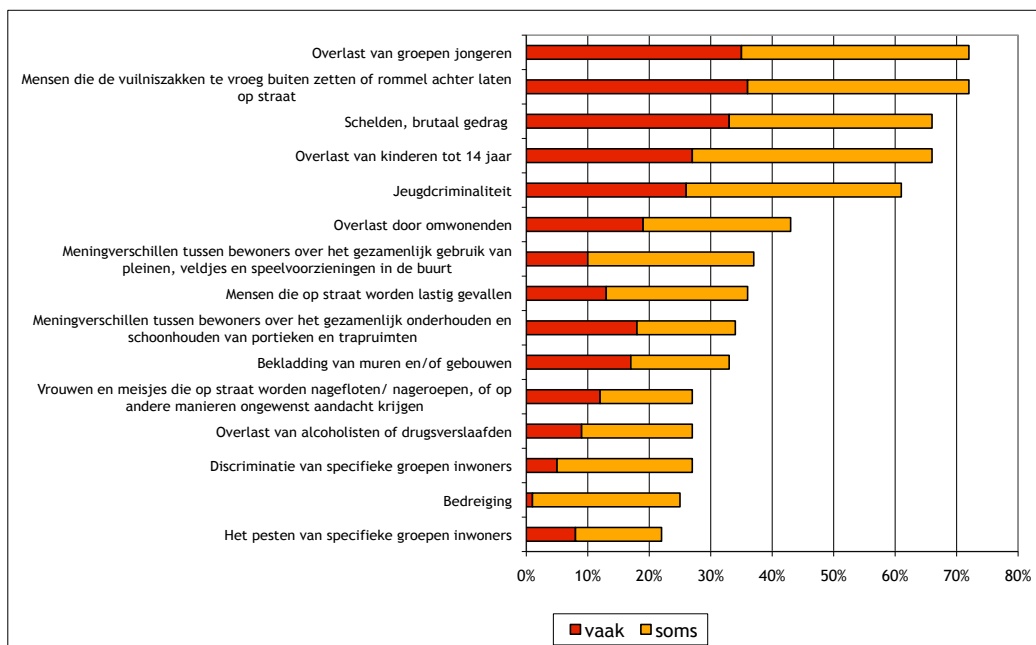
- jongerenoverlast;
- gevoel van onveiligheid;
- schelden en brutaal gedrag van kinderen en jongeren;
- mensen die op straat worden lastig gevallen;
- verschillende opvattingen tussen bevolkingsgroepen over het schoonhouden van de buurt
- verschillende opvattingen tussen bevolkingsgroepen over wat wel en niet kan in de buurt.

De verschillen in herkomst of religieuze achtergrond van bewoners speelt een veel kleinere rol bij ongemakkelijk samenleven dan dagelijkse zaken als ervaren overlast en botsende opvattingen over wat wel en niet kan in de buurt.

Figuur 3.1 Vervelende voorvallen in de buurt Columbusweg e.o.



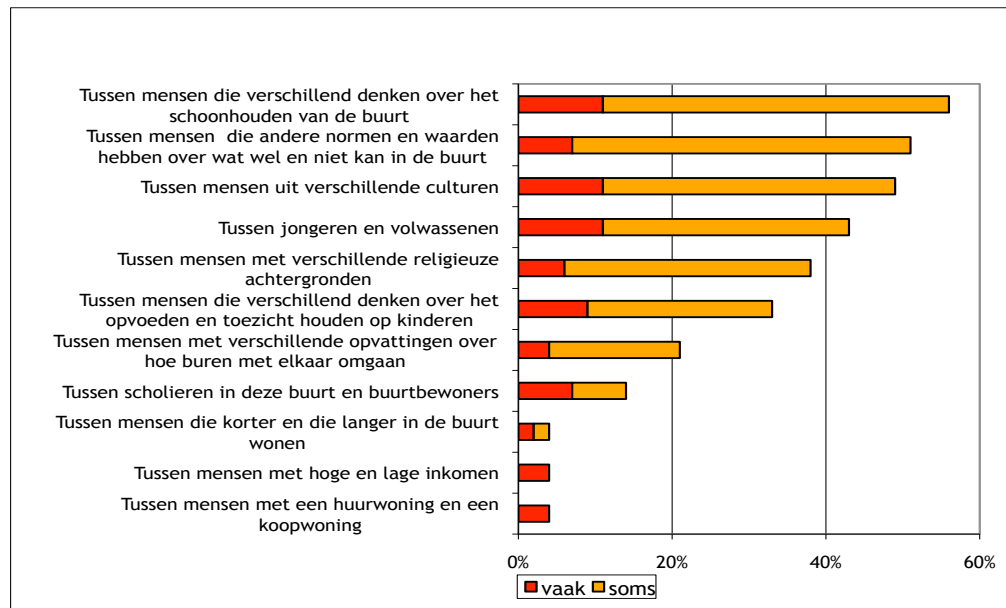
Figuur 3.2 Vervelende voorvallen in de buurt Meridiaan



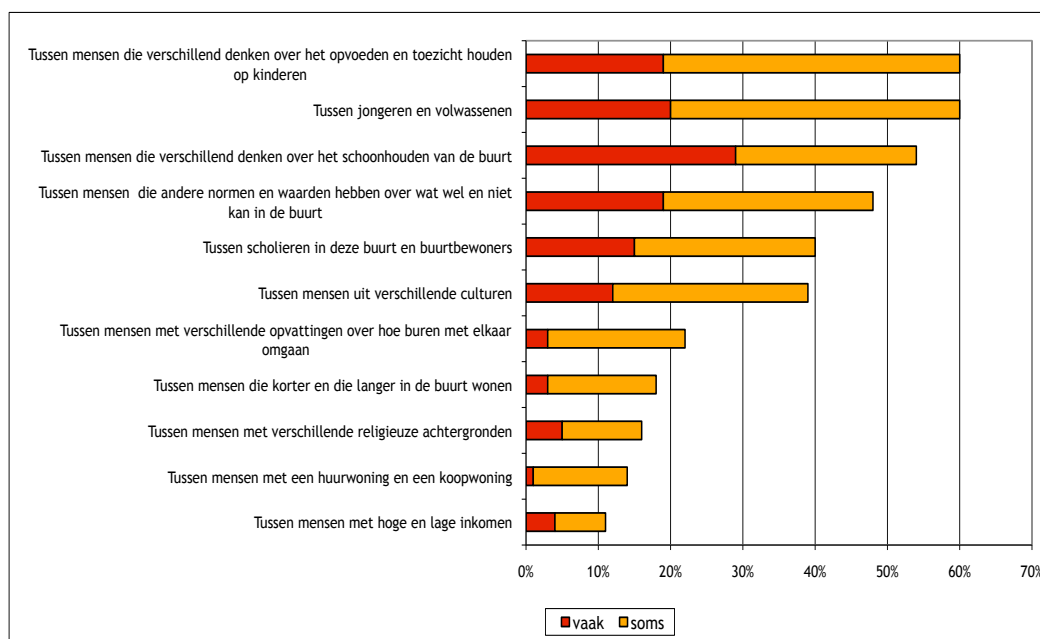
Ongemakkelijk samenleven / spanningen in de buurt

Bewoners is gevraagd of er tussen specifiek groepen wel eens spanningen zijn in hun buurt. Opvallend is dat de Meridiaan in vergelijking met andere Amersfoortse onderzoekswijken hoog scoort op spanningen naar aanleiding van verschillende opvattingen over het opvoeden en toezicht houden op kinderen, en spanningen tussen buurtbewoners en scholieren.

Figuur 3.3 Spanningen in de buurt volgens bewoners Columbusweg e.o.



Figuur 3.4 Spanningen in de buurt volgens bewoners Meridiaan



Activiteiten / beleid in de buurt

Over de activiteiten in de buurt van de gemeente / samenwerkingspartners, is aan de bewoners het volgende gevraagd:

- *In uw buurt vinden verschillende activiteiten plaats die beogen bij te dragen aan meer contacten en aan een goede sfeer tussen bewoners uit verschillende culturen in uw buurt. Wij noemen nu enkele van deze activiteiten. Kunt u van deze activiteiten aangeven of u de activiteit kent?*

Aan bewoners die een activiteit kennen is vervolgens gevraagd:

- *Denkt u dat de activiteit bijdraagt aan meer contacten of aan een goede sfeer tussen bewoners uit verschillende culturen in de buurt?*

De resultaten worden weergegeven in de volgende tabel. In de vier meest rechtse kolommen staan vanwege de kleinere aantallen respondenten de absolute aantallen en niet de percentages.

Kennis van- en mening over activiteiten gemeente en partners

Columbusweg e.o.	Ik ken de activiteit	Draagt veel bij	Draagt enigszins bij	Draagt niet bij	Weet niet/ geen mening
De Buitenkast	71%	29	26	3	3
Straat- en buurt feesten/barbecues	63%	17	27	4	5
Buurtbudget	40%	10	8	3	9
Dag van de Dialoog	32%	13	9	0	4
Meedoen in Kruiskamp	30%	7	9	0	7
Extra toezichthouders	24%	9	9	3	3
Wijktafel Veiligheid	21%	11	3	0	4
Meridiaan					
Straat- en buurt feesten/barbecues	85%	24	31	6	5
De Buitenkast	72%	9	23	13	14
Buurtbudget	69%	9	29	8	6
SRO Sportbus	39%	11	20	7	4
Buurtvaders	36%	12	18	9	8
Dag van de Dialoog	28%	5	12	5	1

De geïnterviewde bewoners van de Columbusweg en omgeving zijn behoorlijk positief over de activiteiten die plaatsvinden in hun buurt. De Buitenkast wordt niet alleen door de overgrote meerderheid van de bewoners gekend, ook vinden vrijwel alle geïnterviewde bewoners dat De Buitenkast veel (29) of enigszins (26) bijdraagt aan meer contacten en aan een goede sfeer tussen bewoners uit verschillende culturen. De andere activiteiten zijn iets minder bekend (behalve straatfeesten) maar dragen volgens de bewoners die de activiteiten kennen wel bij aan meer contacten en aan een goede sfeer (wijktafel veiligheid, dag van de dialoog, buurtbudget, extra toezichthouders en meedoen in Kruiskamp).

De bewoners van de Meridiaan oordelen iets minder positief over de activiteiten die plaatsvinden in hun buurt. Sommige activiteiten waarvan bewoners in Columbusweg zeggen dat ze *veel* bijdragen aan meer contacten en een goede sfeer tussen bewoners uit verschillende culturen, worden in de Meridiaan in dit opzicht minder goed beoordeeld (met uitzondering van straat- en buurtfeesten). Het valt op dat vooral de bijdrage door de Buitenkast minder positief wordt beoordeeld. Buurtvaders en de SRO Sportbus scoren relatief goed.

Oordeel over functioneren van de politie in de buurt

Aan de bewoners is gevraagd om een oordeel te geven over het functioneren van de politie in hun buurt. Bewoners van de Meridiaan zijn positief over het optreden van de politie in hun buurt: 46% van de bewoners beoordeelt de politie positief, tegenover 20% die niet positief oordeelt. Ook in de Columbusweg en omgeving zijn er meer bewoners die over de politie positief oordelen dan die negatief oordelen. In de Columbusweg beoordeelt 42% van de bewoners de politie positief, tegenover 30% die niet positief oordeelt.

Suggesties door bewoners voor beleid in hun buurt

Aan de bewoners is gevraagd wat er in de buurt moet gebeuren om het samenleven in de buurt (verder) te verbeteren. Men kon maximaal 3 prioriteiten aankruisen. De bewoners geven in dit verband als suggesties:

	Columbusweg en omgeving	Meridiaan
Meer activiteiten om bevolkingsgroepen met elkaar in contact te brengen	38%	22%
Meer politie in de buurt	30%	18%
Meer toezicht door ouders op hun kinderen in de buurt	24%	45%
Minder hangjongeren op straat	20%	23%
Meer activiteiten in de buurt voor jongeren en kinderen	17%	22%
Prioriteiten politie in de buurt meer richten op tegengaan van overlast	17%	5%
Meer toezicht op spelende kinderen door ouders of omwonenden	15%	15%
Een organisatie die activiteiten voor kinderen en jongeren organiseert	14%	14%
Meer betrokkenheid tussen buurtbewoners	8%	12%
Meer toezicht door buurtbewoners	3%	6%

Aanvullende toelichting en suggesties door bewoners

In het bewonersonderzoek is aan de bewoners gevraagd om een aanvullende toelichting te geven op de eventuele leefbaarheids- en samenlevingsproblemen die zij signaleren in hun buurt. Tevens konden bewoners extra suggesties geven over wat er in hun buurt moet gebeuren om het samenleven in de buurt (verder) te verbeteren. Hiernaast zijn in een groepsbijeenkomst met buurtbewoners, de uitkomsten van het enquête onderzoek doorgesproken en nader verdiept / geïnterpreteerd. Ook in deze groepsbijeenkomst is de bewoners gevraagd welke mogelijke oplossingen men ziet (zowel beleidsmatig als wat bewoners zelf kunnen doen). Onderstaand vatten we in een overkoepelende paragraaf de antwoorden samen die in het enquêteonderzoek zijn gegeven op de open vragen, en de resultaten van de groepsbijeenkomst.

Resultaten Kruiskamp

- In *Kruiskamp* is veel beleid ingezet, veelal gericht op veiligheid, op leefbaarheid en op ontmoetingen tussen buurtbewoners. Bewoners van Columbusweg schetsen het beeld van een wijk waar veel speelt, waar veel risicofactoren aanwezig zijn, maar waar op dit moment een match lijkt te zijn van beleid (activiteiten) en onderliggende problematiek. Dit is absoluut winst gezien het punt waar Kruiskamp vandaan komt.
- Er geldt dat het oordeel van bewoners over het beleid van de gemeente in de buurt er toe doet. Een positiever oordeel over het beleid hangt samen met meer sociaal vertrouwen en positiever samenleven tussen bevolkingsgroepen in de buurt.
- Een project als de Buitenkast wordt door bewoners gekend en gewaardeerd. Bovendien bereikt het veel (allochtone) moeders, een moeilijk te bereiken groep. Het project is dus niet alleen het bieden van spelmogelijkheden aan kinderen, maar ook ontmoetingen met buurtbewoners, correctie en samenspelen bevorderen van kinderen, signalering van problemen en deze signalen doorgeven.
- De wijktafel veiligheid wordt door bewoners als een belangrijk project gezien, met betrokkenheid van bewoners bij het praten onderling en met professionals over de veiligheid in de wijk.
- Ook andere activiteiten zoals Dag van de Dialoog, sportactiviteiten, Buurttoezichtteam, AV-teams en opvoedondersteuning worden gewaardeerd, en er lijkt een match te zijn met de onderliggende problematiek in de buurt.

Resultaten Koppel/Meridiaan

Kinderen 7-12 jaar:

- Kinderen zijn veel buiten op straat, soms van vroeg in de ochtend tot laat in de avond. Soms zonder toezicht van ouders, onder de begeleiding van broertjes of zusjes die zelfs nauwelijks ouder zijn. Er bestaat een lage betrokkenheid van ouders. Een deel van de ouders heeft geen benul van wat hun kinderen buiten uitspoken.
- Slecht voorbeeldgedrag in de buurt van oudere kinderen op jonge kinderen. Bewoners wijzen er op dat in de buurt voor kinderen de behoefte bestaat aan leren samenspelen, houden aan regels en talentontwikkeling.
- Kinderen uit de koop- en huurwoningen in de buurt mengen niet goed. Kinderen en jongeren van de koopwoningen worden niet altijd getolereerd op de speelplekken. Zij spelen dientengevolge in de tuinen en achtergangen (achter de koopwoningen). Vooral de Nederlandse kinderen uit de koopwoningen durven niet altijd (zonder ouders) op de speelplaatsen in en om het Boogschutterplein te spelen. Voor kinderen uit koopwoningen van Marokkaanse of Turkse herkomst geldt dit minder, zij spelen wel op het Boogschutterplein. Overigens gaan Nederlandse en allochtone kinderen uit de koopwoningen redelijk goed met elkaar om.
- De Buitenkast wordt in de Meridiaandoor bewoners minder gewaardeerd als in Kruiskamp. Het zit ook niet op een goede, zichtbare plek.
- In de zomer is er een project geweest met begeleid spelen. Dat werkte heel goed. Echter, als er geen begeleiders zijn dan zijn er volgens bewoners weer problemen.

Jongeren:

- Jongerenoverlast, jongeren die pleintjes en speelplekken innemen en anderen niet tolereren, jongeren en kinderen die brutaal zijn.
- Een deel van de problemen wordt naast jongeren uit de buurt veroorzaakt door scholieren van het Trias College.
- Het optreden van de politie tegen criminele groep jongeren is door de buurt gezien en wordt gewaardeerd.

Match problematiek en beleid

In Koppel/Meridiaan wordt door veel bewoners een indringend beeld geschetst van de problematiek. De match tussen problemen en beleid lijkt hier vooralsnog minder optimaal te zijn.

- Uit de uitkomsten van onderzoek doemt een beeld op van bewoners van koopwoningen en huurwoningen (flats) die binnen een klein gebied langs elkaar heen leven. Het zijn (te) gescheiden werelden; in de openbare ruimte in de buurt is geen ontmoeting, of negatieve ontmoeting of uitsluiting.
- Hiernaast hebben ook de verschillende bevolkingsgroepen die in de huurflats wonen onderling weinig contact met elkaar. Het betreft dan niet alleen Nederlandse huurders en allochtone huurders, maar zeker ook allochtone groepen onderling. Op een ontmoetingsplek als het Boogschutterplein vormen zich groepjes Marokkaanse bewoners, Turkse bewoners, et cetera.
- Een deel van de kinderen in de Meridiaan is moeilijk aanspreekbaar en pleegt vandalisme in de buurt. De betrokken kinderen hebben onvoldoende normen en waarden op straat. Buurtbewoners zijn bang dat deze kinderen zich aansluiten bij de groepen hangjongeren. Het feit dat veel kinderen op straat rondlopen en spelen is gerelateerd aan ontoereikend toezicht en verantwoordelijkheidsgevoel van de ouders. Daarbij komt de opvoedingsproblematiek die in een multiculturele buurt als de Meridiaan voorkomt. De opvoedopvattingen van autochtone en allochtone ouders sluiten niet op elkaar aan. Een deel van de (in het bijzonder allochtone) ouders lijkt minder verantwoordelijkheid te nemen voor hun kinderen in de buitenruimte.
- Het actieve optreden van de wijkagent heeft een *positieve* (beschermende) relatie met sociaal vertrouwen en positief samenleven tussen bevolkingsgroepen.
- Het buurtvaderproject en SRO sportbus worden belangrijk voor de buurt genoemd.
- Projecten gericht op ontmoeting zijn ook in Koppel/Meridiaan belangrijk, maar begeleide sport- en spelactiviteiten, toezicht en veiligheid lijken de grootste match te hebben met de problemen in de buurt. Meer toezicht door ouders is belangrijk (kinderen).
- Daarnaast ligt een sleutel bij de kinderen, samenspel en sport komt niet voldoende spontaan op straat tot stand.
- Ook zouden kinderen meer betrokken kunnen worden bij het schoonhouden van de buurt.
- Opvallend is dat buurtbewoners meermalen specifiek activiteiten voor vrouwen noemen. Ook noemen bewoners van de Meridiaan meermalen een buurthuis of ontmoetingsplek.
- Mede op basis van het functioneren van de Buitenkast in Kruiskamp, heeft een Buitenkast op een goede (zichtbare) plek in de Koppel de potentie om net zo succesvol te zijn en zo veel te kunnen bereiken voor kinderen en moeders, en voor het samenleven in de buurt. De Buitenkast lijkt namelijk een goede match te hebben met veel van de problematiek in Koppel/Meridiaan, zoals:
 - Toezicht op kinderen en openbare ruimte.

- Overbrugging (door middel van begeleide, gemeenschappelijke spelactiviteiten) van de contacten tussen kinderen uit de verschillende bevolkingsgroepen en huur/koop.
- Betrekken van ouders bij toezicht op straat.
- Overbruggende contacten tussen ouders uit verschillende bevolkingsgroepen.
- Kinderen leren zorg te dragen voor de buurt (bijvoorbeeld vuil prikken om muntjes te verzamelen voor het mogen lenen van leuk speelgoed).
- Onder bewoners bestaat bereidheid om zich in te zetten voor de leefbaarheid in de buurt. Men weet echter niet goed hoe. Bewoners kennen elkaar niet en weten niet hoe elkaar aan te spreken. Voor effectieve en blijvende inzet door bewoners lijkt ruggensteun in een of andere vorm door instanties / professionals daarom een voorwaarde. Bijvoorbeeld, vanuit een initiatief als de Buitenkast kunnen ouders worden betrokken bij de buurt. In Kruiskamp ontstaat participatie door de Buitenkast en daardoor is het makkelijker om bewoners enthousiast te maken voor een activiteit. Een ander voorbeeld is de casus van een buurtbewoonster in de Meridiaan die een buurttuin is gestart, waarin buurtbewoners en kinderen welkom zijn, ook om mee te helpen. Vanuit de grotere bekendheid tussen bewoners van de koopwoningen lukt het om deze bewoners te betrekken bij de tuin. Ook jongeren die rondhangen rondom het Boogschutterplein werden uitgenodigd om mee te doen aan de buurttuin. In eerste instantie leidde dat tot frustratie bij de initiatiefnemers (vernielingen door de jongeren, pas geplant groen werd er 's avonds weer uitgetrokken). Ruggensteun door jongerenwerk en buurtvaders bleek noodzakelijk en effectief, om de vernielingen te doen stoppen (en het bewonersinitiatief van de buurttuin niet te doen stoppen).

Resultaten (groeps)interviews met wijkprofessionals

Deze paragraaf geeft een samenvatting van de voornaamste uitkomsten van de face-to-face interviews met wijkprofessionals² en van het afsluitende groepsgesprek.

Professionals geven aan de uitkomsten van de bewonersenquête te herkennen. Er zijn zorgen om de groep kinderen 11-15 jaar in met name de Meridiaan. Voor hen is er weinig, voor de speelplaatsen zijn ze te groot. Het is een groep die veel sturing en aandacht nodig heeft, wat ze thuis vaak missen. Er is in die groep veel aan de hand, en er is veel negatief voorbeeldgedrag voor hen in de wijk.

Bereiken van jongeren die niet van sport houden

Speelplekken, kunstgrasveld en dergelijke voorzieningen zijn in de wijken aanwezig en belangrijk. Sport verbindt, en is een middel voor leren samen te spelen en talentontwikkeling. Maar sportgerelateerde voorzieningen zijn voor maar een deel van de leeftijdsgroep belangrijk. Niet alle jongeren kunnen worden bereikt met speelvelden en kunstgrasveld. Ook activiteiten, zoals creatieve activiteiten, muziek, dans talentontwikkeling, huiswerkbegeleiding, zijn volgens betrokkenen belangrijk maar worden nu nog minimaal georganiseerd. Niet alle jongeren houden van sport, daarom worden met dit soort activiteiten ook heel andere jongeren bereikt. Ook voor hen dragen (net zoals bij sport) begeleide activiteiten (muziek, spel, etc.) bij om in teams te leren samenwerken.

2 Jongerenwerk, sportbuurtwerk, opbouwwerk, basisschool, wijkagent, opvoed-ondersteuning, kinderwerk (Buitenkast) en corporatie.

Activiteiten voor meiden

Dat is volgens betrokkenen ook een manier om meer *meisjes* te kunnen bereiken, die worden weinig bereikt. In gesprekken over activiteiten in de wijken gaat het volgens professionals bijna altijd weer over (activiteiten voor) de jongens, maar zelden over de meiden. Maar de meiden vervelen zich ook. Waarschijnlijk is er meer aandacht voor jongens, omdat die het meeste overlast veroorzaken. Meisjes zijn bovendien moeilijker te bereiken dan jongens. Aanbod in de wijk is meer op jongens gericht (bijvoorbeeld het huidige sportwerk). Een andere suggestie die meermalen is genoemd is zijn vrouwelijke medewerkers / stagiaires.

Buitenkast

In de Koppel kan de Buitenkast volgens professionals een cruciale rol spelen in hoe bewoners met elkaar omgaan. Het is echter niet zo dat als de Buitenkast bij Boogschuttersplein zit, alles in een keer goed komt omdat er toezicht is. Buitenkastmedewerkers kunnen geen toezicht houden op het hele plein. Een effectieve rol van de Buitenkast bij toezicht in de buurt kan, indien er nauw contact zou zijn met bijvoorbeeld de buurtvaders en opvoedondersteuning. In Kruiskamp doet de Buitenkast het goed, maar in de Koppel is de groep kinderen en jongeren groter.

Activeren van burgers

Professionals constateren dat de wijkorganisaties tot nu toe vaak de voorhoede zijn geweest bij activiteiten; er is veel gedaan voor de burgers en overgenomen van de burgers. Terwijl organisaties juist de burgers moeten versterken om het zelf te doen. Het probleem hierbij is vaak de bestendigheid: burgers moeten gevoel hebben dat ze gesteund worden door het middenveld, maar taken volledig overnemen is ook niet goed - en dat doet men toch snel.

Als het gaat om de betrokkenheid van bewoners bij toezicht in de wijk, vinden bewoners het aanspreken van kinderen die overlast geven lastig. Men weet niet wie de ouders zijn, en kinderen geven een grote mond als ze zelf worden aangesproken. Er is recent desalniettemin een geslaagde actie in de wijk geweest die illustreert dat het wel degelijk mogelijk is om iets aan overlast te doen, met betrokkenheid van in dit geval ouders. Jongens die overlast gaven moesten - hoewel hun eigen troep al was opgeruimd - afval prikken. Die jongens worden nu ook door ouders in de gaten gehouden. Zo wordt er ook over gepraat in de wijk. Het signaal is: we weten wie je bent, en je wordt in de gaten gehouden.

Opvoedondersteuning

Er is in de Meridiaan gezien de risicofactoren ook behoefte aan opvoedondersteuning en AV-teams. Door bij mensen binnen te komen wordt veel beter gesignaleerd wat er aan de hand is, en worden mensen gestimuleerd om te gaan met hun eigen problemen.

Overlast in de buurt is ook een kwestie van opvoeding. In de Meridiaan spelen sommige kinderen tot laat buiten. Door opvoedondersteuning kunnen ouders zich ervan bewust worden dat als hun kinderen laat gaan slapen, ze dan moe naar school gaan. Daardoor hebben buurtbewoners ook minder last van tot laat buiten spelende kinderen.

Voor veel ouders is het bedreigend om opvoedondersteuning in huis te halen. Het werkt beter om daarheen te gaan waar de moeders al zijn. In de Koppel kan de Buitenkast een centrale plek in de buurt worden en van daaruit kan bijvoorbeeld opvoedondersteuning worden georganiseerd.

Samenwerking in de wijk tussen professionals zelf.

Er zijn verschillende overlegbijeenkomsten waar de partijen bij elkaar komen (pettenoverleg, jeugdgroepenoverleg en buurtnetwerk). In zowel Kruiskamp als Koppel geven professionals aan elkaar goed en eenvoudig te kunnen vinden. Ook is er voldoende uitwisseling van informatie die nodig is om het werk in de wijk goed uit te kunnen voeren. Wel geven professionals aan niet altijd op de hoogte zijn van elkaars activiteiten en is men niet altijd op de hoogte van gebeurtenissen en nieuwe ontwikkelingen in de wijk. Op de vraag of in respectievelijk Kruiskamp en Koppel goed wordt samengewerkt tussen professionals, zijn voor beide wijken de meeste professionals het gedeeltelijk eens, gedeeltelijk oneens.

In de Koppel is er iets minder frequent contact tussen wijkprofessionals, sommige personen geven aan wel behoefte te hebben aan vaker contact. Wat wordt er gemist? De helft van de bevroegde wijkprofessionals zou in de Koppel meer mogelijkheden voor informatie-uitwisseling nuttig vinden. Daarnaast geeft men aan dat samenwerking ook al puur contact kan zijn, dat hoeft niet per se in formeel verband. Dat men weet wie men moet bellen. Je moet het klein houden. Het is al voldoende als iedereen van elkaar weet waar je moet zijn. Sommige professionals missen echter een totaaloverzicht over waar mensen mee bezig zijn - 'je doet dingen dubbel of anderen kunnen iets toevoegen als ze weten van een initiatief'. Er wordt geopperd dat het een goed idee zou zijn ten aanzien van de Buitenkast in de Koppel te bekijken hoe die optimaal kan worden gemaakt, dat er goede contacten zijn tussen Buitenkast, buurtvaders en wijkprofessionals.

3.2 Resultaten Liendert

Resultaten bewonersenquête

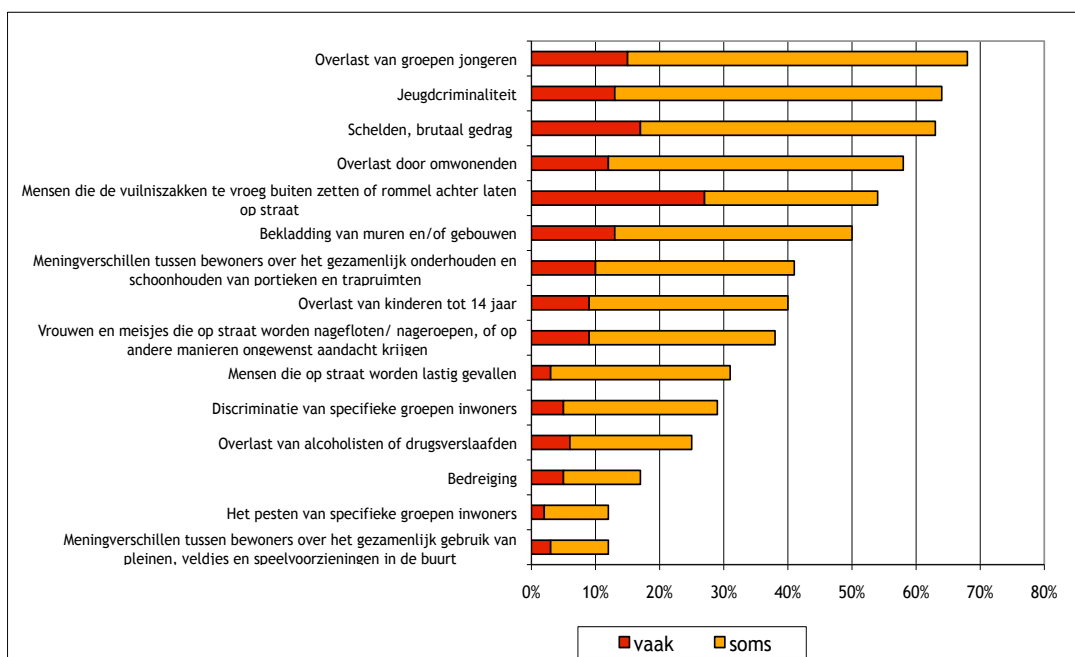
Buurtproblemen

Buurtproblemen die relatief vaak voorkomen in zowel de Liendertseweg als in De Horsten, zijn: overlast van groepen jongeren, schelden en brutaal gedrag en jeugdcriminaliteit; en in mindere mate het te vroeg buiten zetten van huisvuil en bekladding van muren en gebouwen. Overlast door omwonenden wordt ervaren door *relatief* veel bewoners van de Horsten. Overlast van kinderen tot 14 jaar en overlast door alcoholisten en verslaafden scoort *relatief* hoog in de Liendertseweg.

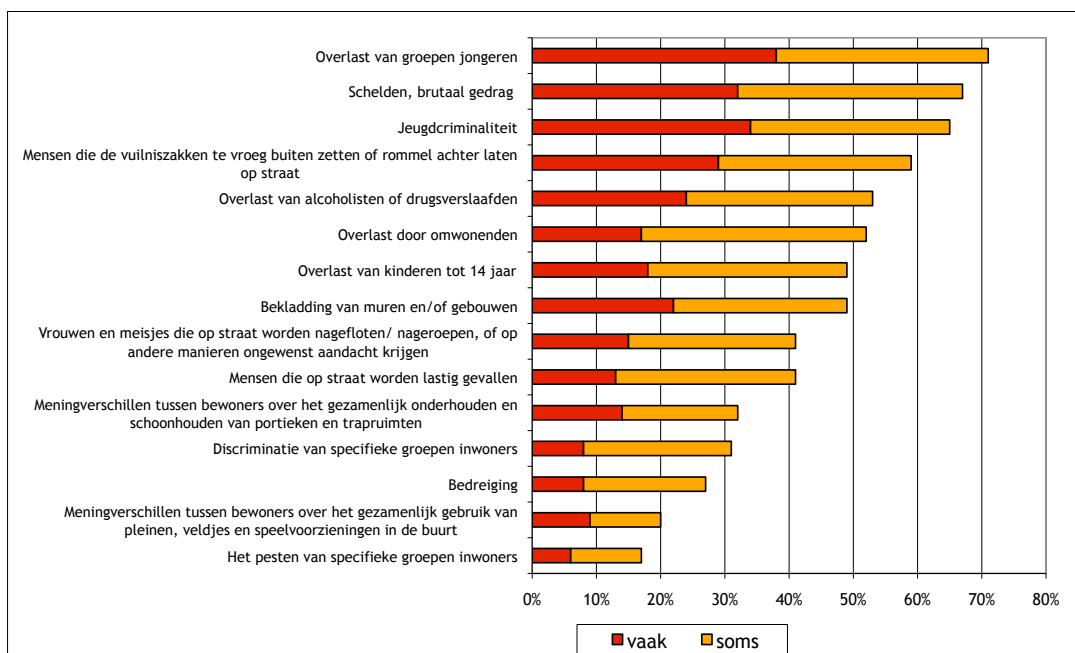
Net zoals in De Koppel en Kruiskamp, bestaat ook in Liendert (zowel in de Horsten als omgeving Liendertseweg) een relatie tussen sociaal vertrouwen en ongemakkelijk samenleven met in het bijzonder de volgende *problemen*: jongerenoverlast, gevoel van onveiligheid, schelden en brutaal gedrag van kinderen en jongeren, mensen die op straat worden lastig gevallen, verschillende opvattingen tussen bevolkingsgroepen over het schoonhouden van de buurt, verschillende opvattingen tussen bevolkingsgroepen over wat wel en niet kan in de buurt.

In de Horsten zien we hiernaast dat bekladding van muren en gebouwen een sterke samenhang heeft met sociaal vertrouwen en met ongemakkelijk samenleven. De verschillen in herkomst of religieuze achtergrond van bewoners speelt een veel kleinere rol bij ongemakkelijk samenleven dan dagelijkse zaken als ervaren overlast en botsende opvattingen over wat wel en niet kan in de buurt. Ook zien we dat het oordeel van bewoners over het beleid van de gemeente in de buurt er toe doet, althans we constateren dat een positiever oordeel over het beleid samenhangt met meer sociaal vertrouwen en minder ongemakkelijk samenleven.

Figuur 3.5 Vervelende voorvallen in de buurt De Horsten



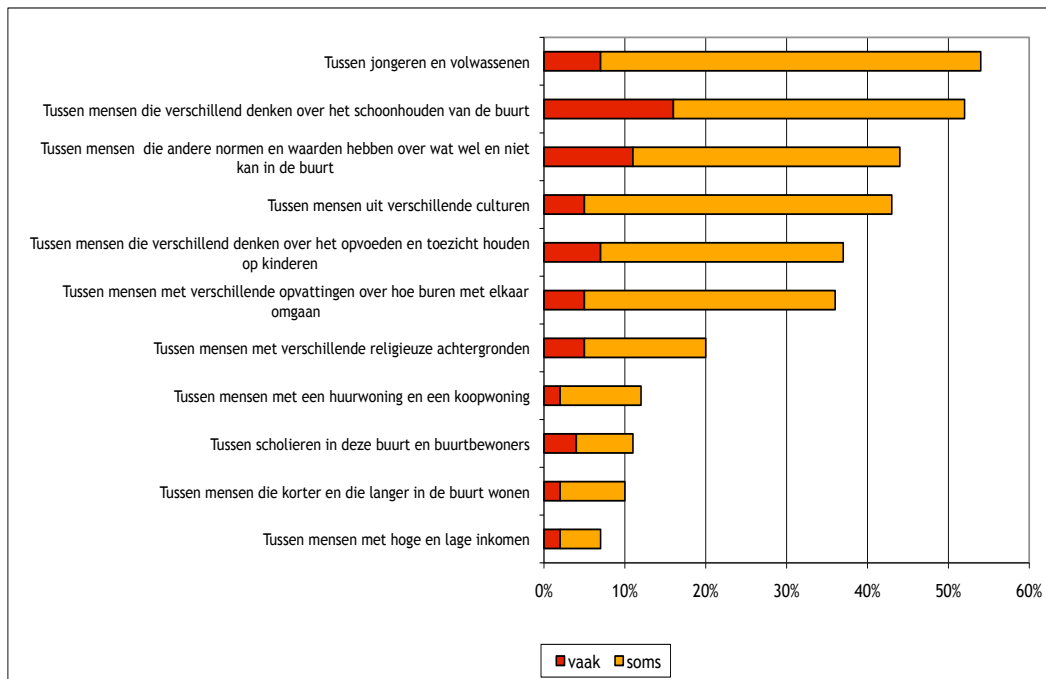
Figuur 3.6 Vervelende voorvallen Liendertseweg e.o.



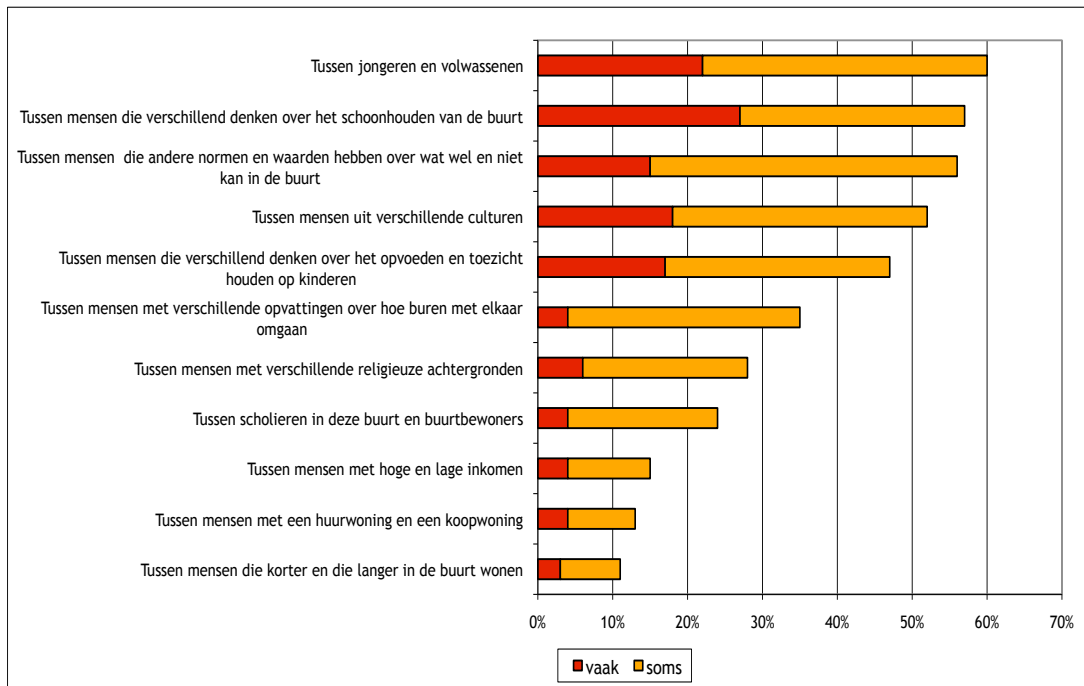
Ongemakkelijk samenleven / spanningen in de buurt

Bewoners is gevraagd of er tussen specifieke groepen wel eens spanningen zijn in hun buurt. De Liendertseweg en omgeving scoort opvallend hoog (in vergelijking met andere Amersfoortse wijken) voor spanningen door verschillende normen en waarden over wat wel en wat niet kan in de buurt. Zowel de Horsten als de Liendertseweg scoren daarnaast hoger dan de andere onderzoekswijken op spanningen tussen mensen met verschillende opvattingen over hoe burens met elkaar omgaan.

Figuur 3.7 Spanningen in de buurt volgens bewoners De Horsten



Figuur 3.8 Spanningen in de buurt volgens bewoners Liendertseweg e.o.



Activiteiten/beleid in de buurt

Over de activiteiten in de buurt van de gemeente / samenwerkingspartners, is aan de bewoners het volgende gevraagd:

- *In uw buurt vinden verschillende activiteiten plaats die beogen bij te dragen aan meer contacten en aan een goede sfeer tussen bewoners uit verschillende culturen in uw buurt. Wij noemen nu enkele van deze activiteiten. Kunt u van deze activiteiten aangeven of u de activiteit kent?*

Aan bewoners die een activiteit kennen is vervolgens gevraagd:

- *Denkt u dat de activiteit bijdraagt aan meer contacten of aan een goede sfeer tussen bewoners uit verschillende culturen in de buurt?*

De resultaten worden weergegeven in de volgende tabel. In de vier meest rechtse kolommen staan vanwege de kleinere aantallen respondenten de absolute aantallen en niet de percentages.

Kennis van- en mening over activiteiten gemeente en partners

De Horsten	Ik ken de activiteit	Draagt veel bij	Draagt enigszins bij	Draagt niet bij	Weet niet/ geen mening
Straat- en buurt feesten/barbecues	65%	15	25	11	7
De Buitenkast	54%	22	19	6	4
Buurtbudget	42%	7	19	7	5
Buurt BV	36%	2	8	10	7
Buurtvaders	32%	13	9	1	4
Sportactiviteiten voor de jeugd	29%	13	12	1	2
Extra toezichthouders	28%	7	16	2	2
Dag van de Dialoog	18%	5	6	3	5
Buurtvoorlichters	16%	2	6	3	2
Liendertseweg e.o.					
Straat- en buurt feesten/barbecues	69%	15	29	6	4
De Buitenkast	58%	12	15	7	10
Buurtbudget	43%	14	15	5	5
Buurt- en schoolmoestuin bij speeltuin Vogelnest	42%	11	16	1	4
Buurtvaders	35%	5	15	3	6
Sportactiviteiten voor de jeugd	31%	12	12	0	2
Extra toezichthouders	23%	3	12	0	4
Dag van de Dialoog	22%	1	6	3	5
Buurtvoorlichters	17%	4	5	2	2

Samengevat vinden de bewoners van De Horsten dat de meeste activiteiten in hun buurt bijdragen aan meer contacten en een goede sfeer tussen bewoners uit verschillende culturen. In het bijzonder de Buitenkast, de buurtvaders, sportactiviteiten voor de jeugd dragen volgens bewoners hieraan *veel* bij.

Ook de bewoners van de Liendertseweg vinden van de meeste activiteiten in hun buurt dat deze bijdragen aan meer contacten en een goede sfeer tussen bewoners. Volgens relatief veel bewoners dragen in het bijzonder sportactiviteiten, buurtbudgetten, de Buitenkast en de buurt- en schoolmoestuin *veel* bij aan meer contacten en een goede sfeer tussen bewoners. De buurtvaders worden in dit opzicht iets minder gunstig beoordeeld dan in de Horsten.

Oordeel over functioneren van de politie in de buurt

Aan de bewoners is gevraagd om een oordeel te geven over het functioneren van de politie in hun buurt. Bewoners van de Horsten zijn positiever dan de bewoners van de Liendertseweg en omgeving over het optreden van de politie in hun buurt: 41% van de bewoners van de Horsten beoordeelt de politie positief, tegenover 18% die niet positief oordeelt. In de Liendertseweg en omgeving beoordeelt 33% van de bewoners de politie positief, tegenover 30% die niet positief oordeelt.

Aandacht gemeente voor problemen in de buurt

Bewoners van de Horsten zijn vaker tevreden dan bewoners van de Liendertseweg en omgeving over de aandacht die de gemeente geeft aan de problemen in de buurt. Hierover is 43% van de bewoners van de Horsten tevreden (23% ontevreden). Van de bewoners van de Liendertseweg en omgeving is hierover 29% van de bewoners tevreden (41% ontevreden).

Suggesties door bewoners voor beleid in hun buurt

Aan de bewoners is gevraagd wat er in de buurt moet gebeuren om het samenleven in de buurt (verder) te verbeteren. Men kon maximaal 3 prioriteiten aankruisen. De bewoners geven in dit verband als suggesties:

	De Horsten en omgeving	Omgeving Liendertseweg
Meer activiteiten om bevolkingsgroepen met elkaar in contact te brengen	38%	18%
Meer politie in de buurt	14%	42%
Meer toezicht door ouders op hun kinderen in de buurt	24%	23%
Minder hangjongeren op straat	25%	30%
Meer activiteiten in de buurt voor jongeren en kinderen	22%	30%
Prioriteiten politie in de buurt meer richten op tegengaan van overlast	14%	30%
Meer toezicht op spelende kinderen door ouders of omwonenden	15%	4%
Een organisatie die activiteiten voor kinderen en jongeren organiseert	16%	18%
Meer betrokkenheid tussen buurtbewoners	27%	14%
Meer toezicht door buurtbewoners	7%	6%

Opvallend is dat bewoners van de Liendertseweg relatief vaak meer politie in de buurt en meer prioriteiten van de politie op het tegengaan van overlast noemen. Bewoners van de Horsten suggereren vaker activiteiten om de bevolkingsgroepen in de buurt meer met elkaar in contact te brengen en meer betrokkenheid tussen buurtbewoners.

Aanvullende toelichting en suggesties door bewoners

Onderstaand vatten we in een overkoepelende paragraaf de antwoorden samen die in het enquête-onderzoek door bewoners zijn gegeven op de open vragen, en de resultaten van de groepsbijeenkomst.

Problematiek De Horsten

- De problematiek die zich in *De Horsten* manifesteert, is te karakteriseren als een samenlevingsvraagstuk. De resultaten van de bewonersenquête wijzen in de richting van een gebrek aan sociale samenhang en uiteenlopende normen en waarden. Het ervaren van overlast door omwonenden scoort hoog in de enquête. Dat is niet onbegrijpelijk, omdat in De Horsten mensen erg dicht op elkaar leven. Bewoners hebben bovendien vaak weinig contact met elkaar. In combinatie met verschillende opvattingen over het samenleven in de buurt leidt dit soms tot onduidelijkheden, irritaties en zelfs spanningen.
- Bewoners wijzen opvallend vaak op verkeerd gebruik van de openbare ruimte (speelveldjes) en naar vervuiling en verloedering.
- De indicatoren voor sociaal vertrouwen zijn betrekkelijk gunstig te noemen, maar er zijn ook tekenen van ongemakkelijk samenleven. In de Horsten ervaren de bewoners vooral spanningen die te maken hebben met normen en waarden: ze hebben verschillende opvattingen over het schoonhouden van de buurt en over het opvoeden van kinderen. De meest gevoelde spanning is die tussen jongeren en volwassenen.

Problematiek omgeving Liendertseweg

- Uit de reacties van bewoners van de *omgeving van de Liendertseweg* komt een wat zwaardere problematiek naar voren dan in De Horsten. De buurt kent problemen op het gebied van toezicht en handhaving: jongerenoverlast, criminaliteit en overlast van verslaafden. Opmerkelijk is dat bewoners etnische of religieuze tegenstellingen veel minder vaak expliciet noemen.
- Er is sprake van overlast door (groepen) jongeren, een van de door de bewoners meest gevoelde problemen, en ook over negatief gedrag door kinderen wordt veel opgemerkt.
- De manier van benaderen door bewoners is belangrijk. In de groepsbijeenkomst met bewoners is het volgende voorbeeld gegeven. Er was sprake van overlast in een kelderbox. Jongeren hingen daar rond en maakten er een rotzooi van. Een bewoner ging toen naar hun toe, gaf aan dat hij begreep dat ze daar rondhingen, maar dat hij wel wilde dat ze hun rotzooi opruimden. Vervolgens werd de rotzooi ook opgeruimd. Een andere bewoner ging geëmotioneerd op de jongeren af en trof vervolgens zijn auto aan met lekke banden.
- Ten opzichte van De Horsten is er rond de Liendertseweg vaker sprake van ongemakkelijk samenleven. Bewoners geven aan dat verschillen tussen culturen en de aanwezigheid van andere bevolkingsgroepen soms tot spanningen of negatieve beeldvorming leidt. Meer ook dan in De Horsten resulteert dit bij een deel van de bewoners in vermijdingsgedrag.
- Meer algemeen gesteld, gaan spanningen en overlast vaak gepaard met onbewuste toe-eigening van de openbare ruimte, onder meer door jongeren (speelveldjes) en met irritaties als gevolg van de parkeerproblematiek die omwonenden op vrijdag ervaren in de buurt van de Marokkaanse moskee.

Match problematiek en beleid

- De bewoners in beide wijken zijn redelijk tot goed op de hoogte van activiteiten en structurele inzet van professionals en waarderen de inzet ook positief. In de reacties van bewoners zien we opnieuw terug dat in De Horsten vooral sprake is van een sociale cohesie problematiek, afgaande op de bekendheid en ervaren bijdrage van buurtfeesten en de Buitenkast. In de Liendertseweg

en omgeving hechten bewoners vooral aan de correctie van ongewenst gedrag. Dit blijkt onder meer uit het feit dat de inzet van extra toezichthouders en (in mindere mate) de buurtvaders als belangrijk worden ervaren.

- In De Horsten zijn bewoners meer tevreden over het politieoptreden dan in Liendertseweg en omgeving. Hetzelfde geldt voor de aandacht van de gemeente voor de problemen in de buurt. Hieruit kan worden afgeleid dat de Liendertseweg op dit moment meer aandacht vereist dan De Horsten. De Horsten is een buurt waarin de behoefte zich concentreert op stevig beheer in combinatie met sociale activiteiten die de kwaliteit van het samenleven moeten waarborgen. Er lijkt in die zin geen functionele mismatch tussen vraag en aanbod, want zowel preventief als repressief beleid is in voldoende mate aanwezig. Echter er zou nog specifiek op buurtniveau kunnen worden bekeken welke interventies en projecten prioriteit hebben.
- Door middel van een open vraag (anders) konden bewoners extra suggesties geven over wat er in hun buurt moet gebeuren om het samenleven in de buurt (verder) te verbeteren. Buurtbewoners noemen meermalen specifiek activiteiten voor meisjes en vrouwen.
- De bewoners die deelnamen aan de groepsbijeenkomst vermoeden dat het nadelen kan hebben als door bezuinigingen activiteiten voor bewoners meer verspreid over de wijk worden aangeboden dan nu het geval is. Het probleem is dan niet zozeer dat bewoners geen activiteiten meer kunnen doen in buurt, maar wel dat ze er extra voor moeten lopen/fietsen/rijden of wellicht meer voor moeten betalen. Samengevat bestaat de vrees dat ontmoetingen tussen bewoners minder worden. Een buurtbewoner zegt daarover: 'Het wijkcentrum is nu nog een locatie waar buurtbewoners elkaar ontmoeten, als activiteiten straks verspreid worden in de wijk zullen de ontmoetingen afnemen.' Ook is het denkbaar dat mensen alleen nog de activiteiten dichtbij huis gaan doen, maar ook dat mensen zich terugtrekken omdat ze het niet meer kunnen betalen.

Resultaten (groeps)interviews met wijkprofessionals

Deze paragraaf geeft een samenvatting van de voornaamste uitkomsten van de face-to-face interviews met wijkprofessionals³ en van het afsluitende groepsgesprek.

Problemen achter de voordeur

Professionals geven aan de uitkomsten van de bewonersenquête te herkennen. Het probleem bij De Horsten kan worden omschreven als gebrek aan samenhang. Mensen leven anoniem en langs elkaar heen. Liendertseweg heeft meer last van jongerenoverlast, vervuiling, verantwoordelijkheid openbare ruimte. Op de Liendertseweg gaat het meer om normen en waarden en corrigeren van afwijkend en ongewenst gedrag.

De professionals geven daarnaast aan dat er achter de voordeur in beide wijken veel problemen zijn, zoals schulden en taalproblemen. Het signaleren en aanpakken van deze problemen is een aanknopingspunt voor preventief beleid.

Gebrek aan structuur en toezicht

Jongeren en kinderen zorgen lang niet altijd bewust voor overlast. Het heeft ook te maken met lawaai, de locatie waar zij spelen en de inrichting van speelveldjes. Professionals constateren dat

³ Jongerenwerk, sportbuurtwerk, opbouwwerk, basisschool, wijkagenten, AV-werkpunt, kinderwerk (Buitenkast), corporatie (Alliantie).

het de kinderen en jongeren aan structuur ontbreekt. Er is bovendien een gebrek aan toezicht en omwonenden weten vaak niet hoe ze kinderen en jongeren moeten aanspreken of durven dat niet.

Jongerenoverlast rond de Liendertseweg

Jongerenoverlast is een probleem van de Liendertseweg, en dat is eigenlijk niet nieuw, jongeren hangen er al jaren. Een mogelijk gevolg van overlast is dat mensen bepaalde plekken gaan mijden. Dit heeft ook gevolgen voor de samenhang in de wijk. Er hoeft hierbij niet eens echt sprake van overlast te zijn, de perceptie van overlast is waar het om gaat. Vanuit het Nederlandse perspectief zien we bepaalde zaken, zoals groepen op straat, bijvoorbeeld anders dan vanuit een Marokkaans perspectief.

De aanpak is primair een taak van de politie, maar er zijn weinig middelen zijn om jongeren te verbaliseren. Voornamelijk omdat de meeste overtredingen door agenten geconstateerd moeten worden, zoals vervuiling en criminele activiteiten. Het probleem zou beter beheersbaar zijn als minder handhaving nodig is, als bewoners het zelf kunnen oplossen (het voetbalveldmodel). Er zijn diverse vormen van toezicht en handhaving in de wijk, maar eigenlijk zouden deze instrumenten volgens professionals niet nodig moeten zijn. Maar hoe moet je dat doen? In ieder geval geldt dat de wijk niet zonder handhaving kan. Een appél op de burger is alleen mogelijk, wanneer ook handhaving is geregeld. En aangezien veel bewoners nu vaak het idee hebben dat de politie niets doet (zeker in Liendert), zal dat lastig worden.

In De Horsten hebben ze geen last gehad van een dergelijk langdurig probleem. Er zijn daar ook wel hangjongeren, maar deze verplaatsen zich meer. Ook rond de winkelstrip aan de Rietzangerstraat was er sprake van hangjongeren, maar het lijkt erop dat die groep zich verplaatst heeft naar jongerencentrum The Game.

Aanspreken van jongeren

Bewoners vinden het volgens de professionals lastig om jongeren aan te spreken. Ze kennen de jongeren niet en weten niet hoe ze gaan reageren. Wanneer men elkaar kent wordt het aanspreken van mensen makkelijker. Ook het melden van overlastgevend gedrag is voor mensen lastig. Veel mensen durven niet te melden en/of aangifte te doen, uit angst voor vergelding. Er zijn bijvoorbeeld veel inbraken geweest in De Horsten, maar bijna niemand heeft iets gemeld.

Zou de moskee een rol kunnen spelen bij het corrigeren van ongewenst gedrag? De moskee zou hier volgens geïnterviewde professionals niet op zitten te wachten en distantieert zich van het gedrag van de jongeren.

Behoeftte aan laagdrempelige voorziening voor jongeren

Voor een deel is overlast volgens professionals te relateren aan het niet aansluiten van vraag en aanbod. Zo is er wel een jongerencentrum waar jongeren terecht kunnen (The Game), maar heeft dit een tijdje terug een andere invulling gekregen. Er zijn meer regels gekomen en de nadruk ligt nu op talentontwikkeling. Dit heeft eraan bijgedragen dat sommige jongeren vaker op straat of in kelderboxen zijn gaan hangen. Jongeren lijken behoefte te hebben aan een laagdrempelige voorziening en ook werkers zijn hierbij gebaat, omdat ze de jongeren dan beter in zicht hebben.

Vervreemding en etnische diversiteit

Professionals zien in Liendert niet alleen sociale scheidslijnen tussen Moslim en niet-Moslims, maar ook tussen jong en oud en tussen huurders en kopers. Deze scheidslijnen hebben invloed op het samenleven: men verstaat elkaar niet, begrijpt elkaar niet of duldt elkaar niet. Elkaar aanspreken is moeilijk, want er heerst anonimiteit. De oudere, autochtone bevolking is volgens enkele professionals deels ook verzuurd: de wijk is in hun ogen achteruit gegaan en ze wijten dit aan de nieuwkomers. Hierdoor is het voor hen lastig om rationeel om te gaan met andere culturen en leeftijdsgroepen en om vooruit te kijken.

Een belangrijk probleem dat in dit verband wordt geconstateerd is *taalachterstanden*. Dit vormt een directe aanleiding voor verdere vervreemding en beperkt de kans op aansluiting van mensen in de wijk, zo constateren professionals. Etnische diversiteit zelf is vaak geen directe aanleiding voor spanningen, eerder gaat het om verschillen tussen jong en oud, opleidingsniveau en dergelijke.

De diverse bevolkingsgroepen in Liendert leven langs elkaar heen. Dit hoeft niet direct een probleem te zijn. Wel zijn er verschillen in opvattingen en leefstijl. Zo mogen Marokkaanse kinderen vaak lang buitenspelen en kennen zij meer vrijheid. De Turkse kinderen daarentegen worden strenger opgevoed en kennen andere regels. De professionals geven aan dat onbegrip en afkeuring vooral voorkomt onder de ouders van de kinderen. De kinderen zelf spelen wel met elkaar en integratie is daarmee wellicht een kwestie van tijd.

Betrekken van bewoners

Het is op zichzelf een bemoedigende constatering dat integratie tijd nodig heeft, maar het is dan wel van belang om beleid te hebben dat hierop inspeelt: wat moet je nu doen om dit proces te versnellen, te bevorderen? Professionals vinden in dit verband dat het belangrijk is dat activiteiten voor kinderen niet alleen in of vanuit de school moeten worden georganiseerd. Kinderen spelen vaak in de eigen buurt, sport- en spelactiviteiten dichtbij huis zijn daarom heel belangrijk. Een sleutel ligt hier bij meer betrokkenheid van ouders in het toezicht op kinderen in de buurt. Organisaties in de beide wijken spelen in op de behoefte van bewoners om meer in contact met elkaar te komen. Wat echter volgens professionals nog te weinig gebeurt, is dat ouders worden betrokken bij hun kinderen, zowel op school als op straat. Een probleem dat zich daarbij voordoet is dat de betrokkenheid van ouders erg beperkt is. Veel gezinnen vinden dat ook normaal: als professionals in de wijk bij mensen thuis komen en vragen waar de kinderen zijn, antwoorden ze vaak dat ze dat niet weten. Veel buurtbewoners hebben andere dingen aan hun hoofd en laten de kinderen daardoor aan hun lot over of vertrouwen op de opvoeding van de straat.

Wat heeft de wijk zelf te bieden?

In het groepsgesprek met professionals is gesproken over het belang om de stad in de wijk te halen. Dat wil zeggen: stedelijke evenementen kun je ook in Liendert organiseren. Denk aan de finale van het schoolvoetbaltoernooi of een andere sport- of cultureel evenement. Er zijn voldoende locaties die zich hiervoor lenen, zoals de scholen, de moskee, het zwembad, het waterwingebied, et cetera.

Samenwerking tussen organisaties

Er zijn tal van organisaties en instellingen actief in Liendert, zoveel dat men soms van elkaar niet weet wie wat doet. Professionals weten elkaar makkelijk te vinden voor informatie of samenwerking, maar zijn niet altijd goed op de hoogte van de activiteiten en ontwikkelingen die in de wijken

plaatsvinden. De huidige structuur waarbinnen organisaties samenwerken is degelijk, maar heeft hier en daar nog extra aandacht. Want in een enkel geval zou er sprake zijn van onderling onbegrip, bijvoorbeeld tussen SRO en SWA (toeleiding) en tussen scholen en de gemeente (segregatiebeleid).

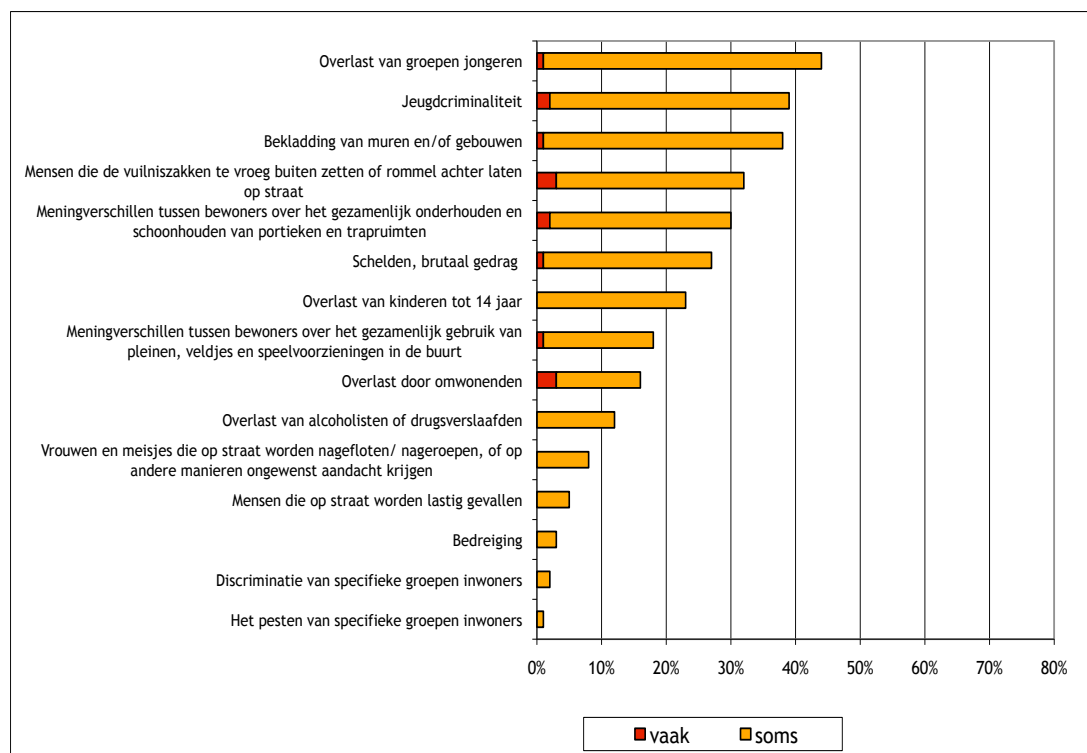
3.3 Resultaten Zielhorst

Resultaten bewonersenquête

Buurtproblemen

Door bewoners van Zielhorst worden veel minder vaak problemen in de buurt ervaren, dan door bewoners van de andere onderzoekswijken. Buurtproblemen die volgens meer dan 20% van de bewoners soms voorkomen in Zielhorst zijn: overlast van groepen jongeren, jeugdcriminaliteit, bekladding van muren en gebouwen, mensen die vuilniszakken te vroeg buiten zetten of rommel achterlaten op straat, meningsverschillen over het gezamenlijk onderhoud van portieken en schelden en brutaal gedrag; en overlast van kinderen tot 14 jaar.

Figuur 3.9 Vervelende voorvallen in de buurt Zielhorst



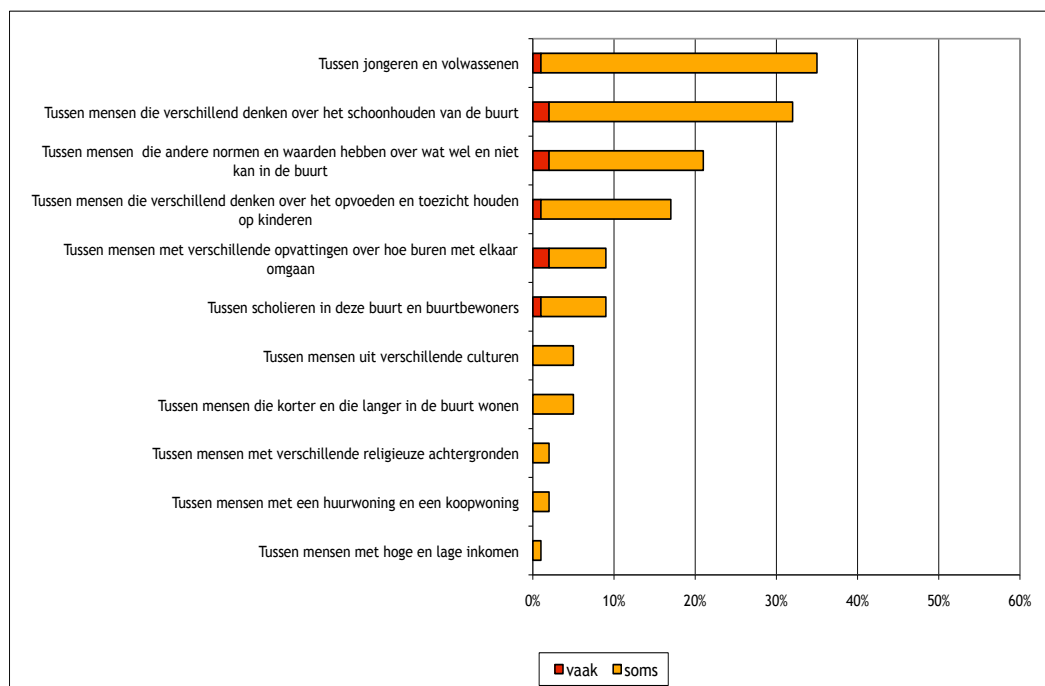
Verschillen tussen de wijken

We hebben bekeken of er opvallende verschillen zijn tussen de Muziekburch Zuid, Vlinderbuurt, Architectenbuurt Zuid in de rapportage van vervelende voorvallen door bewoners. Het blijkt dat in de Architectenbuurt Zuid vervelende voorvallen vaker voorkomen dan in de andere wijken, in het bijzonder voor wat betreft jeugdcriminaliteit, overlast van groepen jongeren en bekladding van muren en gebouwen. In de Vlinderbuurt is relatief vaak sprake van mensen die vuilniszakken te vroeg buiten zetten of rommel achter laten op straat en meningsverschillen tussen bewoners over het gezamenlijk onderhouden en schoonhouden van portieken en trapruimten.

Ongemakkelijk samenleven / spanningen in de buurt

In Zielhorst ervaren bewoners nauwelijks spanningen met andere buurtgenoten. Bewoners is gevraagd of er tussen specifiek groepen wel eens spanningen zijn in hun buurt. Bewoners rapporteren dat er soms spanningen zijn tussen jongeren en volwassenen in de buurt, tussen mensen die verschillend denken over het schoonhouden van de buurt. Zie de resultaten in de onderstaande figuur.

Figuur 3.10 Spanningen in de buurt volgens bewoners Zielhorst



Verschillen tussen de wijken

We hebben bekeken of er opvallende verschillen zijn tussen de Muziekburch Zuid, Vlinderbuurt, Architectenbuurt Zuid voor wat betreft de rapportage van spanningen in de buurt. Het blijkt dat in de Architectenbuurt Zuid vaker spanningen voorkomen dan in de andere wijken, in het bijzonder

voor wat betreft spanningen tussen jongeren en volwassenen en spanningen tussen mensen die verschillend denken over het schoonhouden van de buurt.

Activiteiten / beleid in de buurt

Over de activiteiten in de buurt van de gemeente / samenwerkingspartners, is aan de bewoners het volgende gevraagd:

- *In uw buurt vinden verschillende activiteiten plaats die beogen bij te dragen aan meer contacten en aan een goede sfeer tussen bewoners uit verschillende culturen in uw buurt. Wij noemen nu enkele van deze activiteiten. Kunt u van deze activiteiten aangeven of u de activiteit kent?*

Aan bewoners die een activiteit kennen is vervolgens gevraagd:

- *Denkt u dat de activiteit bijdraagt aan meer contacten of aan een goede sfeer tussen bewoners uit verschillende culturen in de buurt?*

De resultaten worden weergegeven in de volgende tabel. In de vier meest rechtse kolommen staan vanwege de kleinere aantallen respondenten de absolute aantallen en niet de percentages.

Kennis van- en mening over activiteiten gemeente en partners

Bewoners zijn bijzonder goed op de hoogte van de straat- en buurtfeesten, het buurtbudget en de Circusdag. Ook de Kerstmiddag met koren en de sport- en spelmiddag voor schoolkinderen zijn redelijk goed bekend in de buurt.

Zielhorst	Ik ken de activiteit	Draagt veel bij	Draagt enigszins bij	Draagt niet bij	Weet niet/ geen mening
Straat- en buurt feesten/barbecues	82%	44	56	2	7
Buurtbudget	62%	21	39	4	12
Circusdag Zielhorst	60%	16	39	0	5
Kerstmiddag met koren en andere groepen in de wijk	49%	24	21	1	8
Sport en spelmiddag voor schoolkinderen (door de basisscholen / ABC Zielhorst georganiseerd)	32%	16	10	1	5
Generatietuin	21%	4	9	1	2
Dag van de Dialoog	17%	2	9	3	6

Uit de tabellen blijkt dat bewoners van Zielhorst vinden dat de activiteiten in hun buurt bijdragen aan meer contacten en een goede sfeer tussen bewoners uit verschillende culturen. De bewoners die de Kerstmiddag met koren en de sport- en spelmiddag voor schoolkinderen kennen, zijn opvallend positief ('draagt veel bij') over deze activiteiten.

Verschillen tussen de wijken

Uitgesplitst naar de onderzoekswijken binnen Zielhorst zien we geen grote verschillen tussen de bekendheid van de verschillende activiteiten. Uitzondering is de sport en spelmiddag voor schoolkinderen; deze activiteit is minder bekend bij de bewoners van de Architectenbuurt.

Bewoners van de Vlinderbuurt zijn vaker dan in de andere wijken van mening dat straat- en buurtfeesten en het buurtbudget bijdragen aan meer contacten en een goede sfeer tussen bewoners uit verschillende culturen.

Oordeel over functioneren van de politie in de buurt

Aan de bewoners is gevraagd om een oordeel te geven over het functioneren van de politie in hun buurt: 28% van de bewoners van Zielhorst beoordeelt de politie positief, tegenover 21% die niet positief oordeelt. Opvallend veel bewoners van Zielhorst hebben geen oordeel over het optreden van de politie in de buurt. Voor wat betreft het oordeel over het functioneren van de politie zien we geen verschillen tussen de Architectenbuurt Zuid, de Muziekbuid Zuid en de Vlinderbuurt.

Aandacht gemeente voor problemen in de buurt

Bewoners van Zielhorst zijn vaker tevreden dan ontevreden over de aandacht die de gemeente geeft aan de problemen in de buurt. Hierover is 42% van de bewoners van Zielhorst tevreden (10% ontevreden).

Suggesties door bewoners voor beleid in hun buurt

Aan de bewoners is gevraagd wat er in de buurt moet gebeuren om het samenleven in de buurt (verder) te verbeteren. Men kon maximaal drie prioriteiten aankruisen. De bewoners geven in dit verband als suggesties:

	Zielhorst totaal	Vlinderbuurt	Architecten- buurt Zuid	Muziekbuid Zuid
Meer activiteiten in de buurt voor kinderen en jongeren	36%	31%	39%	38%
Grotere betrokkenheid tussen buurtbewoners	23%	20%	27%	20%
Een organisatie die activiteiten voor kinderen en jongeren organiseert	20%	18%	14%	29%
Minder hangjongeren op straat	17%	14%	20%	18%
Meer politie in de buurt	16%	16%	10%	22%
Prioriteiten politie in de buurt meer richten op tegengaan van overlast	15%	20%	8%	18%
Meer activiteiten om bevolkingsgroepen met elkaar in contact te brengen	12%	16%	6%	13%
Meer toezicht door ouders op hun kinderen in de buurt	12%	18%	4%	16%
Meer overeenstemming tussen bewoners over wat wel en niet kan in de buitenruimte	10%	16%	10%	4%
Meer toezicht door buurtbewoners	9%	6%	4%	18%
Meer toezicht op spelende kinderen door ouders of omwonenden	5%	8%	0%	7%

Bewoners van Zielhorst suggereren om het samenleven in de buurt (verder) te verbeteren door meer activiteiten in de buurt voor jongeren en kinderen; meer betrokkenheid tussen buurtbewoners; een organisatie die activiteiten voor kinderen en jongeren organiseert. Aan de meer repressieve inspanningen zoals meer politie in de buurt en meer prioriteiten van de politie op het tegengaan van overlast is in Zielhorst relatief minder behoefte.

Aanvullende toelichting en suggesties door bewoners

Onderstaand vatten we in een overkoepelende paragraaf de antwoorden samen die in het enquête-onderzoek door bewoners zijn gegeven op de open vragen, en de resultaten van de groepsbijeenkomst.

Problematiek Zielhorst

- Zielhorst is een vrij homogene wijk, waar mensen volgens de geïnterviewde bewoners graag lang blijven wonen. Het is een wijk die weinig van zich doet spreken, zowel in positieve als negatieve zin. Er is nauwelijks sprake van spanningen tussen bewoners. Zielhorst is een ruime, groene wijk. Het sociaal vertrouwen tussen bewoners is in Zielhorst positief. De saamhorigheid is er wel degelijk, maar vooral op een laag schaalniveau ('we lopen de deur niet bij elkaar plat, maar we kunnen wel bij elkaar terecht').
- Daar waar wel spanningen gevoeld worden, gaat het vooral om spanningen tussen jongeren en volwassen buurtbewoners en tussen mensen die anders denken over het schoonhouden van de buurt (vooral in de Architectenbuurt-Zuid).
- Bewoners benoemen jongerenoverlast als voornaamste probleem. Het gaat bijvoorbeeld om lawaai, terwijl de kinderen moeten slapen. Aanspreken van de jongeren is moeilijk, want bewoners weten vaak niet wie de jongeren zijn. Sommige bewoners hebben de indruk dat het ook jongeren van buiten de wijk zijn.
- Ook zijn er in Zielhorst volgens bewoners soms meningsverschillen over het gebruik van pleinen en speelveldjes. Verder signaleren een aantal bewoners tekenen van drugshandel (er worden soms wietzakjes gevonden) en is er sprake van onveilige verkeerssituaties door scooters die hard door de wijk rijden. Wat opvalt met betrekking tot afval is dat de RWA goed schoonmaakt, maar alleen op gezette tijden en op vaste plekken. Op minder vanzelfsprekende plekken, zoals het gebied tussen Zielhorst en Schothorst, signaleren bewoners vaak vuil.
- De bewoners in het groepsgesprek geven aan weinig problemen te melden. Enkele van deze bewoners weten soms niet eens hoe. De bewoners die soms toch klagen, hebben de indruk dat gemeente zich snel verschuilt achter regels. Daarbij zijn de zaken die ze melden niet dermate ernstig dat ze hier veel tijd aan willen besteden (en men geeft het daarom op als men niet direct een goede respons van gemeente of instantie krijgt).

Match problematiek en beleid

- Bewoners zijn tevreden over het functioneren van de politie en vinden ook dat de gemeente voldoende aandacht heeft voor de buurt.
- Activiteiten in de buurt zijn redelijk tot goed bekend, vooral straatfeesten, het buurtbudget en het circus. Bewoners vinden dat dit soort activiteiten bijdraagt aan meer contacten en een goede sfeer. De interviews met bewoners maken hiernaast echter duidelijk dat de bewoners moeite hebben om zelf dit soort activiteiten te organiseren.

- In het algemeen lijken vraag en aanbod in Zielhorst goed op elkaar afgestemd. Er lijkt wel een behoefte te zijn bij bewoners voor meer focus van activiteiten op kinderen en jongeren en op activiteiten die de betrokkenheid tussen de buurtbewoners bevorderen.
- In het groeps gesprek suggereren de bewoners dat de gemeente een plek in Zielhorst zou moeten aanwijzen met een centrumfunctie: *‘Liever een paar goede plekken dan een heleboel middelmatige’*. Ook vinden deze bewoners dat het voor de kinderen in de wijk heel belangrijk is dat de bibliotheek open blijft. *‘Het is zo armoedig voor kinderen als er geen bibliotheek meer zou zijn, al maak je maar een hoekje voor ze in Het Middelpunt’*.
- Wat opviel tijdens het groeps gesprek was dat bewoners in een vrij negatieve houding binnen kwamen (‘alles verdwijnt maar door de bezuinigingen’), maar dat men tijdens het gesprek gaandeweg wel in de gaten kreeg dat men zelf ook initiatief moet nemen en de gemeente moet attenderen op wat er in de wijk aan schort. En dat er, bijvoorbeeld met behulp van het buurtbudget, genoeg te regelen is door bewoners zelf.

Resultaten (groeps)interviews met wijkprofessionals

Deze paragraaf geeft een samenvatting van de voornaamste uitkomsten van de face-to-face interviews met wijkprofessionals⁴ en van het afsluitend groeps gesprek.

Jongerenoverlast

Professionals bevestigen de uitkomst van het bewonersonderzoek dat er in Zielhorst sprake is van jongerenoverlast. Deze komt echter op slechts beperkte schaal voor en is zeer divers van aard. Het gaat om geluidsoverlast, vervuiling, vernieling en soms ook crimineel gedrag. In Zielhorst zijn ook jongeren die onder de groepsaankpak vallen. De politie en het jongerenwerk geven aan goed in beeld te hebben om wie het gaat, hoewel de jongeren behoorlijk mobiel zijn. De jeugd eigent zich soms (al dan niet bewust) de openbare ruimte toe.

Dat zaken zoals vervuiling als grootste probleem wordt beschouwd, kan volgens sommige professionals worden gezien als een positief signaal: er is kennelijk geen sprake van zwaardere criminaliteit. Keerzijde is dat bewoners continu aandacht voor dit probleem verwachten van gemeente, SWA en politie, maar dat er lang niet altijd sprake is van een problematiek die dit vereist. Hierdoor krijgen bewoners nul op het rekest. Een constatering hierbij is dat bewoners in Zielhorst al snel spreken van jeugdcriminaliteit, daar waar het vaak eerder gaat om vandalisme en baldadigheid.

Problemen achter de voordeur

Er komt armoede voor en er zijn problemen achter de voordeur, maar de problematiek is vooral van individuele aard. Af en toe is er sprake van burenc conflicten. De inzet van de professionals bestaat vooral uit reageren en beheren.

Leven en laten leven

De wijk kenmerkt zich door een sterke mate van ‘leven en laten leven’ en door relatief weinig zelfredzaamheid. Hiermee wordt bedoeld dat veel bewoners weliswaar zichzelf goed weten te redden, maar ondersteuning nodig hebben als ze iets willen meer willen (bijvoorbeeld iets organiseren). Bewoners zijn met name gericht op het straatniveau. Er zijn niet veel plekken waar vanzelf-

⁴ Jongerenwerk, opbouwwerk, basisschool, kerk, wijkagent, corporatie (Alliantie).

sprekende ontmoetingen plaatsvinden. Bewoners kennen elkaar niet zo goed en zijn vaak niet bij machte om zelf iets op te zetten. Bewoners hebben in het bewonersonderzoek aangegeven dat ze graag meer onderling contact zouden willen hebben, maar dat ze hun vraag niet goed kunnen articuleren. Ook zijn bewoners gewend om naar de gemeente of een andere instantie te wijzen als er iets moet gebeuren. Dit geldt ook voor jongeren: zij zijn zelf niet altijd goed in staat om aan te geven wat zij willen en wie of wat zij daarvoor nodig hebben. Het beleid in Zielhorst lijkt echter ten aanzien van de bewoners eerder reactief dan proactief te zijn.

Samenwerking tussen wijkprofessionals

De professionals beoordelen de samenwerking in het algemeen als voldoende, hoewel er wel een aantal eilandjes te benoemen is (scholen, kerken, welzijn). Ook kan een - soms fysieke - afstand worden gesignaleerd tussen de wijk en instanties, zoals de corporatie, welzijnswerk, de gemeente of de politie. Daarmee wordt bedoeld dat organisaties niet fysiek zijn gehuisvest in de wijk zelf, maar buiten de wijk. Professionals komen dus naar de wijk toe. Dit verhoogt voor sommige bewoners (wat betreft beleving) de drempel om organisaties of professionals aan te spreken. Samenvattend, de wijk is te klein, zowel wat betreft inwonertal als problematiek, om uitvoerende professionals meer in de wijk te kunnen stationeren, maar eigenlijk weer te groot om vanuit het stadhuis te worden bestuurd.

Hoe ziet de toekomst van de wijk eruit?

De sociale cohesie in Zielhorst, de contacten tussen bewoners, zou volgens professionals in de komende jaren punt van aandacht moeten zijn. Het is lastig om mensen actief te krijgen voor activiteiten, zeker om te verlangen dat zij zelf initiatief nemen voor vrijwillige activiteiten in de avonden. Zielhorst is een betrekkelijk individuele gemeenschap, bewoners hebben het te druk met zichzelf om ook nog eens iets voor een ander te doen. Zielhorst is geen aandachtswijk en heeft dus geen prioriteit in termen van inzet en financiële middelen. De komende tien jaar zullen er waarschijnlijk geen echt grote problemen in Zielhorst ontstaan, maar er zijn wel tekenen van verloederings. Een aantal woningen moet wel opgeknapt worden. En mensen met weinig geld hebben geen aandacht voor de buitenruimte bij hun woning.

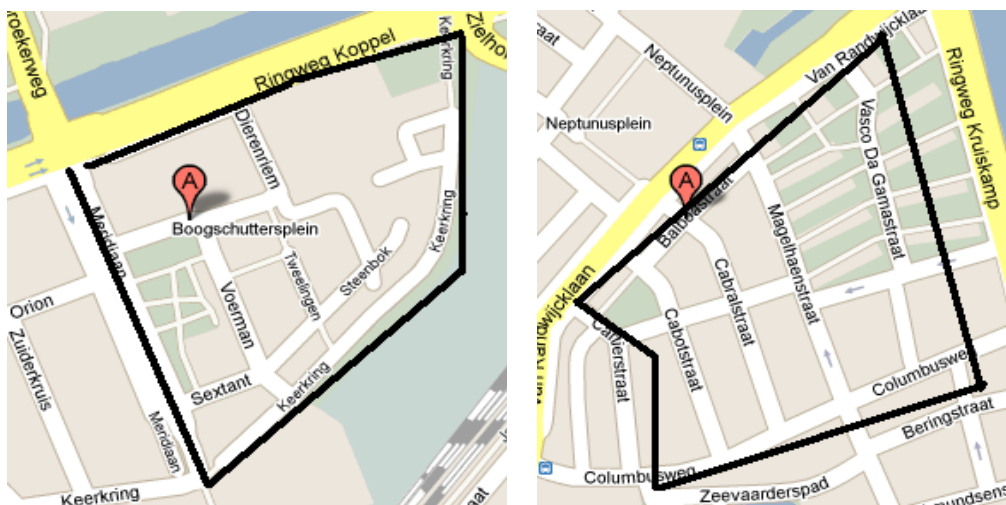
Bijlage 1 Afbakening onderzoekswijken

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de afbakening van de onderzoekswijken waar bewoners is gevraagd om deel te nemen aan de enquête.

Kruiskamp en Koppel

Kruiskamp (omgeving Columbusweg)	Columbusweg
	Bartholomeus Diasstraat
	Vasco da Gamastraat
	Balboastraat
	Magelhaensstraat
	Cabralstraat
	Leif Eriksonstraat
Koppel (Meridiaan)	Boogschuttersplein
	Boogschutter
	Dierenriem
	Tweelingen
	Sextant
	Voerman
	Keerkring

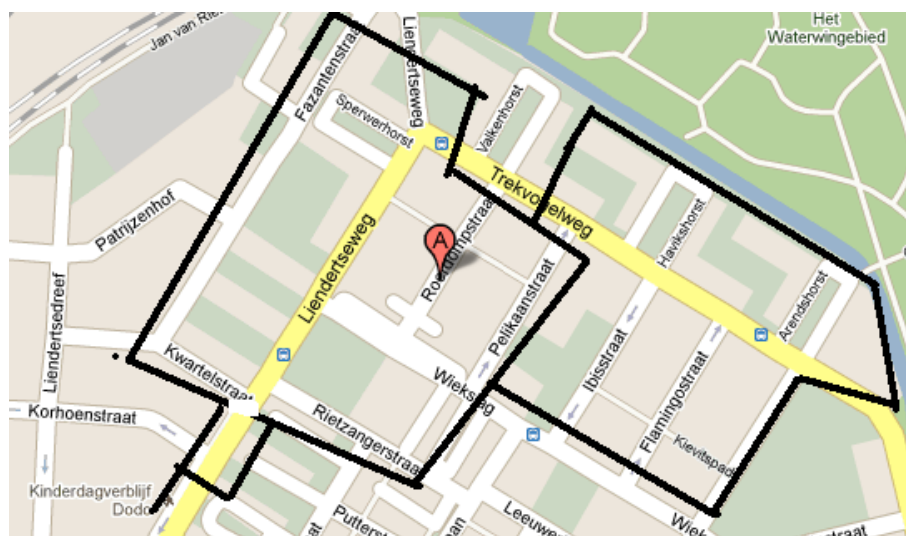
Figuur B1.1 en B1.2 Kruiskamp en Koppel



Liendert

1. Liendertseweg en omgeving	Liendertseweg
	Fazantenstraat
	Kwartelstraat
	Rietzangerstraat
	Wiekslag
	Pelikaanstraat
	Kemphaanpad
	Roerdompstraat
2. De Horsten	Trekvogelweg
	Arendshorst
	Havikshorst
	Ibisstraat
	Flamingostraat
	Kraanvogelstraat
	Kievitspad

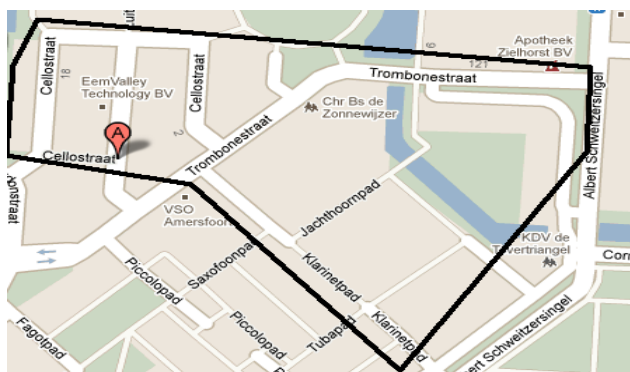
Figuur B1.3 Liendert



Zielhorst

1. Muziekbuurt Zuid	Trombonestraat
	Jachthoornpad
	Klarinetpad
	Harpstraat
	Cellostraat
	Contrabaserf
2. Vlinderbuurt	Atlasvlinder
	Donsvlinder
	Kuifvlinder
	Hermelijnavlinder
	Olifantvlinder
3. Architectenbuurt Zuid	Van Eesterenstraat
	Springerstraat
	Hendrick de Keyserlaan

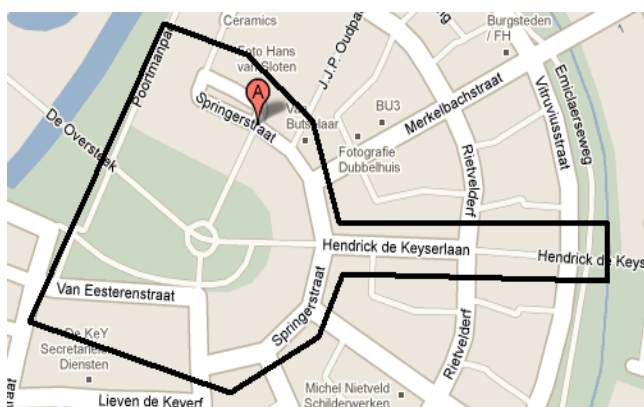
Figuur B1.4 Muziekbuurt Zuid



Figuur B1.5 Vlinderbuurt



Figuur b1.6 Architectenbuurt Zuid



Bijlage 2 Onderwerpen bewoners enquête

De vragen in de vragenlijst van de bewonersenquête zijn te categoriseren in drie typen:

1. Vragen naar hoe verschillende bevolkingsgroepen in de buurt samenleven.
 2. Vragen die betrekking hebben op oorzaken / risico- en beschermingsfactoren.
 3. Vragen die betrekking hebben op gepercipieerd beleid.
-
1. Vragen naar hoe verschillende bevolkingsgroepen in de buurt samenleven
 - Vragen over sociale cohesie, vertrouwen in de buurt, thuis voelen in de buurt.
 - Vragen naar onprettige gevoelens over en spanningen met bevolkingsgroepen in de buurt en mogelijke oorzaken daarvoor.
 2. Vragen die betrekking hebben op oorzaken / risico- en beschermingsfactoren
 - Vragen over de onderlinge contacten die bewoners in de buurt met elkaar onderhouden.
 - Vragen over subjectieve onveiligheid en ervaren criminaliteit en overlast in de buurt.
 - Vragen over gedragingen of tegenstellingen van bewoners.
 - Individuele vragen: over buurtgerichtheid van bewoners; over gevoelens van uitsluiting.
 3. Vragen die betrekking hebben op gepercipieerd beleid / suggesties bewoners voor beleid
 - Vragen over de aandacht die de gemeente volgens bewoners geeft aan de buurt.
 - Vragen over interventies en voorzieningen in de wijken (kennen bewoners deze; denkt men dat deze bijdragen aan positief samenleven).
 - Suggesties van bewoners m.b.t. wat (extra) nodig is in de buurt om het samenleven in de buurt te verbeteren.
 - Vragen over het functioneren van de politie in de buurt.

Bijlage 3 Aankondigingsbrief bewonersenquête

Bewonersinterviews Leefbaarheid in Kruiskamp

Onderzoek naar de effecten van het bouwen aan binding

Beste bewoner,

Een veilig en leefbaar Kruiskamp, dat willen we toch allemaal? Een Kruiskamp waar:

- mensen zich thuis voelen;
- mensen uit verschillende culturen goed met elkaar omgaan;
- het ook in de avonden veilig en plezierig is.

In december organiseert de gemeente Amersfoort interviews onder inwoners van Kruiskamp. In deze periode kan bij u worden aangebeld door een enquêteur die u een aantal vragen zal stellen over hoe u de leefbaarheid en het samenleven tussen bevolkingsgroepen in uw buurt beleeft. De interviews worden uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut in opdracht van de gemeente Amersfoort.

In de interviews willen we graag met u spreken over de volgende onderwerpen:

- Wat vindt u van de leefbaarheid en het samenleven van bewoners in uw buurt;
- Wat vindt u van de inspanningen van gemeente, politie en anderen om de leefbaarheid in uw buurt te (verder) verbeteren?
- Wat kan de gemeente nog meer of anders doen?
- Wat kunt u als bewoner zelf doen om de leefbaarheid in de buurt te verbeteren?

Ik hoop dat u uw medewerking aan dit onderzoek wilt verlenen.

Met vriendelijke groeten

Gemeente Amersfoort

Bijlage 4 Responsverantwoording

Woonsituatie?

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
Etagewoning (boven of benedenwoning)	22%	1%	5%	5%	8%
Flat / maisonnette	34%	53%	67%	67%	6%
Eengezinswoning (tussen- of hoekwoning)	42%	46%	25%	28%	81%
Seniorenwoning of aanleunwoning	-	-	2%	-	3%
Anders	3%	-	1%	-	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Huurwoning of een koopwoning?

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
Huurwoning	81%	53%	68%	58%	32%
Koopwoning	19%	47%	32%	42%	68%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Hoeveel jaar woont u in deze woning?

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
Minder dan 1 jaar	5%	5%	2%	4%	1%
1 tot 3 jaar	15%	12%	26%	16%	8%
4 tot 7 jaar	23%	54%	25%	25%	16%
8 tot 12 jaar	20%	8%	22%	20%	37%
13 jaar of langer	37%	21%	25%	35%	38%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Hoe tevreden bent u over de grootte van uw woning in relatie tot de grootte van uw gezin?

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
Zeer tevreden	11%	39%	16%	26%	36%
Tevreden	51%	48%	55%	54%	56%
Noch tevreden, nog ontevreden	11%	5%	14%	9%	5%
Ontevreden	23%	5%	14%	11%	2%
Zeer ontevreden	4%	3%	2%	-	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Wat is uw leeftijd?

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
18-35 jaar	29%	44%	42%	31%	17%
36-55 jaar	46%	43%	34%	48%	54%
56 jaar of ouder	25%	13%	23%	21%	29%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Op welke partij zou u stemmen als nu in Amersfoort verkiezingen (landelijk of gemeentelijk) worden gehouden?

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
PVDA, GROENLINKS, D66 OF PARTIJ VOOR DE DIEREN	52%	50%	45%	34%	34%
CDA, CHRISTENUNIE OF SGP	5%	12%	17%	15%	12%
PVV	8%	8%	8%	6%	6%
VVD	6%	6%	4%	10%	15%
Anders					1%
Ik zou niet stemmen	14%	10%	11%	9%	3%
Weet niet /	15%	14%	15%	25%	28%
wil ik niet zeggen					
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Op welke dagbladen heeft u een abonnement?

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
AD/Amersfoortse Courant	23%	13%	17%	24%	12%
Telegraaf	4%	8%	5%	5%	5%
NRC, Volkskrant, Parool of Trouw	5%	8%	9%	6%	22%
Ik heb geen abonnement, maar lees regelmatig de gratis kranten Spits, Metro, De Pers	19%	17%	13%	13%	9%
Ik heb geen abonnement, maar lees regelmatig nieuwsberichten op internet	20%	33%	45%	33%	40%
Anders (bv. Teletekst, Nederlands Dagblad, Turkse kranten)	10%	13%	3%	6%	3%
Niet van toepassing, ik lees geen media om op de hoogte te blijven van het nieuws	22%	14%	15%	13%	11%
Weet ik niet, wil ik niet zeggen	4%	3%	2%	4%	4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Welke nieuwsprogramma's kijkt u het vaakst?
(Respondent is gevraagd slechts één antwoord te geven)

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
NOS Journaal	45%	59%	48%	40%	66%
SBS Hart van Nederland	16%	6%	15%	15%	8%
Editie NL	9%	2%	1%	3%	1%
Anders, namelijk	5%	9%	2%	4%	3%
RTL Nieuws	38%	22%	24%	24%	19%
PowNews	3%	1%	2%	1%	
Nieuwsprogramma's uit land van herkomst	4%	3%	5%	11%	1%
Weet ik niet, wil ik niet zeggen	-	-	4%	-	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Wilt u aangeven hoe hoog uw (gezamenlijk) netto inkomen per maand ongeveer is?

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
Minder 1100 euro per maand	29%	6%	13%	14%	3%
1100-1300 euro per maand	20%	14%	16%	20%	10%
1300-2000 euro per maand	20%	27%	30%	28%	13%
Meer dan 2000 euro per maand	13%	44%	19%	26%	50%
Weet niet / wil niet zeggen	18%	9%	22%	13%	24%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Opleidingsniveau?

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
Alleen lagere school	14%	9%	9%	14%	6%
Middelbare school (LBO, MAVO, VMBO)	22%	13%	17%	15%	15%
Middelbare school (HAVO, VWO, Gymnasium)	3%	4%	4%	6%	3%
MBO	37%	32%	31%	30%	24%
HBO, WO	22%	38%	30%	26%	49%
Anders, namelijk	4%	3%	5%	4%	3%
Weet niet / wil ik niet zeggen	-	1%	5%	5%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Wat is uw hoofdbezigheid overdag?

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
Betaald werk	42%	59%	54%	39%	67%
Vrijwilligerswerk	4%	1%	3%	3%	3%
Werkloos, AWW, WAO	18%	13%	9%	15%	3%
Pensioen	14%	4%	12%	11%	17%
Scholier, student	6%	9%	7%	4%	2%
Huisvrouw, huisman	16%	14%	10%	22%	8%
Kunstenaar	-	-	2%	2%	-
Weet niet, wil niet zeggen	-	-	4%	5%	--
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Wat is uw geboorteland?

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
Nederland	61%	60%	71%	69%	91%
Suriname	1%	1%	3%	1%	1%
Antillen, Aruba	3%	4%	1%	4%	1%
Turkije	11%	15%	10%	11%	-
Marokko	14%	8%	6%	4%	1%
Overig westers	4%	5%	4%	6%	2%
Overige niet westers	7%	9%	6%	6%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Wat is het geboorteland van uw moeder?

	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
Nederland	49%	50%	59%	63%	87%
Suriname	1%	3%	4%	1%	1%
Antillen, Aruba	4%	3%	1%	4%	1%
Turkije	11%	17%	13%	13%	-
Marokko	16%	10%	10%	6%	1%
Overig westers	6%	4%	6%	9%	6%
Overige niet westers	11%	13%	7%	5%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Wat is het geboorteland van uw vader?

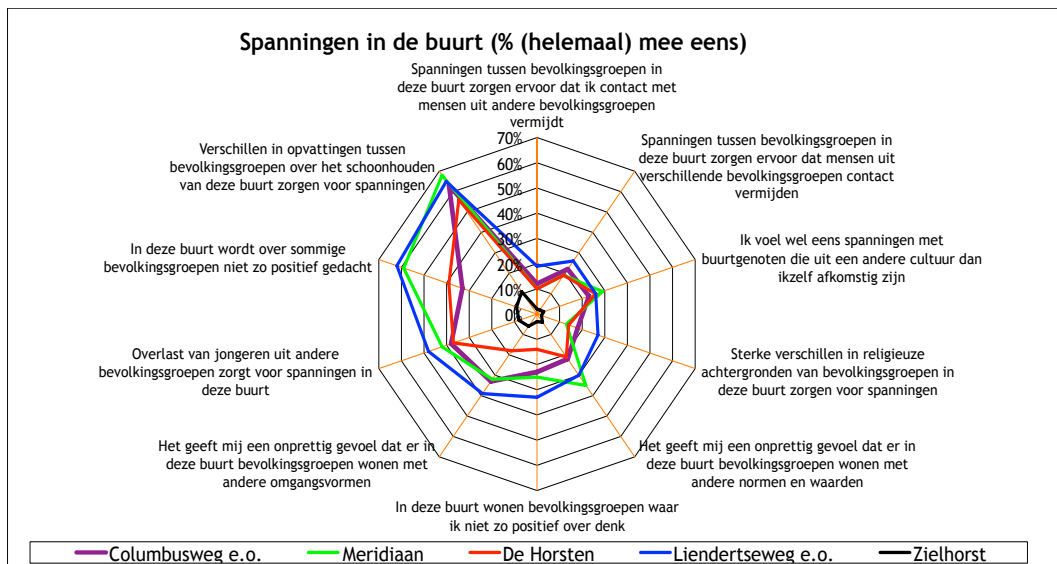
	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
Nederland	52%	53%	58%	60%	88%
Suriname	1%	3%	5%	-	1%
Antillen, Aruba	4%	3%	1%	5%	1%
Turkije	13%	17%	13%	13%	-
Marokko	16%	9%	10%	8%	1%
Overig westers	6%	7%	6%	9%	5%
Overige niet westers	8%	9%	7%	6%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Bent u een man / vrouw?

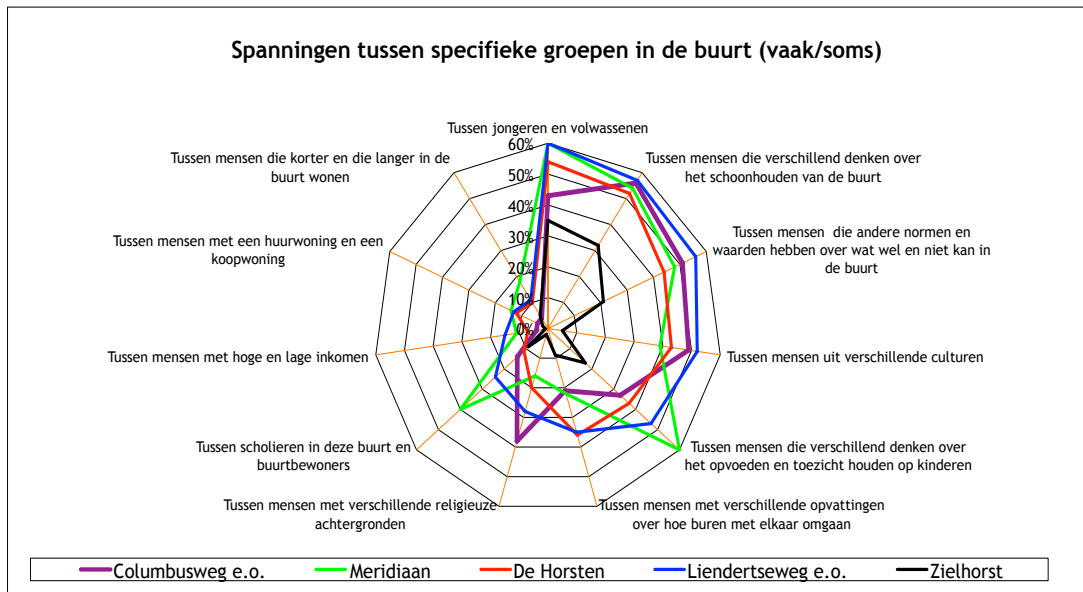
	Columbusweg e.o	Meridiaan	De Horsten	Liendertse weg e.o.	Zielhorst
Vrouw	53%	59%	57%	56%	56%
Man	47%	41%	43%	44%	44%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Bijlage 5 Overzicht van spanningen en voor-vallen in de wijk

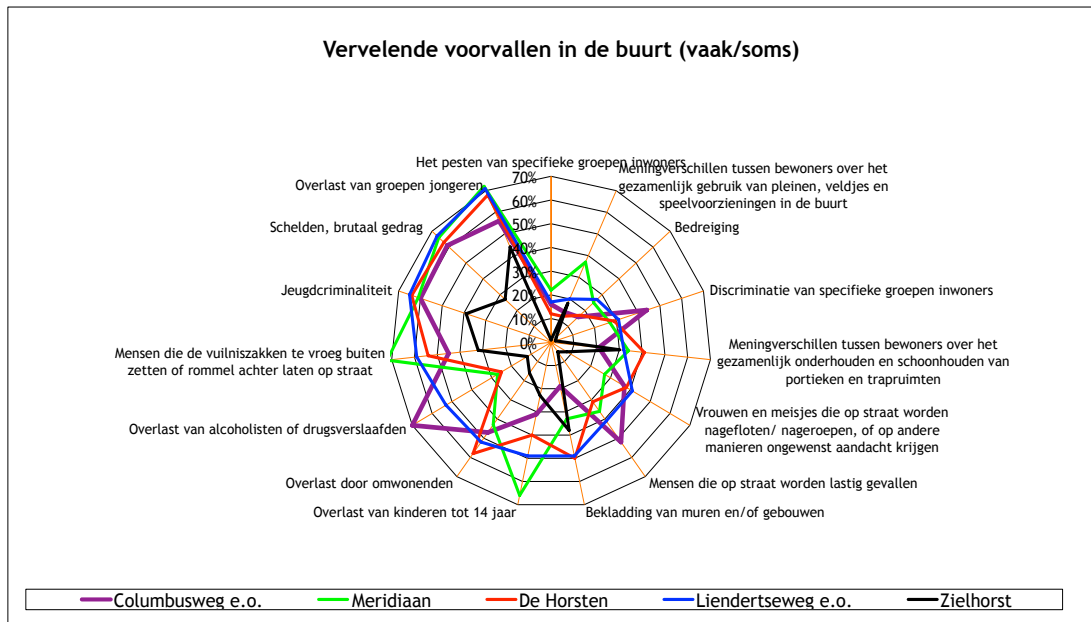
Figuur B5.1 Spanningen in de buurt



Figuur B5.2 Spanningen tussen specifieke groepen in de buurt



Figuur B5. 3 Vervelende voorvallen in de buurt



Bijlage 6 Scores op risico- en beschermings-factoren in de wijk

Etnische diversiteit

	Liendertseweg e.o.	Meridiaan	De Horsten	Columbusweg e.o.	Zielhorst	Amersfoort
Autochtonen	48%	43%	48%	48%	82%	78%
Overig westers	8%	7%	7%	8%	9%	9%
Turks	18%	17%	16%	19%	3%	4%
Marokkaans	11%	18%	8%	10%	2%	3%
Surinaams	2%	2%	4%	2%	1%	1%
Antilliaans	2%	2%	3%	2%	1%	1%
Overig niet westers	11%	11%	14%	11%	4%	4%

Fysieke en sociale overlast, criminaliteit en subjectieve onveiligheid

% vaak/soms	Liendertseweg e.o.	Meridiaan	De Horsten	Columbusweg e.o.	Zielhorst
Overlast van groepen jongeren	71%	72%	68%	56%	44%
Schelden, brutaal gedrag	67%	66%	63%	61%	27%
Jeugdcriminaliteit	65%	61%	64%	60%	39%
Overlast van alcoholisten of drugsver- slaafden	53%	27%	25%	69%	12%
Overlast door omwonenden	52%	43%	58%	47%	16%
Overlast van kinderen tot 14 jaar	49%	66%	40%	31%	23%
Bekladding van muren en/of gebou- wen	49%	33%	50%	19%	38%
Mensen die op straat worden lastig gevallen	41%	36%	31%	52%	5%
Vrouwen en meisjes die op straat wor- den nagefloten/ nageroepen, of op andere manieren ongewenst aandacht krijgen	41%	27%	38%	37%	8%

% vaak/soms	Liendertseweg e.o.	Meridiaan	De Horsten	Columbusweg e.o.	Zielhorst
Discriminatie van specifieke groepen inwoners	31%	27%	29%	44%	2%
Het pesten van specifieke groepen inwoners	17%	22%	12%	16%	1%

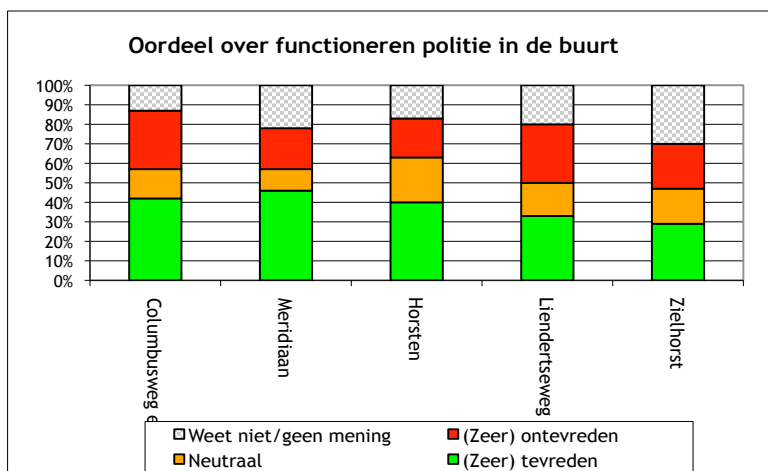
Aan bewoners is hierbij ook gevraagd om een rapportcijfer te geven voor de woonomgeving en voor de veiligheid in de buurt (een 1 is erg slecht, een 10 erg goed):

Cijfer	Columbusweg e.o.	Meridiaan	Liendertseweg e.o.	De Horsten	Zielhorst
8, 9, 10	18%	20%	13%	15%	42%
6, 7	55%	49%	48%	51%	54%
4, 5	23%	23%	27%	25%	17%
1, 2, 3	18%	20%	12%	11%	1%
Gemiddeld cijfer	6,2	6,1	5,9	5,9	7,3

Botsende leefstijlen en meningsverschillen over hoe te gedragen in de buurt

% vaak/soms	Liendertseweg e.o.	Meridiaan	De Horsten	Columbusweg e.o.	Zielhorst
Mensen die de vuilniszakken te vroeg buiten zetten of rommel achter laten op straat	59%	72%	54%	45%	32%
Meningverschillen tussen bewoners over het gezamenlijk onderhouden en schoonhouden van portieken en trapruimten	32%	34%	41%	21%	30%
Meningverschillen tussen bewoners over het gezamenlijk gebruik van pleinen, veldjes en speelvoorzieningen in de buurt	20%	37%	12%	14%	18%

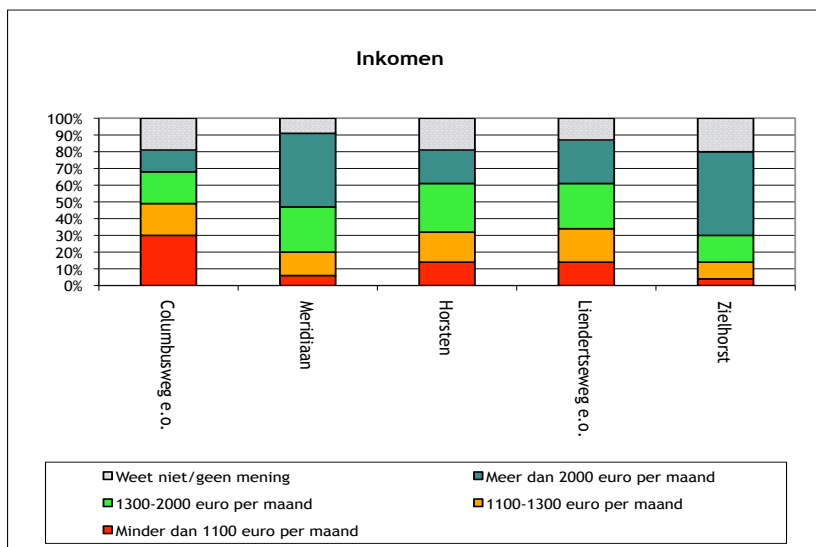
Figuur B6.1 Oordeel over functioneren van de politie in de buurt⁵



Sociaal-economische status

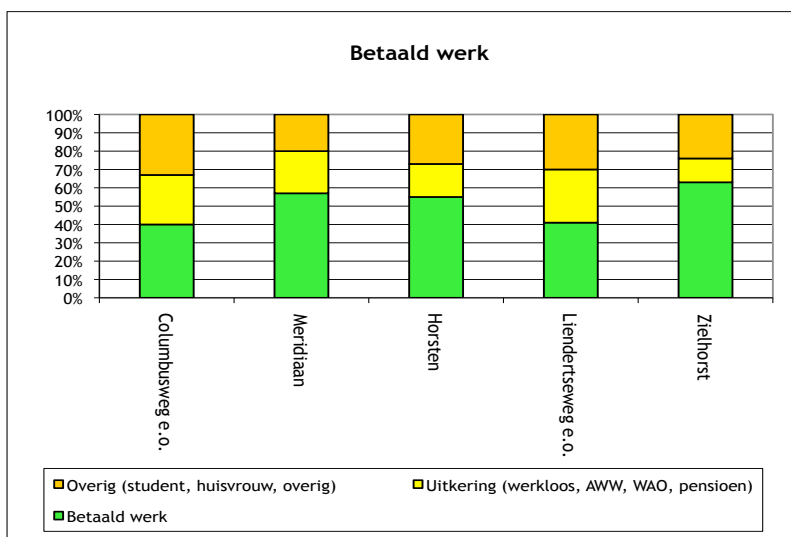
De sociaal-economische status van bewoners wordt bepaald door indicatoren zoals het hebben van betaald werk, inkomenspositie en opleiding. Naar deze indicatoren is gevraagd in de bewoners enquête. Zie voor de resultaten onderstaande figuren:

Figuren B6.2 Inkomen

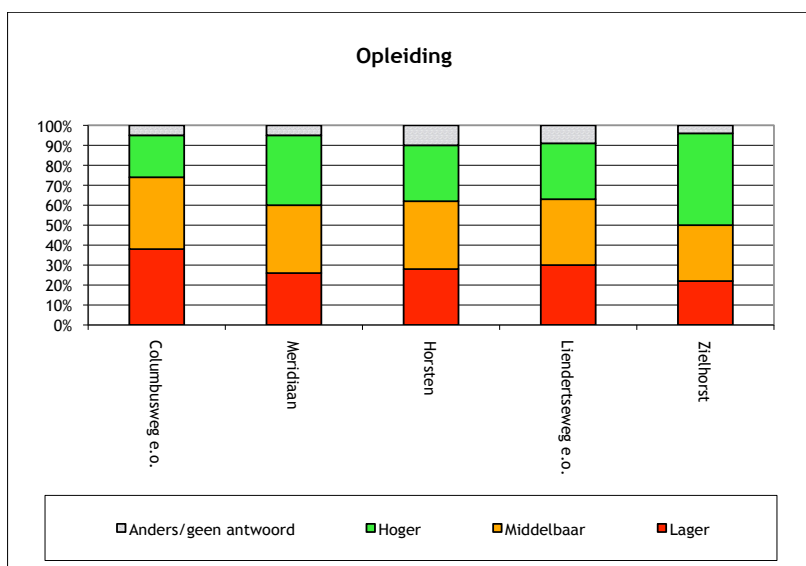


5 Toelichting op figuur: Er zijn zeven vragen gesteld over het functioneren van de politie in de buurt. De antwoorden op deze zeven vragen zijn gesommeerd en vervolgens gemiddeld.

Figuur B6.3 Betaald werk



Figuur B6.4 Opleiding



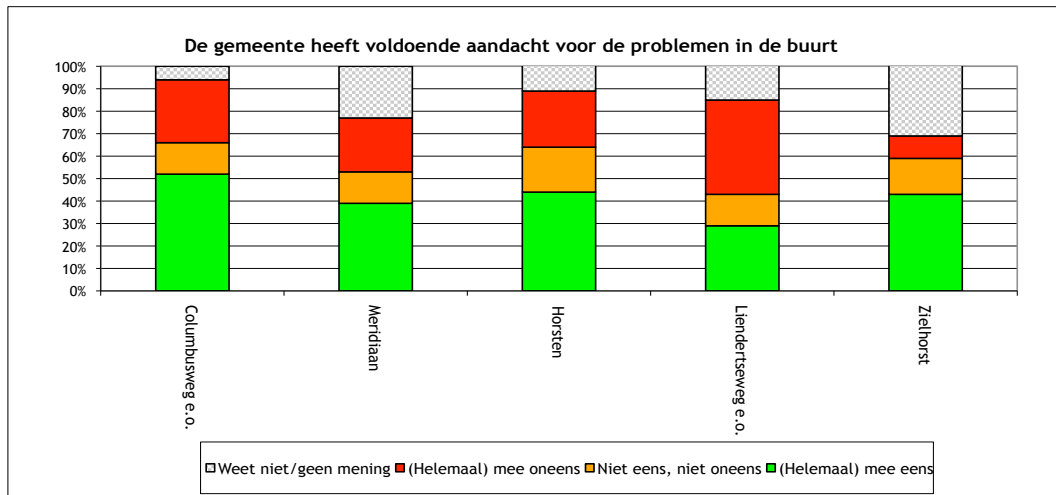
Hiernaast is in de enquête aan bewoners gevraagd of men bang is om werkloos te worden:

% (helemaal meen eens	Columbusweg e.o.	Meridiaan	De Horsten	Liendertseweg e.o.	Zielhorst
Ik ben bang voor werkloosheid	28%	27%	24%	19%	17%

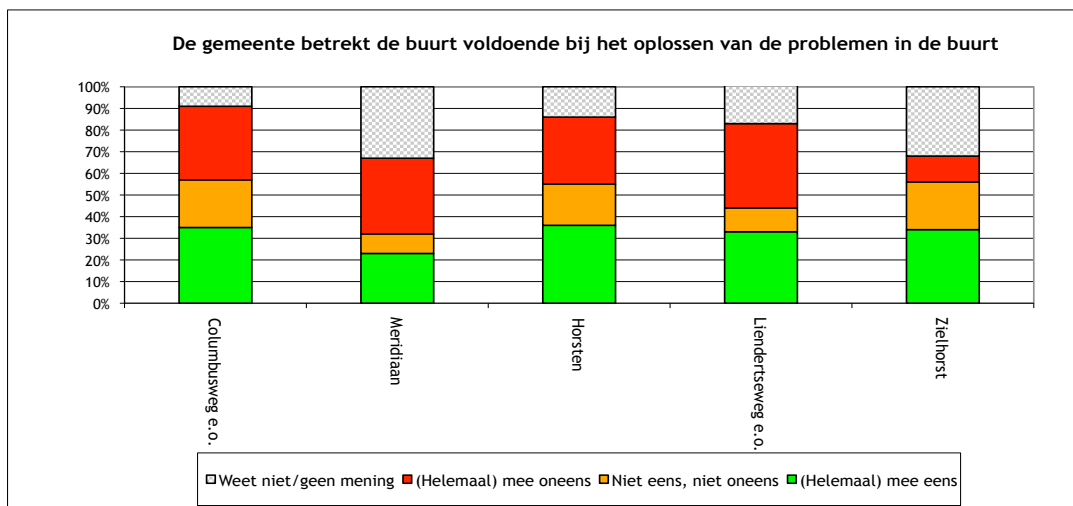
Oordeel over beleid in de buurt

De bewoners is naar hun mening gevraagd over het beleid van de gemeente in hun buurt. Hiertoe zijn aan de bewoners de onderstaande stellingen voorgelegd. Bewoners konden aangeven of men het eens of oneens is met de stellingen. In onderstaande figuren worden de scores weergegeven:

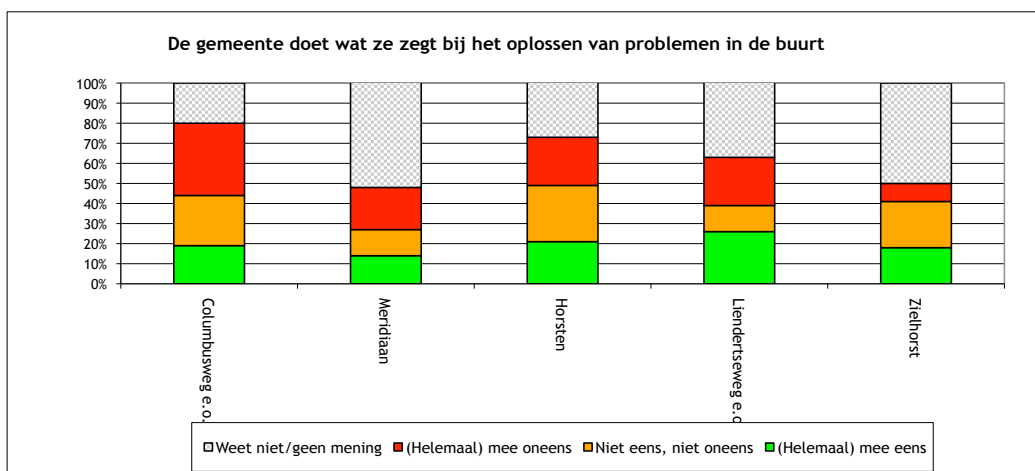
Figuur B6.5a De gemeente heeft voldoende aandacht voor de problemen in de buurt



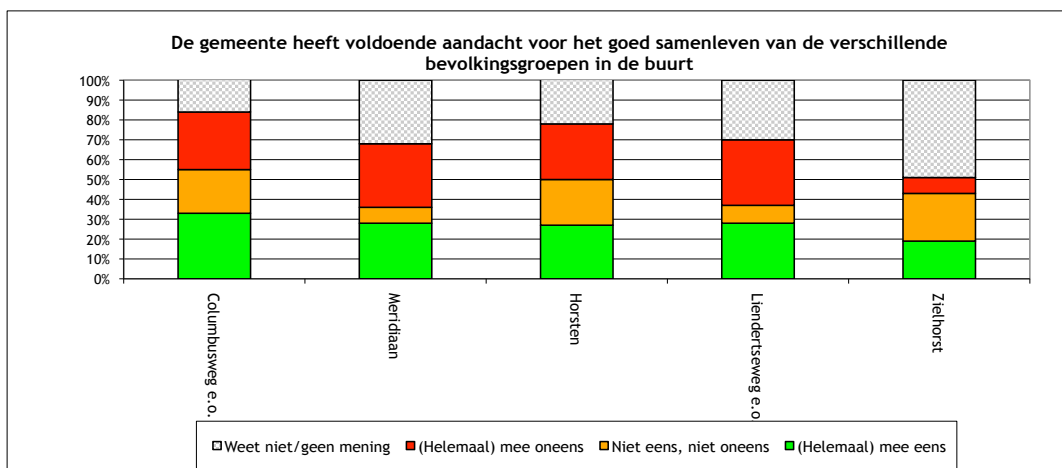
Figuur B6.5b De gemeente betreft de buurt voldoende bij het oplossen van de problemen in de buurt



Figuur B6.5c De gemeente doet wat ze zegt bij het oplossen van problemen in de buurt



Figuur B6.5d De gemeente heeft voldoende aandacht voor het goed samenleven van de verschillende bevolkingsgroepen in de buurt



Ervaren discriminatie of achterstelling

De bewoners is een aantal stellingen voorgelegd waarin wordt gevraagd naar gepercipieerde achterstelling en discriminatie. In onderstaande tabel wordt aangegeven hoe op deze stellingen is gescoord in de verschillende onderzoekswijken:

% (helemaal) mee eens	Liendertseweg e.o.	Meridiaan	De Horsten	Columbusweg e.o.	Zielhorst
Ik krijg minder kansen dan anderen om iets te bereiken in het leven;	9%	19%	11%	13%	2%
Ik voel mij wel eens gediscrimineerd;	16%	26%	26%	37%	4%
Ik voel mij door mijn afkomst wel eens achtergesteld bij andere bevolkingsgroepen	10%	21%	16%	24%	2%

Bijlage 7 Informatiebrief aan professionals

Leefbaarheid in Amersfoortse buurten

Onderzoek naar de effecten van het bouwen aan binding

De afgelopen jaren is door de gemeente op diverse terreinen (o.a. Bouwen aan Binding, Amersfoort Vernieuwt) geïnvesteerd in het verbeteren van de leefbaarheid. Vanuit de monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2009 krijgen we een globaal beeld van hoe de wijkbewoners de leefbaarheid in hun wijk ervaren. Nu is er behoefte aan een verdieping van aard en oorzaak om het beleid effectief in te zetten.

Wat is het doel van het onderzoek?

Er bestaat behoefte aan een nadere verkenning van de oorzaken van de bevindingen uit de monitor. Enerzijds, omdat we meer inzicht willen krijgen in of we de goede dingen doen en of we die dingen goed doen: bijvoorbeeld, waardoor ontstaan spanningen en zetten we de juiste interventies in om deze te voorkomen of op te lossen? Anderzijds is er door de bezuinigingen minder budget beschikbaar voor integratiebeleid en wijkontwikkeling en wordt in toenemende mate een beroep gedaan op de eigen kracht van de samenleving. Daarbij verwachten we dat nader onderzoek richting zal geven aan wat daar voor nodig is. Daarom wordt in drie wijken in een aantal buurten een onderzoek gehouden.

Opzet onderzoek

In drie wijken zullen een aantal buurten worden onderzocht. Naast een inventarisatie van de projecten wordt met professionals vanuit de gemeente en maatschappelijk partners in de stad gesproken. Daarna gaan onderzoekers de buurten in om bewoners aan huis te interviewen (oktober -december 2010). De bevindingen worden teruggekoppeld en besproken met de ondervraagden en vertaald in een rapportage die de huidige stand van zaken beschrijft en aanbevelingen geeft voor toekomstig beleid (maart 2011).

Welke wijken worden onderzocht?

Gekozen is om het onderzoek uit te voeren in Kruiskamp (buurten Evertsenstraat, Columbusweg en Meridiaan), Liendert (Liendertsedreef, Vinkenbaan en De Horsten) en Zielhorst (buurten nog niet bepaald). In Kruiskamp en Liendert leeft een groot aantal bevolkingsgroepen van verschillende etnische herkomst samen, met een grote diversiteit aan religies, tradities en sociaal-culturele opvattingen. Liendert scoort thans het slechtst op samenleven in de buurt. Interessant is dat

Kruiskamp een grote sprong vooruit heeft gemaakt tussen 2007 en 2009. De investering in acties om ontmoeting, dialoog en meedoen te stimuleren en isolatie en conflicten te voorkomen lijkt haar vruchten af te werpen Kruiskamp Krachtwijk Wijkactieplan, september 2008). Met dit onderzoek willen we proberen scherper te krijgen welke interventies van doorslaggevend belang zijn. Zielhorst is interessant om mee te nemen, omdat het in veel opzichten echt een heel andere wijk is dan Liendert en Kruiskamp. Het is een nieuwbouwwijk. Zielhorst is geen prioriteitswijk. De bewoners van Zielhorst vinden echter relatief vaak dat de buurt er in het afgelopen jaar op achteruit is gegaan en verwachten dat deze trend zich zal voortzetten (bron: Monitor Leefbaarheid en Veiligheid, 2009).

Financiering en uitvoering

Het onderzoek wordt door het ministerie van BZK betaald. Het Verwey Jonker Instituut voert het uit. Dit instituut heeft veel onderzoekservaring op het gebied van grotestedenproblematiek en tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen en het verbinden van bevolkingsgroepen.

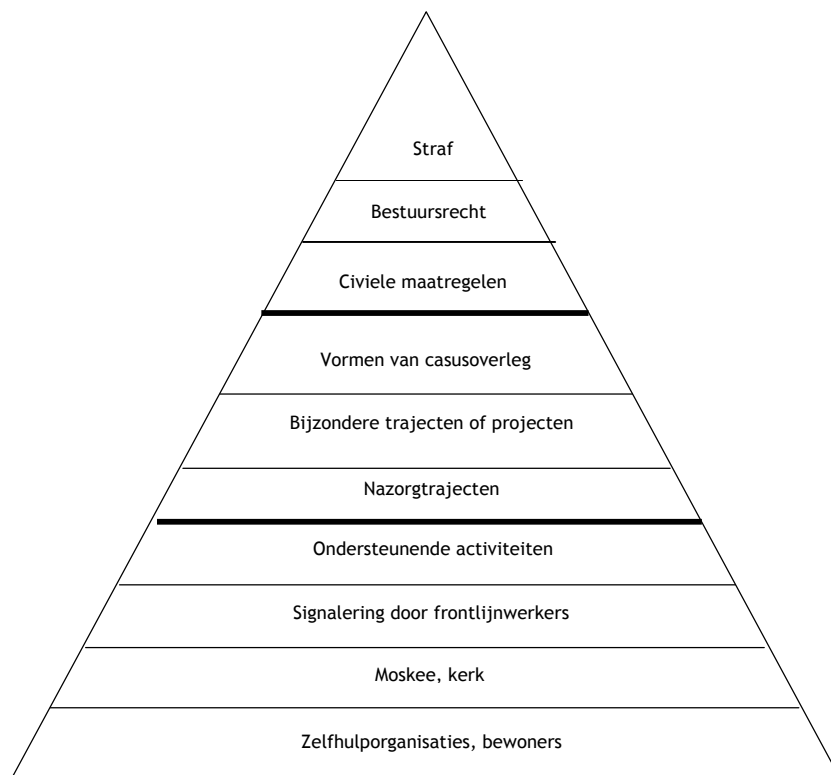
Oktober 2010

Bijlage 8 Van Achteruit Naar Voren

Sturingsmodel Van Achteruit Naar Voren

Problemen op het gebied van veiligheid beginnen en eindigen bij de burgers zelf (zie ook Boutellier 2004, 2005). Zij dienen zich echter ondersteund en gecorrigeerd te weten door publieke instanties. Deze instanties dienen gericht en zwaarder op te treden naarmate de ernst van de problematiek dit noodzakelijk maakt. Voor een aanpak van lokale veiligheid (en leefbaarheid) ligt om die reden een model voor de hand waarbij van achteruit naar voren wordt geredeneerd. In dat verband kan de vergelijking met een voetbalelftal worden getrokken. Justitie staat tussen de palen (en vliegen de ballen om de oren), want de veldspelers zijn onvoldoende in staat de aanval te keren. De verdediging bestaat uit die instellingen (zoals de politie, jeugdzorg) die zich direct bezig houden met veiligheid en risicosituaties (risicogezinnen, risicosituaties, risicoacties). In het middenveld bevinden zich de maatschappelijke organisaties voor wie de veiligheidsproblematiek een afgeleide doelstelling is, maar die desalniettemin een belangrijke rol spelen in het voortijdig signaleren en corrigeren (!). Evident voorbeeld: de school; maar ook het bedrijfsleven, de horeca, de sportwereld, zorg en welzijn hebben een normatieve functie. De voorhoede bestaat uit de burgers en de sociale verbanden die zij aangaan, in wijk, verenigingsleven en op het werk. Een klakkeloos appel op burgers om hun verantwoordelijkheid te nemen inzake 'de veiligheid' is zinloos (bijvoorbeeld burgers vragen om te melden, terwijl de politie geen capaciteit heeft om iets met die meldingen te doen); men wil zich institutioneel gesteund weten in de rug. Dat is een fundamenteel uitgangspunt voor een probleem-gestuurde infrastructuur. Als het probleem bijvoorbeeld bij politie/toezicht/veiligheid zit, dan moet de oplossing daar worden gevonden. Niet bij de achterhoede neerleggen (burgers, middenstand) als de politie zijn zaken niet op orde heeft (want anders blijft het dweilen met de kraan open).

Een geschikt model om het bovenstaande inzichtelijk te maken is de 'interventiepiramide' (zie volgende pagina). Kenmerkend voor de interventiepiramide is: hoe hoger in de piramide, hoe ingrijpender en zwaarder de interventie; deze piramide kan omgekeerd geprojecteerd worden op het voetbalveld.



Het doel van de piramide is inzichtelijk te maken welke overheidsinstanties, maatschappelijke organisaties, zelforganisaties en bewonersinitiatieven een rol spelen in de verschillende interventie-segmenten. Het is een model dat uitgaat van beleidsontwikkeling op de verschillende niveaus. In het brede preventievlak hebben bewoners, zelforganisaties en frontliniewerkers een grote rol. De ‘frontlinie’ bestaat uit personen en organisaties die door middel van een doorgaans meer informeel en laagdrempelig aanbod een brugfunctie vervullen tussen de moeilijk bereikbare groepen en de geïnstitutionaliseerde hulpverlening. Het gaat hierbij meestal om vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld activiteiten van een bewonersorganisatie of in de vorm van bijvoorbeeld het buurtvaderproject. Daarboven komen de professionals die ondersteuning bieden aan activiteiten en initiatieven van burgers en zelforganisaties. Vervolgens gaat het om signalering door professionals. In het tweede segment gaat het om de aanpak van problemen door professionals, maar ook bewonerinitiatieven, waarbij vrijwilligheid en drang voorop staat. Bovenin gaat het om interventies vanuit een juridische bevoegdheid. In de top zitten de zwaarste bevoegdheden en de meest ingrijpende interventies (in de zin van ingrijpen in de persoonlijke levenssfeer).

Er zijn drie lagen, elk bestaande uit verschillende segmenten. De eerste laag bestaat uit preventie en signalering, de tweede laag bestaat uit het aanpakken van de problemen door het nemen van concrete maatregelen waarbij vrijwilligheid (en drang) voorop staan. De derde laag bestaat uit juridische maatregelen waar een juridische bevoegdheid bestaat om dwang uit te oefenen. De piramide oogt als een statisch model, terwijl het in feite gaat om een dynamische aanpak. Er kunnen tegelijkertijd in verschillende segmenten interventies plaatsvinden, of interventies vinden na elkaar plaats. Bovendien is nazorg een belangrijke pijler. Nazorg kan worden beschouwd als een vorm van preventie; ondersteunende maatregelen ter voorkoming van terugval. Na het inzetten van de zwaarste vorm van interventie is bijvoorbeeld nazorg van belang om te voorkomen dat er escalatie of ontsporing plaatsvindt.

Literatuur

Algemeen

Boutellier, H. (2005). *Meer dan veilig. Over bestuur, bescherming en burgerschap*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Boutellier, H., Rijkschroeff, R., & Steketee, M. (2004). *Van achteruit naar voren. Evaluatie beleid jeugd & veiligheid in Amsterdam, 1999-2004*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Ministerie van BZK (2007). *Actieplan Polarisatie en Radicalisering 2007-2010*.

Sztompka, P. (1999). *Trust: a sociological theory*, Cambridge, Cambridge University Press.

Verder lezen bij theoretisch kader (tabel 2) in paragraaf 2.3

Sociale identificatie theorie

Tajfel, H. (1982). "Social psychology of intergroup relations.", *Annual Review of Psychology*, nr. 33, 1-39.

Tajfel, H., and Turner, J. C. (1986). "The social identity theory of inter-group behavior.", in WORCHEL, S., and AUSTIN, L. W. (Eds.), *Psychology of Intergroup Relations*, Chicago, Nelson-Hall.

Turner, J. C. (1999). "Some current Issues in Research on Social Identity and Self-categorization Theories.", in ELLEMERS, N., SPEARS, R., en DOOSJE, B. (Eds.), *Social Identity*, Oxford, Blackwell.

Contact-, conflict- en constricttheorie

Gijsberts, M., Van Der Meer, T., en Dagevos, J. (2008). "Vermindert etnische diversiteit de sociale cohesie?", in SCHNABEL, P., BIJL R., en DE HART, J. (Eds.). *Betrekkelijke betrokkenheid, Studies in sociale cohesie, Sociaal en Cultureel Rapport 2008*, Den Haag, SCP, 306-336.

Lancee, B., en Dronkers, J. (2008). *Ethnic diversity in neighborhoods and individual trust of immigrants and natives: A replication of Putnam (2007) in a West-European country*. Paper presented at the International Conference on Theoretical Perspectives on Social Cohesion and Social Capital.

Putnam, R. D. (2007). "E Pluribus Unum: Diversity and community in the twenty-first century. The 2006 Johan Skytte prize lecture.", *Scandinavian Political Studies*, nr. 30(2), 137-174.

Shadid, W.A. (1998). *Grondslagen van interculturele communicatie*, Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghum.

van Der Laan Bouma-Doff, W. (2005). *De buurt als belemmering?*, Assen, Van Gorcum.

van Niekerk, M., SunieR, T., en Vermeulen, H. (1989). *Bekende vreemden: Surinamers, Turken en Nederlanders in een naoorlogse wijk*, Amsterdam, Het Spinhuis.

Publieke familiariteit

Blokland, T. (2007). "De halve wereld achter de voordeur, het opbouwwerk op straat.", *MO Samenlevingsopbouw*, nr. 26 (15), 32-39.

Blokland, T. (2008). *Oog voor elkaar. Veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad*, Amsterdam, Amsterdam University Press.

Social disorganisation theory / Collective efficacy theory

Morenoff, J.D., Sampson, R.J., and Raudenbush, S.W. (2001). "Neighborhood Inequality, Collective Efficacy, and the Spatial Dynamics of Homicide.", *Criminology*, nr. 39(3), 517-560.

Sampson, R. J., and Raudenbush, S. W. (2004). "The Social Structure of Seeing Disorder.", *Social Psychology Quarterly*. nr. 67(4) 319-342.

Theorie normen en leefstijlen in buurten

Blokland, T. (1998). *Wat stadsbewoners bindt. Sociale relaties in een achterstandswijk*, Kampen, Kok Agora.

Bolt, G., en Torrance, M.I. (2005). *Stedelijke herstructurering en sociale cohesie*. Utrecht, Nethur.

Bolt, G., Van Kempen, R., & VAN BECKHOVEN, E. (2008). "Oorzaken van buurtverval.", in *Bloei en verval van vroeg-naoorlogse wijken*, Den Haag, Nicis Institute.

Policing paradox

Innes, M. (2005). "Why 'soft' policing is hard: On the curious development of Reassurance Policing, how it became Neighbourhood Policing and what this signifies about the politics of police reform.", *Journal of Community and Applied Social Psychology*, nr. 15 (3), 156-169.

Realistische conflict theorie

Levine, R. A., and Campbell, D. T. (1972). *Ethnocentrism: theories of conflict, ethnic attitudes and group behaviour*, New York, Wiley.

Sherif, M. (1967). *Group Conflict and Cooperation*, London, Routledge & Kegan Paul.

Etnocentrisme

Hooghe, M. (2007). "Ethnocentrism.", in *International Encyclopedia of the Social Sciences*, Philadelphia, MacMillan Reference.

van Stokkom, B. (2008). "Bange burgers, doortastende dienstverleners.", in Boutellier, H., en VAN STEDEN, R. (Eds.), *Veiligheid en burgerschap in een netwerksamenleving*, Den Haag, Boom juridische uitgevers.

Colofon

Opdrachtgever	Gemeente Amersfoort
Auteurs	Drs. A.W. van Wonderen en dr. E. van Marissing
Omslag	Grafitall, Eindhoven
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website.

ISBN 978-90-5830-485-8

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2011.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.



Tegenstellingen in wijken kunnen leiden tot onderlinge irritaties tussen bewoners, vermijding en gevoelens van vervreemding. In Amersfoort zijn deze spanningen tot nu toe over het algemeen beperkt gebleven. Tegelijkertijd houdt de gemeente er rekening mee dat externe prikkels het huidige evenwicht kunnen veranderen. Het is daarbij niet altijd duidelijk welke oorzaken tot fricties tussen bewoners leiden. De beleidsafdelingen staan vooral voor de vraag hoe het beleid zo effectief mogelijk kan worden ingezet. Ook is er behoefte aan meer kennis over de al ingezette preventieve en curatieve interventies. Sluiten deze goed aan op de aard en oorzaken van spanningen? Doen we de goede dingen en doen we die dingen goed? Om deze vragen te kunnen beantwoorden heeft het Verwey-Jonker Instituut een onderzoek uitgevoerd in de wijken Kruiskamp (Columbusweg en omgeving), de Koppel (Meridiaan), Liendert (Liendertseweg en omgeving en de Horsten), en Zielhorst. Dit rapport geeft de samenvatting en belangrijkste conclusies van het onderzoek.

